



**ESKİ AHLAT ŞEHİRİ KAZILARINDA ORTAYA
ÇIKARILAN 13 -14. YÜZYILA AİT ÇİNİLERİN
İNCELENMESİ VE GÜNÜMÜZ YORUMU**

Meryem KAPLAN

Yüksek Lisans Tezi

Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı

Doç. Dr. Ayşe Aslıhan EROĞLU

2018

Her Hakkı Saklıdır

TC
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANASANAT DALI

Meryem KAPLAN

ESKİ AHLAT ŞEHRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN 13 -
14. YÜZYILA AİT ÇİNLERİN İNCELENMESİ VE GÜNÜMÜZ
YORUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Ayşe Aslıhan EROĞLU

ERZURUM-2018



T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU



GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "ESKİ AHLAT ŞEHRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN 13.-14. YÜZYILA AİT ÇİNİLERİN İNCELENMESİ VE GÜNÜMÜZ YORUMU" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin basılı ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Güzeli Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanması için verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☒ Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

22.10.2018

Aslı ıslak imzalıdır

Meryem KAPLAN



T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ



TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Doç. Dr. A. Aslıhan EROĞLU..... danışmanlığında, Mergen KAPLAN..... tarafından hazırlanan bu çalışma 22/10/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Geleneksel Tek El Sanatları. Anabilim/Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Hamza Gündoğdu İmza : Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi : Doç. Dr. A. Aslıhan EROĞLU İmza : Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi : Doç. Öğr. Üyesi Funda KÖRER İmza : Aslı ıslak imzalıdır

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 22/10/2018

Doç. Dr. Ahmet Selim Doğan

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

Aslı ıslak imzalıdır

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	VI
ÜRÜN FOTOĞRAF DİZİNİ	XI
ÖNSÖZ.....	XIII
GİRİŞ	1
I. AHLAT'IN TARİHÇESİ.....	1
II. AHLAT'IN COĞRAFYASI.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. SERAMİK TANIMI	6
1.2. SERAMİK SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ	6
1.3. SERAMİK SANATINDA KULLANILAN TEKNİKLER	9

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÇİNİ TANIMI	13
2.2. ÇİNİ SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	13
2.3. ÇİNİ SANATINDA KULLANILAN TEKNİKLER.....	19
1.3.1. Sırlı Tuğla Tekniği	19
1.3.2. Sırlı Tuğla Mozaik Tekniği	20
1.3.3. Çini Mozaik Tekniği	21
1.3.4. Kakma Mozaik Tekniği.....	22
1.3.5. Kazıma (Sahte) Mozaik Tekniği	23
1.3.6. Tek Renkli Sırlı Çiniler	24
1.3.7. Sır Altı Tekniği.....	25
1.3.8. Lüster-Perdah Tekniği.....	26
1.3.9. Tek Renkli Yıldızlı Çiniler	27
1.3.10. Minai Tekniği	27
1.3.11. Renkli Sır Tekniği	29
1.3.12. Kabartmalı Çini Tekniği.....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. ESKİ AHLAT ŞEHRİ KAZILARINDA ÇIKAN ÇİNİLER	31
3.2. ESKİ AHLAT ŞEHRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN ÇİNİLER ÜZERİNDE BULUNAN FİGÜRLER.....	32
3.2.1. Hayvansal Figürler	32
3.2.2. İnsan Figürleri	35
3.2.3. Bitkisel Motifler	37
3.2.4. Yazı Motifleri.....	39
3.3. ESKİ AHLAT ŞEHİRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKAN ÇİNİLERDE KULLANILAN TEKNİKLER	39
3.3.1. Yapım Teknikleri	39
3.3.2. Süsleme Teknikleri.....	40
3.4. AHLAT ESKİ ŞEHRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN KAŞİLER	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. ESKİ AHLAT ŞEHRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN ÇİNİLER VE GÜNÜMÜZ UYGULAMALARI.....	42
--	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.1. KARŞILAŞTIRMA-DEĞERLENDİRME	113
SONUÇ.....	125
KAYNAKÇA	127
EKLER.....	136
EK 1. AHLAT ÇİNİ ATOLYESİNİN KURULUMU VE TEZ KONUSUNUN BELİRLENME SÜRECİ	136
EK 2. İZİN YAZISI.....	146
ÖZGEÇMİŞ.....	147

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****ESKİ AHLAT ŞEHRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN 13 -14.
YÜZYILA AİT ÇİNİLERİN İNCELENMESİ VE GÜNÜMÜZ YORUMU****Meryem KAPLAN****Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe Aslıhan EROĞLU****2018, 147 Sayfa****Jüri: Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU
Doç. Dr. Ayşe Aslıhan EROĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Funda KOÇER**

Sanatsal gelişmeler, toplumsal duyarlılık ve kültürel birikimin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Türk kültürünün tarihsel geçmişi, zengin bir kültürel miras olarak günümüze ışık tutmaktadır. Orta Asya ile sınırlı kalmayıp, Anadolu ve Avrupa içlerine kadar uzanan Türklerin, sanatsal üretimler yaptıkları, günümüze kadar gelen eserlerden anlaşılmaktadır. Bu sanatların en önemlileri arasında Çini sanatını görmekteyiz.

Üzerinde yoğunlaştığımız Ahlat Çinileri ve bunlar üzerindeki; bitkisel, hayvansal, geometrik ve yazı formlu motifler, kültürel mirasın muhteşem örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bitkisel motiflerle kullanılan hayat ağaçları, sarmaşıklar, rumiler, palmetler, geometrik motifler, insan ve hayvansal tasvirleri vb. gibi birçok figür ve motif çok geniş bir coğrafyadan örnekler sunmaktadır.

Tez çalışmasında; Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan çiniler üzerinde bulunan figür ve motifler incelenerek, aslına uygun olarak yeniden yorumlanmış ve yeni ürünler elde edilerek, gelecek nesillere aktarılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahlat, Çini, Seramik, Kültürel miras, Sarmaşıklar, Rumi, Palmet, Geometrik motif, insan ve hayvansal tasvir

ABSTRACT**MASTER’S THESIS****THE ANALYSIS AND THE INTERPRETATION OF THE 13th and 14th
CENTURY TILES FROM OLD AHLAT CITY EXCAVATIONS****Meryem KAPLAN****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ayşe Aslıhan EROĞLU****2018, 147 Pages****Jury: Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU****Assoc. Prof. Dr. Ayşe Aslıhan EROĞLU****Asst. Prof. Dr. Funda KOÇER**

Artistic developments have emerged as a result of social sensibility and cultural accumulation. The historical background of Turkish culture sheds light on our day as a rich cultural heritage. It is understood from the works until the present time that the Turks, who is not limited to Central Asia, but also extend through Anatolia and Europe, have created artistic productions. Among the most important of these arts, we see ceramic and tile art.

The Ahlat Tiles and the herbal, animal, geometric and textural motifs on these tiles are seen as magnificent examples of cultural heritage. Life trees used in plant motifs, ivy, rumis, palmettes, geometric motifs, human and animal depictions and so on many figures and motifs offer examples from a very wide geography.

In the thesis; the figures and motifs found on the pieces of tiles uncovered in the Ahlat Old City excavations were examined and re-interpreted in accordance with the original and the product was obtained and it was aimed to be transferred to future generations.

Keywords: Ahlat, Tile, Ceramic, Cultural heritage, ivy, rumis, palmettes, geometric motifs, human, animal depictions.

KISALTMALAR DİZİNİ

bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Env.	: Envanter
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
S.	: Sayı
yy.	: Yüzyıl



FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1. Ahlat'tan genel bir görüntü	3
Fotoğraf 2. Nemrut Dağı, Krater Gölü genel bir görüntü	3
Fotoğraf 3. Süphan Dağı'ndan genel bir görüntü.....	4
Fotoğraf 4. M.S. I. Yüzyıl, Terra Sigillata tekniği ile yapılmış çanak.....	8
Fotoğraf 5. Çatalhöyük, seramik örnekleri	14
Fotoğraf 6. Konya Alâeddin Camii, (Kubbe kasnağı renkli mozaik çinileri).....	16
Fotoğraf 7. Konya Karatay Medresesi, (Mozaik çini tekniği ile yapılmış çini örnekleri)	16
Fotoğraf 8. Selçuklu Dönemi (Lüster tekniği ile yapılmış çini detayı)	17
Fotoğraf 9. Topkapı Sarayı Sünnet Odası, (çini detayı)	18
Fotoğraf 10. Erzurum Yakutiye Medresesi, (Minarenin dış süslemesinde kullanılan, sırlı tuğla tekniği detayı)	20
Fotoğraf 11. İnce Minareli Medrese Konya, (minarelerin dış süslemesinde kullanılan, sırlı tuğla mozaik tekniği detayı).....	21
Fotoğraf 12. Sırçalı Medrese Konya, (Geometrik motifli mozaik çini detayı).....	21
Fotoğraf 13. Ali Tusi Türbesi Tokat, (Kakma mozaik tekniği ile yapılmış çini örneği)	23
Fotoğraf 14. Çay Taş Medresesi Afyon, (Kazıma mozaik tekniği ile yapılmış, kemer detayı).....	24
Fotoğraf 15. Bursa Yeşil Türbe, (İç mekânında kullanılan, zemin ve yan duvarların, tek renkli sırlı çinilerle yapılmış detayı)	25
Fotoğraf 16. Anadolu Selçuklu Dönemi (Kubadabad Saray çinileri sır altı tekniği kaşı örneği)	25
Fotoğraf 17. Anadolu Selçuklu Dönemi (Lüster tekniği kaşı örneği) Konya Kubadabad Sarayı	26
Fotoğraf 18. Anadolu Selçuklu Dönemi (tek renk sırlı çiniler üzerine, altın yaldız uygulaması detayı) Konya Karatay Medresesi.....	27
Fotoğraf 19. Büyük Selçuklu Dönemi (Minai tekniği ile yapılmış, evani örneği)	28
Fotoğraf 20. Büyük Selçuklu Dönemi (Renkli sır tekniği ile yapılmış evani örneği)	29
Fotoğraf 21. Anadolu Selçuklu Dönemi (Kabartmalı çini tekniği ile yapılmış kitabe) Konya Alâeddin Camii.....	30

Fotoğraf 22. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan balıkçıl kuş figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 113).....	32
Fotoğraf 23. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan balık figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 97)	33
Fotoğraf 24. Ahlat Selçuklu Mezarlığında bulunan mezar taşı üzerine işlenmiş Ejder motifi detayı	33
Fotoğraf 25. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan ejder figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 106).....	34
Fotoğraf 26. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan kuş figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 119)	35
Fotoğraf 27. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan kuş figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 96)	35
Fotoğraf 28. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan insan tasvirli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 79)	36
Fotoğraf 29. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan insan tasvirli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 80.)	36
Fotoğraf 30. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan insan tasvirli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 78)	37
Fotoğraf 31. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan bitkisel motifli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 100).....	37
Fotoğraf 32. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan bitkisel motifli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 125).....	38

Fotoğraf 33. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehir kazılarında ortaya çıkarılan bitkisel motifli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 102).....	38
Fotoğraf 34. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan yazı motifli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 129)	39
Fotoğraf 35. Anadolu Selçuklu Dönemi (Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan kabartmalı çini tekniği örneği)	41
Fotoğraf 36. Anadolu Selçuklu Dönemi (Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan kabartmalı çini tekniği örneği)	41
Fotoğraf 37. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 93).....	42
Fotoğraf 38. Alçı kalıp döküm işlemi	44
Fotoğraf 39. Alçı kalıp oluşturma işlemi	45
Fotoğraf 40. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 55).....	52
Fotoğraf 41. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 98).....	59
Fotoğraf 42. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 113).....	64
Fotoğraf 43. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 92).....	71
Fotoğraf 44. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 106).....	76
Fotoğraf 45. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 97).....	81
Fotoğraf 46. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 78).....	90
Fotoğraf 47. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 112).....	96
Fotoğraf 48. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 81).....	105
Fotoğraf 49. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 80).....	108
Fotoğraf 50. Anadolu Selçuklu dönemi, (Konya Beyşehir Kubadabad Sarayı çinilerinde bulunan kuş figürleri)	114
Fotoğraf 51. 12. - 13. yüzyıl başı, Büyük Selçuklu dönemi (İran çinilerinde bulunan, kuş figürleri) Kaşhan, İran.....	114
Fotoğraf 52. Anadolu Selçuklu Dönemi, (Eski Ahlat Şehir kazılarında ortaya çıkarılan kuş figürlü evani örnekleri)	114
Fotoğraf 53. Büyük Selçuklu Dönemi, 12. yüzyıl (İran lüster kaşisi ve Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesinde sergilenmekte olan Selçuklu eseri Kubadabad Sarayı kaşi örneği)	115

Fotoğraf 54. Büyük Selçuklu Dönemi, 12. yüzyıl (lüster tekniğiyle yapılmış kaşı örnekleri), Freer ve Sackler Sanat Galerisi, Washington. 1260-1300. Kaşan/İran.	116
Fotoğraf 55. Anadolu Selçuklu dönemi, (sfenks kuş, insan tasvir ve motifleri) Karatay Medresesi, Konya.	116
Fotoğraf 56. Büyük Selçuklu Dönemi (1260-1300) Kaşan/İran.	116
Fotoğraf 57. Anadolu Selçuklu Dönemi, (Selçuklu Eseri Kubadabad Sarayı Lüster Tekniği Çini örneği), Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi ...	117
Fotoğraf 58. 13. yüzyıl ilk yarısı, Anadolu Selçuklu Dönemi, (Antalya Sarayı'ndan sıraltı tekniğinde işlenmiş çiniler) Antalya İplikçi Camii Müzesi	117
Fotoğraf 59. Anadolu Selçuklu Dönemi (Konya Alaeddin Sarayı'ndan minai tekniğinde işlenmiş çinide şahinle avlanan avcı figürü) İstanbul Çinili Köşk Müzesi.....	118
Fotoğraf 60. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat sgraffito tekniği ile yapılmış çini örnekleri.	118
Fotoğraf 61. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya, Sır altı tekniği, renkli ve şeffaf sır uygulamalı, çini örnekleri.....	119
Fotoğraf 62. Büyük Selçuklu dönemi, (İran'ın Rey kentinde üretilmiş, minai teknikli evani örneği)	119
Fotoğraf 63. Anadolu Selçuklu Dönemi, Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan pars figürlü, sır altı tekniği renkli sır uygulamalı evani örneği (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 112)	120
Fotoğraf 64. Anadolu Selçuklu Dönemi, Kubadabad Sarayı lüster tekniği ile üretilmiş kaşı örneği	120
Fotoğraf 65. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya, pars, kuş, sfenks, güneş figürlü kaşı örnekleri.....	121
Fotoğraf 66. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya, lüster tekniği, çini örnekleri.....	121
Fotoğraf 67. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya, Sır altı tekniği, şeffaf ve renkli sır uygulamalı, çini örnekleri.....	122
Fotoğraf 68. Büyük Selçuklu Dönemi İran, Anadolu Selçuklu Dönemi Ahlat ve Konya, sgraffito tekniği, çini örnekleri	122

Fotoğraf 69. Büyük Selçuklu Dönemi İran, Anadolu Selçuklu Dönemi Ahlat ve Konya Kubadabad Sarayı yazı motifli çini örnekleri.....	123
Fotoğraf 70. Ahlat-2010 (Ahlat çini atölyelerinin kurulum aşaması, fizibilite çalışması).....	136
Fotoğraf 71. Ahlat-2010 (Proje ekibi Ahlat Gezisi).....	137
Fotoğraf 72. Ahlat-2010 (Ahlat çini atölyeleri, ön değerlendirme toplantısı)	137
Fotoğraf 73. Ahlat-2010 (Çini karo üzerine, Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figür ve motifleri, çizim aşaması) ...	139
Fotoğraf 74. Ahlat-2010 (Çini karo üzerine, Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figür ve motifleri, tahrirleme aşaması	139
Fotoğraf 75. Ahlat-2010 (Çini karo üzerine, Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figür ve motifleri, tahrirleme aşaması	140
Fotoğraf 76. (Ahlat-2010) Lüster ibrik (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 125)	140
Fotoğraf 77. Dökümden yeni çıkarılmış ibrik.....	141
Fotoğraf 78. Ahlat-2010, Lüster ibriğin boyama aşaması detayı.....	141
Fotoğraf 79. Ahlat-2010, Lüster ibrik tahrirleme işlemi detayı,	142
Fotoğraf 80. Ahlat-2018 (Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan lüster teknikli ibriğin günümüz yorumu).....	142
Fotoğraf 81. Ahlat-2018 (Abasli Bulağı Çeşmesi üzerine uygulanan Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figürler kullanılarak tasarlanmış çini pano)	143
Fotoğraf 82. Ahlat-2018 (Ahlat Hükümet Konağı bahçe girişine inşa edilen, Ahlat Taş oyması, çinili çeşme)	143
Fotoğraf 83. Ahlat-2018 (Ahlat kültür merkezi bahçe girişine inşa edilen, Ahlat Taş oyması, çinili çeşme).....	144
Fotoğraf 84. Ahlat-2018 (Ahlat kültür merkezi bahçe girişine inşa edilen, Ahlat Taş oyması, çinili çeşme).....	144
Fotoğraf 85. Ahlat-2018 (Ahlat kültür merkezi önüne yapılan çeşmeye uygulanan Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figürlerle tasarlanmış çini pano).....	145

ÜRÜN FOTOĞRAF DİZİNİ

Ürün Fotoğraf 1. Sekizgen formlu tabak	43
Ürün Fotoğraf 2. Çini vazo	44
Ürün Fotoğraf 3. Çini vazo	46
Ürün Fotoğraf 4. Çini tabak- vazo	47
Ürün Fotoğraf 5. Çini vazo	49
Ürün Fotoğraf 6. Çini vazo	50
Ürün Fotoğraf 7. Çini vazo	51
Ürün Fotoğraf 8. Burgu formlu çini vazo	53
Ürün Fotoğraf 9. Şah Kavanoz	54
Ürün Fotoğraf 10. Çini Tabak	55
Ürün Fotoğraf 11. Çini tabak	56
Ürün Fotoğraf 12. Çini tabak	57
Ürün Fotoğraf 13. Çini tabak	58
Ürün Fotoğraf 14. Çini tabak	60
Ürün Fotoğraf 15. Çini tabak	61
Ürün Fotoğraf 16. Çini Tabak	62
Ürün Fotoğraf 17. Çini tabak	63
Ürün Fotoğraf 18. Çini vazo	65
Ürün Fotoğraf 19. Çini tabak	66
Ürün Fotoğraf 20. Çini kavanoz	67
Ürün Fotoğraf 21. Çini vazo	68
Ürün Fotoğraf 22. Çini kâse	69
Ürün Fotoğraf 23. Çini tabak	70
Ürün Fotoğraf 24. Çini pano	72
Ürün Fotoğraf 25. Çini vazo	73
Ürün Fotoğraf 26. Çini pano	74
Ürün Fotoğraf 27. Çini tabak	75
Ürün Fotoğraf 28. Çini tabak	77
Ürün Fotoğraf 29. Çini vazo	78
Ürün Fotoğraf 30. Çini tabak	79
Ürün Fotoğraf 31. Çini vazo	80

Ürün Fotoğraf 32. Çini tabak	82
Ürün Fotoğraf 33. Çini vazo	83
Ürün Fotoğraf 34. Çini vazo	84
Ürün Fotoğraf 35. Çini ibrik	85
Ürün Fotoğraf 36. Çini vazo	86
Ürün Fotoğraf 37. Çini tabak	87
Ürün Fotoğraf 38. Çini tabak	88
Ürün Fotoğraf 39. Çini tabak	89
Ürün Fotoğraf 40. Çini vazo	91
Ürün Fotoğraf 41. Çini tabak	92
Ürün Fotoğraf 42. Çini tabak	93
Ürün Fotoğraf 43. Çini şah kavanoz	94
Ürün Fotoğraf 44. Çini matara	95
Ürün Fotoğraf 45. Çini vazo	97
Ürün Fotoğraf 46. Çini matara	98
Ürün Fotoğraf 47. Çini vazo	99
Ürün Fotoğraf 48. Çini vazo	100
Ürün Fotoğraf 49. Çini tabak	101
Ürün Fotoğraf 50. Çini tabak	102
Ürün Fotoğraf 51. Çini pano	103
Ürün Fotoğraf 52. Çini vazo	104
Ürün Fotoğraf 53. Çini tabak	106
Ürün Fotoğraf 54. Çini vazo	107
Ürün Fotoğraf 55. Çini tabak	109
Ürün Fotoğraf 56. Çini demlik	110
Ürün Fotoğraf 57. Çini vazo	111
Ürün Fotoğraf 58. Çini tabak	112

ÖNSÖZ

Bu çalışmada “Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan 13-14, yüzyıla ait çinilerin incelenmesi ve günümüz yorumu” başlığı altında Ahlat’ta ortaya çıkmış ve hala güncelliğini koruyan çiniler ve bu çinilerin günümüz yorumları ele alınmıştır. Ahlat; geçmişten günümüze kadar birçok medeniyetin beşiği olduğundan dolayı sanat alanında günümüze ışık tutabilecek zenginliktedir. Bu geniş yelpazedeki kültürel zenginlik, sanatçılar başta olmak üzere, sanatseverlerin ve bilim insanlarının merakını uyandırmıştır. Birçok sanatçı ve sanat tarihçisi, Ahlat çinileri ile alakalı eserleri değerlendirmiş, malzeme ve teknik açıdan ele almışlardır.

Bu çalışmada; Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan figürler tek tek irdelenerek desenler aslına uygun olarak çizilmiş ve günümüz çinilerine ışık tutacak form ve kompozisyonda yeni üretimler yapılmıştır. Ayrıca, Ahlat çinilerinin İran ve Kubadabad Saray Çinileriyle olan desen, teknik ve dönemsel benzerlikleri ele alınmış, günümüz Ahlat çini uygulamalarına yer verilmiştir.

Atölyelerimizin kurulum aşamalarından günümüze kadar uzanan bilimsel her çalışmamızın sürdürülmesinde bizden maddi, manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, Sn. Prof. Dr. Mahmut DOĞRU Hocam başta olmak üzere, Bitlis Eren Üniversitesi Rektörümüz Erdal Necip YARDIM’a, Prof. Dr. Nakış KARAMAĞARALI’ya, Eski Ahlat Kaymakamlarımız; Bilal ŞENTÜRK ve Bülent TEKBIYIKOĞLU’na, Ahlat Belediye Başkanımız Sn. A. Mümtaz ÇOBAN’ a, Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU’ya, Güzel Sanatlar Enstitü Müdürü Selim DOĞAN’ a, Yüksek Lisans Danışman Hocam; Doç. Dr. Aslıhan ERGÜDER EROĞLU’ na, Doktor Öğr. Üyesi Funda KOÇER’ e, Meslek Yüksekokulu Müdürümüz; Öğr. Gör. Harun KOÇAK’a, Ahlat Müze Müdürü Sn. Mikail ERCEK’e, Eski Ahlat Halk Eğitim Müdürümüz; Necati AYDOĞAN’a, İş arkadaşlarım; Öğr. Gör. İzzet ESER’ e, Öğr. Gör. İlter İĞİT’ e ve çalışmamızın her safhasın da beni yönlendiren, fikirlerinden yararlandığım, Öğr. Gör. Fatih MARAŞLI’ya, çalışmalarında destekçim olan, Eşim Nihat KAPLAN’ a teşekkürü bir borç bilirim.

Erzurum-2018

Meryem KAPLAN

GİRİŞ

I. AHLAT'IN TARİHÇESİ

Ahlat, Bitlis'in tarihi anlamda sahip olduğu en önemli ilçelerinden biridir. Ahlat, Anadolu' nun giriş kapısı ve Kubbetu'l İslam Şehir Ünvanına sahip en önemli Türk yerleşkesidir (Kılıç, 2011: 272; Ülgen, 1990: 11; Tekin, 2000: 13; Nalbantoğlu, 1994: 9). 11. Yüzyıl' da Türkler, doğudan Anadolu'ya geçerken, yerleştikleri ilk merkezdir (Çelebi, 2001: 120; Gülcü, 1994: 9).

Ahlatın adı hakkında birçok görüş ileri sürülmektedir. Bunlardan halk arasında sıkça anlatılan; Rum Kralı Latin kızı (Daryona), Müslüman olur ve babasının da Müslüman olmasını ister, babası Müslümanlığı kabul etmeyince kızı (Daryona) babasını öldürür, daha sonra babasının ölümüne üzülen ahl. latt diye üzüntüsünü ifade eden sözcükleri kullanır. Bu iki hecenin birleşmesiyle de Ahlat ismi ortaya çıkar. Diğer bir görüş ise Milattan önce 3000' li yıllarda Hilatos adlı kumandan tarafından kurulan Ahlatın ismini Ahlat'ı kuran komutandan aldığı ve dilde evrilmesi sebebiyle Ahlata dönüştüğü söylenmektedir. Ahlat hakkındaki diğer bir görüş ise, Ahlat'ın bir çok medeniyete ev sahipliği yapması sebebiyle ahlat isminin verilmiş olduğu ve bu düşüncüyü destekleyen Nasr-ı Hüsrev'in (sanırım ki, bu sebepten o şehre ahlat ismini takmışlar) sözü, bu görüşü destekleyen en önemli delildir (Parlak, Karamağaralı, & Ergüder, 2010: 21)

Araştırmamıza konu olan Ahlat yöresi, Doğu Anadolu Bölgesinin Van Bölümü'nde yer alır. Ahlat ve çevresi, topografik açıdan önemli birimlere sahiptir. Araştırma sahasının güneyinde Van Gölü, kuzeydoğusunda Süphan, güneybatısında Nemrut ve kuzeybatısında Bilican volkanik dağları yer almaktadır. Tabii ve tarihi değerler itibarıyla bir cazibe merkezi olan Ahlat'ta, eski Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait bir çok tarihi yapı mevcuttur (Elmastaş, 2001: 153; Orak, 1946: 634).

Ahlat, Halife Ömer zamanında 641' de fethedilmiştir. Fakat şehri 928 tarihinde Bizanslılar ele geçirmiştir. 5. Yüzyılın sonlarına doğru şehre Mervanoğulları hâkim olmuştur (Sümer, 1938: 19) .

Ahlat İlçesine tarihte ilk kullanan devlet Urartular olmuştur. Urartular Ahlat İlçesinde uzun süre hakimiyetini devam ettirmiş ve bu harika ilçeye Halads ismini

vermiştir. Urartular aynı zamanda bu harika ilçede birçok ticaret merkezleri de kurmuşlardır (Aşan, 1993: 153 ; Bitlis İl Yıllığı, 1967: 55 ; Öztuna, 1990: 74).

Urartulardan sonraki dönemlerde Ahlat, Türkler tarafından kullanılmıştır. Türkler tarafından da uzun dönemler boyunca kullanılan Ahlat ilçesi bu dönemlerde de birçok ticari merkezlerine ev sahipliği yapmıştır. Türkler ise bu harika ilçeye Ahlat ismini vermişlerdir. Tarihte Türklerden sonraki dönemlerde ise İranlılar tarafından kullanılmış ve İranlılar tarafından da buraya aynı isim yani Ahlat ismi verilmiştir. Ermeniler tarafından kullanıldığında Şaleat ismi ile hitap edilmiştir. Ermenilerden sonraki dönemlerde bir müddet Süryaniler tarafından kullanılmış ve Kelath ismi verilmiştir. Bu dönemden sonrasında ise Araplar tarafından kullanılmış ve Hil'at ismini almıştır (Abu'l-Ferec, 1987: 274; Mateas, 2000: 952; Dulavrer, 1987: 139; Honingmann, 1070: 90).

Görüldüğü üzere Ahlat İlçesi, tarih boyunca birçok devlet ve milletler tarafından kullanılmış ve çeşitli isimler almıştır. Bu harika ilçemizin yine en belirgin özelliklerinden biri de İslam Dünyasında Kübbetü'l İslam ismiyle tanınmış olmasıdır. Dolayısıyla bugün birçok İslami Tarih kaynaklarında bu isim ile tanınmaktadır (Yenal, 2010: 227; Karamağaralı, 1992: 42; Anonim, 1952: 51).

II. AHLAT'IN COĞRAFYASI

Ahlat, Van Gölü'nün kuzeybatısında sahil kenarına kurulmuştur (Bkz. Fotoğraf 1). Kuzeyinde Muş'un Bulanık ve Malazgirt ilçeleri, güneybatısında Tatvan ve Bitlis, doğusunda ise Adilcevaz ilçesi bulunmaktadır.



Fotoğraf 1. Ahlat'tan genel bir görüntü

Nemrut dağı, Yeryüzünün sayılı volkanlarından olup Ahlat'ın batısında yer alır. (Bkz. Fotoğraf 2). Süphan Dağı ise doğusunda yer almaktadır (Bkz. Fotoğraf 3). Bu volkanik dağların eteklerinde geniş dağ platoları bulunmaktadır.



Fotoğraf 2. Nemrut Dağı, Krater Gölü genel bir görüntü

Bitlis ili, genelinde dağlık bir yapıya sahiptir. Fakat Ahlat ve Rahva ovaları Bitlis'in iki büyük düzlükleridir.



Fotoğraf 3. Süphan Dağı'ndan genel bir görüntü

Ahlat'ın doğal güzellikleri ve tarihi değerleri Ahlat'ı iç ve dış turizme açık bir saha haline getirmiştir (Güner, 1984: 36; Türk Sanatları Vakfı, 2016: 260). Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, Ahlat'ı bağlık bahçelik bir yer olarak anlatmaktadır.

Ahlat' ta bulunan; Van Gölü, Nemrut Gölü, Ilıgöl ve Nazik Gölü güzel görünüşleri ve temiz sularıyla göl turizmi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu göllerin en önemlilerinden biri Nazik Gölü' dür. Nazik Gölü' nün suları, Van Gölü' ne dökülmektedir. Göl suları tatlı olup gölde sazan balığı ve inci kefalı ile 1983 yılında Van Su Ürünleri Bölge Müdürlüğü'nce ekimi yapılan aynalı sazan balığı yetişmektedir. Ayrıca Nemrut Kalderası'nda sıcak su kaynakları ile Soğaz Maden Suyu, yöredeki ender kaynaklardandır. Tatvan Ahlat arasında arazi oldukça verimlidir. En önemli yaylası olarak bilinen Sütey Yaylasında halk, hayvanlarının kışlık ot ihtiyacını karşılamaktadır (Sümer, 1970: 139).

Ahlat'ın iklim özellikleri mevsimlere göre farklı turistik etkinliklere imkan sağlamaktadır. Yaz döneminde sıcaklık şartları kıyı bölgeleri kadar olmamakla birlikte turistlerin yöreye gelmesini teşvik edici rol oynamaktadır. İklim şartları bakımından turizm için Kış Mevsimi de elverişlidir. Bu mevsimde Ahlat 'ta yaklaşık 2.5 ay karla örtülü gün yaşanmaktadır (Biricik, 1988: 21; Orak, 1946: 634; Yakut el-Hamevi: 380).

Ahlat'ta yetişen meyve, sebze ve tahıldan Bitlis salnamesinde bahsedilmektedir. Bilinen en çok tarım ürünleri, buğday, arpa, çavdar, zegerek, nohut, mercimek ve darı, kayısı, elma, armut, ceviz, kiraz, üzüm, badem, şilor, dut, şeftali, fındık, iğde, vişne, karpuz, kavun, lahana, şalgam, turp, bakla, patates, patlıcan, domates ve kabak gibi çeşitli ürünlerin yetiştirildiği bilinmektedir (Bitlis Salnamesi, 1316: 165; Saraçoğlu, 1989: 465).



BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. SERAMİK TANIMI

Seramik, günlük kullanım ihtiyacı gereksinimi ile ortaya çıkmış “pişmiş toprak” olarak ifade edilmektedir.

Kimi zaman “keramik” biçiminde kullanılan “seramik” sözcüğü; genel olarak “fırınlanmış kil” den yapılan nesneleri; teknik açıdan ise nesnenin biçimlendirilmesinde plastikliği (yoğurulabilirlik) sağlayan kil ile fırınlama sırasında parçanın kırılmasını, ya da çatlamasını önleyen kuvars ve bu ikisini bağlayan ergitici feldispat karışımından oluşan hamurla yapılan nesneleri niteler (Şen, 2010: 2).

Aynı zamanda günlük yaşamda kullanılan kap vb. objeler seramik (evani) olarak adlandırılmaktadır (Yetkin, 1984: 155; Öney, 1992: 93; Şahin, 1994: 112; Bakır, 1999: 10; Atalay, 1983: 8).

Seramik, “Organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin çeşitli yöntemler ile şekil verildikten sonra sırlanarak veya sırlanmayarak sertleşip dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisidir” (Arcasoy, 1983: 1).

Seramik, özlü özsüz olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Özlü seramik hammaddeleri, su ile yoğrulabilen, şekillenmesi kolay olan ve kuruduktan sonra görüntüsü deforme olmayan ürünlerdir. Özsüz seramik hammaddesi ise çok iyi öğütülmüş toprak olsalar da su ile kolay şekil almayan ve kurduğunda çabuk deforme olan malzemelerden oluşur (Ateş , 1983: 8).

Seramiğin ana malzemesi, suya dayanıklı su geçirgen özelliğinin olmadığı killi topraktan elde edilmektedir. Çok çabuk şekillendirilen, kuruduktan ve pişirildikten sonra deforme olmayan güçlü hammaddeye sahiptir.

1.2. SERAMİK SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Seramik; uygarlığın en erken dönemlerinde günlük ihtiyacın yaratmış olduğu gereksinimle seramik insanoğlunun hayatına girmiş ve günümüze kadar kesintisiz olarak kullanımını sürdürmüştür. Kimi kaynaklar seramiğin tarihini insanlığın tarihiyle yaşıt kabul etmiştir (Özgünel, 2012: 21). İnsanın yaşadığı tüm bölgelerde seramik parçalarına,

seramik objelerine rastlanmış ve tarih boyunca işlevini ve gelişimini aynı teknik ve uygulama alanlarıyla sũrdũrmeyi başarmıştır. Seramikler bulunduğu toplumun ağlar boyunca geleneklere ve uygarlıkların kũltũrel ȳzelliklerine ışık tutmuş, bulunduğu toplumun ekonomik, siyasal ve kũltũrel gelişiminin en ȳnemli sanatsal gȳstergesi olmuştur. Seramiğin gelişimi, ona şekil veren toplumun sosyo-kũltũrel ve ekonomik evreleriyle paralellik taşımaktadır (Mutlu, 2007: 71).

İnsanoğlunun ilk atalarının ortaya çıktığı dȳnem, gũnũmũzden yaklaşık iki milyon yıl ȳnce başlayan Paleolitik ağ olarak kabul edilir (Erman, 2009: 18).

ũst Paleolitik dȳnemde, Orta Avrupa’da pişmiş toprak ȳrneklere rastlanmış, fakat Paleolitik ağda Anadolu’da pişmiş toprak ȳrũnlere rastlanılmamaktadır. Seramik ȳretimi, Neolitik ağ ile başlar, daha sonra yerleşik dũzende devam ederek gũnũmũze ulaşır. (ȳney, 2004: 62).

Anadolu toprakları, seramiğin 8000 yıllık tarihine ışık tutan ve uygarlıkların kũltũrel zenginliklerine kapılarını açmış, topraklarında yaşamış tũm kũltũrleri barındırmış ve insanlık tarihinin en nadide ȳrneklarının gelişim ve dȳnũřũmlerine tanık olmuştur. Maya uygarlığından 4000 yıl, tarih ȳncesi Mısır’dan 1000 yıl ȳnce, toprakla ateş, Anadolu’da atalhȳyũk’te buluşmuştur. Anadolu toprağı ȳzerinde, Neolitik ağdan Roma ve Bizans’a, Selçuklu ve Osmanlı’dan Tũrkiye Cumhuriyeti’ne uzanan tarih yolculuğunun her adımında karşımıza yeni buluşlar, farklı formlar ve arayışlarla seramiğin izleri çıkmaktadır.

Anadolu uygarlık tarihinde Tunç ağı, gelişimin hız kazandığı ȳretim sũreci olarak tanımlanır. Bu gelişim ile yazılı tarihin başlaması, bũyũk bir ivme kazanır. Bu dȳnemde bȳlgede ticaret kolonileri kuran Asurlu tũccarlar mektuplarını, sipariş ve ticaret anlaşmalarını pişmiş toprak tabletler halinde yazmışlardır. Anadolu’ya gȳerek bũyũk bir imparatorluk kuran Hititler ’de gelişmiş toplumsal yasalara bağladıkları tũm ticari ve sosyal yaşantılarını kil tabletlere aktarmışlardır (ȳzgũnel, 2012: 20).

Frigler, Doğu Anadolu’da kurulan Urartu Devleti ve Ege gȳleri nedeniyle Anadolu’ya girmişlerdir ve kũltũr birikimlerini, kendilerine ȳzgũn eserlerini Anadolu kũltũrũyle şekillendirmişlerdir. Ayrıca, Akdeniz ve Ege komşu kũltũr, medeniyetleri ile etkileşim içine girmişler ve bȳylece; Anadolu kũltũrũnũ ve seramik birikimini zenginleştirmişlerdir.

Terra sigillata tekniği, Hellenistik Dönem de Anadolu’da sık rastlanan bir tekniktir. Roma döneminde, sıkça pişmiş toprak oyuncaklar ve çocuk mezarlarından çıkan adak heykelciklerine rastlanmaktadır (Bkz. Fotoğraf 4). Bizans döneminde ise beyaz astar ve ince kazıma teknikleri, pişmiş toprak kaplar üzerinde kendini gösterir. Seramik üretimi üretim açısından birçok işlev ve pişirim detaylarına sahip olduğu, taşınması zor fırınlara bağımlı oluşu, seramik ürünlerin kırılğan olmaları nedeniyle bu sanat, göçebe toplumlarda çok fazla gelişmemiştir. Bu nedenle yerleşik düzene geçmemiş toplumlarda seramik sanatı gelişim göstermemiştir. Fakat Türkler Orta Asya’da konar-göçer bir yaşam tarzına sahip olmalarına rağmen, seramik alanında büyük gelişme göstermişlerdir. Türklerin yerleşik düzene geçmeleri ve İslamiyet’i kabul etmeleriyle seramik sanatında da büyük gelişmeler görülmeye başlanır. Arap ve Türk devletleri; (Abbasiler, Fatimiler, Samanoğulları, Karahanlılar) döneminde birçok seramik örneğine rastlanmıştır. Seramik sanatı asıl gelişimi ve günümüz teknik çeşitliliğini İran’da, Selçuklular döneminde geliştirmiştir. Türkler Anadolu’ya yerleştikten sonra, Bizans geleneklerini devralmışlar ve o dönemde İran geleneklerinde kullanılan ve beraberlerinde getirdikleri sanatsal seramik tekniğinden etkilenmişlerdir. Mimari yapılar çinilerle kaplıdır, Selçuklu sanatında camilerin mihrapları, kubbeler, minareler, türbe, medrese ve saraylar çinilerle donatılmıştır (Üçcan, 2002: 18).



Fotoğraf 4. M.S. I. Yüzyıl, Terra Sigillata tekniği ile yapılmış çanak

Bizanslılar zamanında bir seramik merkezi olan İznik, Osmanlı İmparatorluğunun da en önemli çini merkezi olarak 14. Yüzyıldan, 18. Yüzyıla kadar üstünlüğünü korumuştur. 17. yüzyılda önemini yitiren İznik atölyeleri yanında Kütahya’da İznik tekniğine erişememekle beraber 15.yüzyıldan itibaren bir çini ve seramik merkezi olarak varlık göstermiştir. Kütahya işi seramikler mavi, kırmızı, sarı, mor, yeşil renklidir.

18. yüzyılda bölgesel özellik gösteren Çanakkale seramikleri ortaya çıkmıştır. Osmanlı döneminde daha çok saray, cami, medrese, türbeler için üretilen seramikler, 17. Yüzyıldan sonra yozlaşmaya başlamıştır. Cumhuriyet dönemine kadar Kütahya, Çanakkale seramikleri, Fransa'dan çamuru getirilerek yapılan Yıldız Porselenleri görülmektedir.

18. yüzyılda İznik'teki çinicilik sanatı tamamen kaybolmuştur. Aynı yüzyılda en güzel örneklerini veren Kütahya çinileri, bu yüzyıl sonunda gerilemeye başlamış, 19. - 20. yüzyılda eski İznik çinileri motiflerinin taklitlerine dönmüştür. Günümüzde çini merkezi Kütahya'dır. Burada daha ziyade Selçuklu renk, desenler taklit edilerek üretim yapılmaktadır.

Türkiye’de Modern Seramik Sanatı bu alandaki endüstriyel gelişmelere de paralel olarak 1950 sonrasında gelişim göstermiştir. Seramik sanatçıları, geleneksel Anadolu çömlekçilik ve çiniliğinin bu gelişim üzerinde veri kaynağı olarak etkisi büyüktür. Anadolu üzerinde ilk ortaya çıkışı binlerce yıl öncesine dayanan seramik sanatı çağlarca kullanım alanı bulmuş süslemede de etkili olmuş başarılı bir sanat dalı olarak gelişim göstermiştir.

1.3. SERAMİK SANATINDA KULLANILAN TEKNİKLER

Seramik teknikleri; şekillendirme işlemi tamamlanmış seramik ürünlerin estetik değerini artırmak ve farklı anlatımlar kazandırmak amacıyla sıraltı, sırüstü, sıriçi ve yaş çamurlar üzerine çeşitli yöntemler kullanılarak yapılan uygulamalardır (Sevim, 2007: 11).

Bir tür killi topraktan yapılan ve fırında pişirilen, bir yüzeyi sırlanmış, çeşitli renk ve motiflerle süslenmiş, pişmiş toprak parçasına “seramik” denir. Seramik ve çini arasındaki ayrıma gelince; seramik genel bir addır ve daha çok seramik çamurundan (yapımda kullanılan hamur kıvamındaki özel çamura verilen ad) üretilen eşyalar, bu terimle adlandırılmaktadır. Daha özel bir seramik hamurundan üretilen, geleneksel renk ve motiflerle süslenmiş, bir yüzü sırlanmış süsleyici ürünlere ise “çini” denilmektedir. Seramik ve çinide kullanılan teknikler aynıdır, sadece kullanım amaçlarına göre sınıflandırılmış ve ayırım yapılmıştır. Çini, süs unsuru olarak kullanılırken seramik, tamamen kullanım amaçlı kapacak olarak adlandırılmaktadır.

Selçuklu seramik yapımında iki farklı çamur türü kullanılmıştır. Biri kendine özgü olan teknik uygulamalarıyla farklı merkezlerde üretilmiştir. Hükümdar aileleri, sarayın ileri gelenleri ve zengin halkın beğenisine sunulan lüks seramikler, bu dönemde sadece silisli çamurdan üretilmektedir. Seramiklerin bazıları astarsız, bazıları ise astarlıdır. İslam dünyasında kompozit çini çamurunun ortaya çıkmasıyla seramik üretiminde iş ayrışımına gidildiği anlaşılmaktadır (İskenderzade, 2005: 33).

Selçuklu da, sıkça karşılaştığımız kabartmalı süsleme tekniği daha önceki çağlardan devralınan miras olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken İslam çağından günümüze kadar son derece teferruatlı örnekleri ulaşmış, mevcut kalıplar yapım şekli ve aşamaları hakkında bilgi sağlanmaktadır. Araştırmacılara göre kabartmalı seramik tekniği maden kapların formlarından esinlenerek ortaya çıkmıştır. Horasan bölgesindeki kabartmalı süsleme teknikli seramik örnekleri, Erken İslam çağıının en başarılı nadide seramik örneklerindendir. Kırmızı çamur kullanılarak, açık yeşilimsi tonda yapılan bu seramiklerde, ustalık çok yüksek düzeydedir. Selçuklunun büyük merkezlerinde ise kabartmalı seramiklerin sadece çini çamurundan yapıldığı bilinir. Seramikler, sır altına kobalt mavisi ve siyah boyalar ile yapılmış, sır olarak ise şeffaf ve turkuaz, kobalt mavisi, sarı ve mor renkler kullanılmıştır. Monokrom sırlı örneklerde ayrıntılı veya yalın kabartmalı desene yapılan vurgu formların ışık gölgesiyle ortaya çıkmış, motif olarak kullanılan figüratif süsleme ise dönemin ikonografisini yansıtmaktadır (Avşar & Avşar, 2015: 106).

Yine seramik sanatında teknik açıdan miras olarak bilinen bir başka teknik de lüsterdir. Lüster tekniği, bir sır üstü boyama tekniği olarak bilinmektedir. 9.yy. Abbasi merkezlerinde ortaya çıkan bu teknik, metalik boyalarla yanardönerli bir doku oluşturup altın kapların parlaltısını anımsattığı için yoğun olarak tercih edilmiş, bu parlak kapların eve uğur ve mutluluk getirdiğine olan inançtan dolayı da kullanılmaya pek uygun olmayan formlar yaygın tüketim alanı bulmuştur. Selçuklu lüster tekniği ile üretilmiş seramikler, yeni sanat tarzının tüm ayrıntıları en yüksek işçilikle uygulanmış, bazı örneklerdeki usta imzaları, süslemelerin minyatür sanatçıları tarafından yapıldığını göstermektedir (Watson, 1994: 80; Bahrami, 45: 1; Avşar & Avşar, 2015: 106).

Selçuklu döneminde lüster tekniği, hem kap kacak (evani) hem de mimari çini (kaşi) üzerinde uygulanmıştır. En seçkin ve güzel lüster örneklerine; Anadolu Selçuklu

yapı taşı olan, Alaeddin Keykubad'ın Kubadabad Sarayı, zengin lüster tekniği örnekleriyle günümüze ulaştırabilmiştir.

Sır altı süsleme tekniği, seramik kaplar üzerinde sıkça karşılaştığımız tekniklerdendir. Sır altı tekniği, zaman içerisinde uzun gelişim sürecinden geçmiş ve giderek gelişmiştir. Horasan'da astar boyalarla başlayan bu süreç, astarlar ve maden oksitlerin karışımıyla devam etmiş, paralel olarak Abbasi ustalar, saf oksitleri kırmızı bünye ve beyaz opak sır üzerinde uygulamayı denemişlerdir (Watson, 2004: 363; Kaçmaz, 2008: 49; Atıl, 1973: 25).

Selçuklu döneminde lüster ve minai tekniği, iki fırınlama işlemi yapılan pahalı ve zahmetli teknik olarak bilinmektedir (Watson, 2004: 363; İskenderzade, 2005: 33; Öztürk, 2008: 20). Araştırmacılar tarafından bağımsız buluş olarak kabul görülen minai tekniği, kendine özgü alt yapısı sayesinde ortaya çıkmıştır. Bu oluşum, Abbasi döneminde beyaz opak sıran bulunmasıyla başlamış, sır üstü, sır içi ve sır altına uygulanan farklı maden oksitlerin deneme ve gözlemiyle ortaya çıkmıştır. İster kap kakak, ister ise mimari seramiklerde seve seve uygulanan minai dekorlarda figüratif motiflerin ağırlığı inkâr edilemez. Bunların arasında ay yüzlü, çekik gözlü, badem ağzlı Selçuklu prens ve prensesleri, kimi zaman tahtta bağdaş kurarak oturmuş, kimi zaman hayat ağacının altında, bazen ise at üzerinde ava giderek canlandırılmıştır. Anadolu'da ele geçen minai çini örneklerinin Konya Kılıç Aslan Köşkü süslemesinde de kullanılmış olduğu kabul edilir (Allan, 1973: 20; Arık , 2007: 29).

Akıtmalı-kazımalı adlandırılan sgraffito (champleve, splashed ware) tekniği Selçuklu çağında büyük rağbet görmüştür. Yabancı kaynaklarda champleve, splashed ware gibi terimlerle adlandırılan bu seramik kaplar, kimi zaman astar kazıma tek başına yapılmış, kimi zaman ise boya akıtmayla bir arada kullanılmıştır (Kaçmaz, 2008: 49; Avşar , 2014: 3; Işık, 1973: 11).

Zengin teknik yelpazesine sahip Selçuklu seramik sanatında ikonografi ve motifler de Türk sanatı açısından büyük önem taşımaktadır. İslam Öncesi Orta Asya kültür birikimiyle İslam Dünyasına dâhil olan Selçuklular, İslam sanatının kaynağı olarak kabul edilen İran ve Mezopotamya kültürüne Orta Asya Türk geleneklerini de eklemiş oldular. Selçuklu döneminde çok baskın ve belirgin olan bu etkinin, İslam sanatı üzerinden hiç kalkmadığı, onunla harmanlanarak zenginlik ve çeşitlilik kazandırdığı söylenebilir.

Selçuklu çağı İslam seramik sanatında karşımıza çıkan süslemelerde Türk tipi olarak bilinen insan figürleri, Türk oturuşu olarak kabul edilen bağdaş kurma ve Avrasya inanç sisteminin uzantısı olan elinde bardak tutma gibi belirgin detaylar dışında, giyim kuşam ve kompozisyon düzeninde İslam Öncesi Türk kültürüne ait pek çok detay mevcuttur. İster sahnelerin anlamı, ister yazılı süslemelerin içeriği, ister ise çeşitli detaylarda Türk mitolojisi ve Selçuklu dönemi edebiyatının etki veya izlerine rastlanır. Büyük sanat dünyasının yansıması olan bu eserlerin görsel dili okunduğu halde, belge niteliğinde verilere ulaşmak mümkündür. Bunlar Selçuklu kültür çevresinin malzemeyle özleştirilmiş aynasıdır (Avşar & Avşar, 2015: 106).



İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÇİNİ TANIMI

Geleneksel sanatlarımızın içinde mimariye bağlı yapıtlarda kullanılan parlak yüzeyli bol süslemeli objeler çini(kaşı); günlük yaşamda kullanılan kap vb. objeler ise seramik(evani) olarak adlandırılmaktadır (Öney, 1992: 93; Şahin, 1994: 112; Bakır, 1999: 10; Atalay, 1983: 8).

Mimaride kullanılan çiniye 18. Yüzyıla kadar "Kaşı", çini eşyaya (tabak, vazo, kâse vb.) de "Evani" (kapkacak) adı verilmiştir (Beyazıt & Işık, 2012: 892; Öztürk, 2008: 20). Eski dönemlerde Çin'den ithal edilen porselenlerin ün kazanmalarından ötürü, Türk yapısı "Kaşı" ye kalitesinin yüksekliğini vurgulamak için "çini" denmeye başlanmıştır. Orta Asya'da gelişen seramik sanatının bir kolu olan çinicilik, Selçuklularla Anadolu'ya girmiştir. Osmanlılarda mimari süslemede çok önemli yeri olan çini, camii, medrese, türbe ve sarayları süslemekte kullanılmıştır. İlk Osmanlı devri çinileri Selçuklu geleneğinin devamıdır. Figürlü geometrik yazı, nebati süslemelerle sarı, yeşil renkler farklı kullanılmıştır (Avşar & Avşar, 2015: 106; Öney, 1987: 16; Atıl , 1987: 235; Aslanapa, 1965: 27).

2.2. ÇİNİ SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Çini sanatı başlangıcını, çanak ve çömleklerle günümüzden yaklaşık 9 bin yıl öncesine dayanan ve Anadolu'da, Çatalhöyük'te bulunan seramik örnekleri olarak kabul edilir ve toprağın işlenmeye başladığı en eski çağlara kadar dayanmaktadır (Bkz. Fotoğraf 5). Bu sanat her uygarlığın yaşam tarzı ve inanışlarına göre, teknik bilgi, deneyim ve becerileri ile gelişme ve farklılık göstermektedir (Beyazıt & Işık, 2012: 892).



Fotoğraf 5. Çatalhöyük, seramik örnekleri

İlk Müslüman Türk Devleti olan Karahanlılar döneminde başlayan çini süsleme geleneği, Türk Çini Sanatının bin yıllık bir geçmişi olduğunu göstermektedir (Öney, 1978: 118).

Büyük Selçuklular ve Anadolu Selçukluları döneminde çini süsleme geleneği devam etmiş, egemenlikleri altına aldıkları bütün merkezlerde pek çok cami, medrese, kervansaray, saray, türbe inşa ederek eserleri de çinilerle bezemişlerdir (Avşar & Avşar, 2015: 106; Özlük, 2008: 301).

Başlıca eserlerde türkuaz, kobalt ve mor renkler kullanılmıştır. Geometrik desenler, çini ve çini mozaikler iç mekânlarda daha çok tercih edilmiştir. Dış mekânlarda ise sırlı veya sırsız tuğlalar kullanılmıştır. Selçuklu döneminde yapılan çiniler üzerinde özellikle hayvan tasvirlerine sıkça rastlanmak mümkündür.

Türk Sanatlarından olan çini sanatı, Selçukluların 1071’de Anadolu’ya girmesiyle başlamıştır. Selçuklular, Anadolu’yu fetihleriyle beraber Doğu ve İslam kültürünü de Anadolu’ya yaymaya başlamışlardır. 13. yy. da geniş topraklara ve güçlü devlete sahip olan Selçuklular, Anadolu’da ilk olarak mimaride çiniyi kullanmaya başlamışlardır. Bu devirde camiler, mescitler, medrese ve türbeler ile birlikte sarayların da büyük ölçüde çinilerle, çini mozaik ve sırlı tuğlalarla süslendiği bilinmektedir (Sevim, 2016: 7; Öney, 1992: 93; Öney, 1977: 6) .

Selçuklular döneminde figüratif dekorlu süslemelere ise saray ve köşklere sıklıkla rastlanmaktadır (Öney, 2007: 15; Aslanapa, 1993: 148).

Çini süsleme sanatı, çeşitli tekniklerle zenginleşerek mimariye bağlı kalmış, onun ihtişamını gölge de bırakmadan mimariye bezeme ve süsleme olarak farklı bir hava katmıştır (Ergüder, 2013: 626; Öney, 1976: 11).

Anadolu Selçukluları ile çok büyük bir gelişme göstererek varlığını günümüze kadar sürdüren çini süslemeciliği, her dönem, bir önceki dönemin teknik üstünlüğünü devam ettirmiş ve yeni renklerin uygulanması, tekniklerin geliştirilmesiyle bu sanat zenginleşmiştir.

Anadolu Selçukluları önemli kültürel ve sosyal öneme sahiptir. İslam kültürünün hâkim olduğu bu bölge, atmosferinin farklılıklarını özümsemeyi başarabilmiştir. Mimari, dönemin iktidarı için çok önemli bir unsur olmuştur. Bu dönemlerde ki mimari envanterler, o iktidarın zenginliğinin, gücünün bir simgesidir. Sivil ve dini mimari yapılarında büyük hacimlerle sadece ihtişam değil, aynı zamanda bir zarafet de yaratılmak istenmiştir. Anadolu Selçukluları Bizans mimarisinde sıkça rastladığımız mozaik ve freskonun yerine, mimari süslemede çiniyi kullanmıştır. Türk ve İslam dünyasında izleri 9. yy.da görülen çini bezeme, 13.yy.' da Anadolu'da büyük bir gelişim sağlamıştır.

Anadolu Selçuklu çini sanatında en önemli yenilik, mozaik çinili mihraplardır. Mihraplar mor, lacivert ve firuze renkli çini karolar, geometrik ve bitkisel desenli kufi yazılarla bezenmiştir. Çini mihraplara tüm Selçuklu ibadethanelerinde rastlamak mümkündür (Öney & Çobanlı, 2007: 381). Çini mozaik mihrap geleneğinin kullanıldığı yapılara örnek olarak Konya Alâeddin Camii, Sırçalı Mescit, Sahip Ata Camii, İnce Minareli Medrese, Erzurum Yakutiye Medresesi, Sivas Çifte Minareli Medrese, Sivas Keykavus Darüşşifa Türbesi, Tokat Gök Medrese (Arık, 2007: 29) Akşehir Ulu Camii verilebilir (Erdemir, 2001: 115).



Fotoğraf 6. Konya Alâeddin Camii, (Kubbe kasnağı renkli mozaik çinileri)

Mimari süslemede kullanılan çini sanatına verilebilecek en güzel örnek Konya Alâeddin Camii'nin mihrabındaki mozaik çinilerdir (Bkz. Fotoğraf 6). Konya Karatay Medresesinde, Selçuklu döneminde kullanılan mozaik çini sanatının en nadide örneklerini görmek mümkündür (Bkz. Fotoğraf 7). Kubbede ve yapının hemen her bölümünde çini mozaik süslemeleri bulunmaktadır. Kompozisyonlarda, geometrik, bitkisel süslemeler ve yazı kullanılmıştır (Sözen, 1988: 84; Ölmez, 2012: 80).

Selçuklu saray mimarisinde çini tekniği olarak genellikle, sıraltı ve lüster tekniği kullanılmıştır (Bkz. Fotoğraf 8).



Fotoğraf 7. Konya Karatay Medresesi, (Mozaik çini tekniği ile yapılmış çini örnekleri)



Fotoğraf 8. Selçuklu Dönemi (Lüster tekniği ile yapılmış çini detayı)

Anadolu Selçuklu Devletinin yıkılmasından sonra çini geleneğini, Anadolu'da kurulan Beylikler devam ettirmiş ve Osmanlı Devleti kurulduktan sonra çini süslemeciliğinde yeni bir dönem başlamıştır (Türk Dünyası Mühendislik, 2012: 477). Özellikle 15 ve 17. yüzyıllar arasında İznik, önemli bir çini ve seramik üretim merkezi olmuş, burada üretilen çiniler o dönemin başkenti olan İstanbul'da bulunan saray, köşk ve camiler başta olmak üzere birçok eserin duvarlarını süslemiştir (Erman, 2009: 18) .

Anadolu Selçuklularından sonra Beylikler Devri'nde, mimari de çini kullanımı devam etmiştir. Çini mozaik mihrapta kullanılmış, fakat kubbede azalmıştır. Beylikler Dönemi, Geçiş dönemi olarak kabul edilir. Çinicilik, bu dönemde Selçuklu çini sanatına göre sönük olarak kabul edilmektedir.

Anadolu Selçuklu Çağı'nın en görkemli mimari eserlerinde, özellikle iç mekânda kullanılan sırlı tuğla bezeme, Osmanlı Çağında yerini sırlı levha çinilere bırakmıştır. Bursa, Edirne ve İstanbul'daki mimari eserlerde sıraltı bezemeli plaka çiniler ve renkli sır tekniğinde çiniler de görülmektedir. Anadolu Selçuklu çini bezemeleri, Osmanlı döneminde büyük ölçüde gelişmiş, yeni teknik ve üslupta eserlerin oluşumuna olanak sağlanmıştır (Öney & Çobanlı, 2007: 381).

Çini kaplamalı bezemeler, Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarında sevilen uygulamalardandır. Araştırmalarda, Türk Dünyası'nda çininin mimaride kullanımının Uygurlara kadar indiği belirtilmektedir. Osmanlı dönemi ile çini süslemenin yer aldığı eser sayısı artar; farklı işlevli binalarda çini kullanımı söz konusudur. İznik ve Kütahya öne çıkan çini üretim merkezleridir (Doğan, Çelik, Kürüm, & Akbulut, 2016: 50; Şahin, 1981: 272).

İznik Çini ve seramikleri üretildikleri tarihten itibaren, hem Osmanlı sarayında hem de saray dışında büyük beğeniyle kullanılmıştır (Bkz. Fotoğraf 9). Avrupalılar İznik çini ve seramiklerine karşı, büyük ilgi duymuşlardır. Bu ilgi, farklı yönde gelişmiştir. Bu etki; objelere sahip olmak, benzerlerini üretmek şeklinde olmuş, 19. Yüzyılda doğuya olan ilginin artması, batılı tüccar ve gezginleri İznik çini ve seramiklerini toplamaya yöneltmiştir. Bu sebeple ve başka yöntemlere de başvurarak el değiştiren çiniler, Avrupa'daki birçok müze ve koleksiyonlarda sergilenmektedir (Gökçe & Gökçe, 2016: 465; Aslanapa, 1969: 62; Aslanapa, 1970: 140).



Fotoğraf 9. Topkapı Sarayı Sünnet Odası, (çini detayı)

2.3. ÇİNİ SANATINDA KULLANILAN TEKNİKLER

Çini sanatında uygulanan birçok teknik vardır. Bu teknikler tarihi süreçte geleneksel kurallara uygun olarak sürdürülmüş, değişikliğe uğramadan gelmiştir. Günümüze kadar gelen Selçuklu çini sanatındaki büyük ilerleme, Erken Osmanlı döneminde kullanılan çeşitli tekniklerle büyük bir çeşitlilik ve gelişme göstermiştir. 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Osmanlı çini sanatında, sır altı tekniği kullanılmıştır. Çini sanatında görsellik etkisi, çeşitli tekniklerle verilmeye çalışılmıştır (Keskiner, 2006: 271).

Osmanlılarda; Sırlı Tuğla, Sırlı Tuğla Mozaik, Çini Mozaik, Tek Renkli Sırlı Çiniler, Sır Altı, Lüster (Perdah), Tek Renkli, Yıldızlı Çiniler, Minai, Renkli Sır (Cuerda Seca), Kabartmalı Çini Teknikleri kullanılmıştır (Erdem, 2011: 11; Aslanapa, 1993: 148).

1.3.1. Sırlı Tuğla Tekniği

Fırınlama sonrası tuğlanın, uzun dar yüzeylerinin birinin, tek renk sırla sırlanıp fırınlanmasıyla elde edilen tekniklerden biridir. Sırlı tuğla, istenilen desene göre tuğla kesicilerle kesilip şekillendikten sonra kullanılmaktadır. İslamiyet'ten önce Türk sanatında, sırlı tuğla üretiminin sıkça görüldüğü bilinmektedir. Çininin tuğla ile aynı hamurdan olması, her iki malzemenin uzun süre birlikte kullanılmasını gerektirmiş, beraberliklerini kolaylaştırmıştır (Demiriz, 1996: 102).

Uygur mimarisinde sırlı tuğlaların, mabetlerin zemin kaplamalarında kullanıldığı, kazılardan çıkan parçalardan anlaşılmaktadır. Selçuklu döneminde sırlı ve sırsız tuğlalar yatay, dikey ve diyagonal yerleştirilebilmektedir (Bkz. Fotoğraf 10). Tuğlaların yan yana istif edilmesiyle eksenlere yerleştirilen kırık hatlar ve baklava dilimi geometrik şekillerle, genellikle aynı kelimenin tekrarından oluşan yazı kompozisyonları estetik bir biçimde mimaride yer almıştır (Erdem, 2011: 15; Arık R. , 1986: 21).



Fotoğraf 10. Erzurum Yakutiye Medresesi, (Minarenin dış süslemesinde kullanılan, sırlı tuğla tekniği detayı)

“Anadolu Selçuklu mimarisinde genellikle minarelerde ve kubbe içi süslemelerde; firuze, turkuaz, lacivert ve patlıcan moru renkli tuğlalar, sırsız tuğlalarla uyum içinde uygulanmıştır” (Arık & Arık, 2007: 13).

Mimaride özellikle yapının dış cephesinde kullanılan sırlı tuğla, oldukça dayanıklıdır. Sırlı tuğla tekniği, sırın kullanıldığı en basit ve sade örnekleri içermektedir. Selçuklu dönemi çinilerinde, hamur ile sır arasında astar kullanılmamaktadır. Fırınlamada sır erimekte ve tuğlanın üzerinde renkli cam gibi saydam bir tabaka oluşturmaktadır (Şimşek, Kuş, & Divarcı, 2007: 1).

1.3.2. Sırlı Tuğla Mozaik Tekniği

Sırlı tuğla mozaik tekniği sırsız tuğla tekniği ile benzer özellikler göstermekte ve sırlanmış tuğlaların alana uygun yerleştirilmesiyle oluşmaktadır (Ganbarova, 2013: 206). Sırlı Tuğlalar, Anadolu da oldukça geniş bir kullanım alanına sahiptir. Mimaride kullanılan tuğlaların, dış cephe yüzeylerine, genelde tek renk olarak sırlama tekniği uygulanmıştır (Bkz. Fotoğraf 11) (Öney, 1995: 81).



Fotoğraf 11. İnce Minareli Medrese Konya, (minarelerin dış süslemesinde kullanılan, sırlı tuğla mozaik tekniği detayı)

1.3.3. Çini Mozaik Tekniği

Mozaik çini tekniği, farklı renklerdeki küçük çinilerin bir araya getirilmesiyle oluşan tekniktir. Kesilip şekillendirilen çini plakalar istenen motife göre, desene uygun şekilde çini mozaik parçaların bir araya getirilmesiyle oluşturulur. Sırlı yüzeyin üste gelecek şekilde yerleştirilmesi ve altta kalan sırsız zeminin ise harç dökülerek zemine tatbikiyle elde edilir (Bkz. Fotoğraf 12). Bu teknik, düz ve yuvarlak çatılar için uygundur (Kuş, Divarcı, & Şimşek, 2007: 1).



Fotoğraf 12. Sırçalı Medrese Konya, (Geometrik motifli mozaik çini detayı)

Çini mozaik Tekniği, Selçuklu döneminde geliştirilmiştir. Bu dönemde çok fazla kullanılan bu tekniğe, kesme çini mozaik adı da verilmektedir. Bu teknikte, bolca firuze rengine rastlamak mümkündür. Ayrıca, kobalt ve patlıcan moru renkleri de kullanılmıştır. Mozaik tekniği; mimari yapıların mihraplarında, kubbe içlerinde ve kubbe geçişlerinde kullanılmıştır (Arık & Arık, 2007: 13).

Bu teknik, Anadolu Selçuklu çini sanatının en parlak dönemi olan 13. yüzyılda başlamış ve varlığını Osmanlı döneminin 15. yüzyıl sonuna kadar sürdürmüştür.

1.3.4. Kakma Mozaik Tekniği

Kakma mozaik tekniği, çeşitli renkteki farklı çini levhalardan kesilen parçaların, alçılı yüzeye sabitlenmesiyle oluşan çini tekniğidir. Çini parçaların sırlı kısımları üstte kalacak şekilde ve çininin alt kısmındaki sırsız yüzeyleri konik ve iç bükey şeklinde kesilmektedir. Kesilen çini parçacıkları, istenilen desene uygun ve aralarında alçı dolgusu görünür şekilde yerleştirilmektedir. Aralarda dolgu şeklinde görünen beyaz alçı, renkli çini motiflerinin aralarında bir zıtlık meydana getirerek parlamakta, bu şekilde desenler ön plana çıkmaktadır.

Anadolu'daki birçok çinili abideler, kitabeler, mihraplar ve mukarnas dolgularının bu teknikteki çini ile kaplandığı görülmektedir. Konya Sırçalı Medrese mihrabında, Konya Alâeddin Camii mihrabında, Sivas Keykavus Şifahanesi' nin yan eyvan kemerlerinde ve Tokat Ali Tusi Türbesi'nin pencere alınlıklarında (Bkz. Fotoğraf 13), bu teknikteki örneklerle rastlanmaktadır (Erdem, 2011: 15; Erdemir, 2002: 83).



Fotoğraf 13. Ali Tusi Türbesi Tokat, (Kakma mozaik tekniği ile yapılmış çini örneği)

1.3.5. Kazıma (Sahte) Mozaik Tekniği

Sırrın istenen desene göre kazınarak hamura şekil verilmesiyle oluşur. Kazınan hamur sırlandıktan sonra, kazınan kısımlarda belirgin ve içe doğru farklı bir görüntü elde edilir.

Hamur rengi ile sır, çini mozağe benzer bir şekilde görünmektedir. Bu teknik genellikle bazı küçük sahalarda ve usta adlarını veren çini kitabelerde kullanılmış, harfler, sırlı bırakılarak zemindeki sır kazınmıştır. Malatya Ulu Camii, Konya Sahip Ata Türbesi, Çay Taş Medresesi (Bkz. Fotoğraf 14), Beyşehir Eşrefoğlu Cami mihrabında bu teknikte yapılmış süslemeler yer almaktadır (Arık & Arık, 2007: 13)



Fotoğraf 14. Çay Taş Medresesi Afyon, (Kazıma mozaik tekniği ile yapılmış, kemer detayı)

1.3.6. Tek Renkli Sırlı Çiniler

Anadolu’da ‘sırlı tuğlalar’, bisküvi pişirimi yapılmış malzemenin içerisine, boya, metal oksit katılarak hazırlanan sırlarla sırlanıp tekrar pişirilmesine ‘tek renkli sır tekniği’ denilmektedir. Tek renkli sırlı çinilerde, sırlar, şeffaf ve parlaktır. İç mekânda kullanılan Anadolu Selçuklu döneminde yapılmış en yalın çini örnekleridir. Çinilerde genellikle; firuze, lacivert ve mor renkler kullanılmıştır. Tek renkli sırlı çiniler el dekoru kullanılmadan direkt sırrın içine katılan renklerle elde edilmiştir (Arık, 2007: 29-69). Sırlı çinilerde, kaliteli ve sert olan çini hamuru kullanılmıştır. Bisküvi ürünler astarlanmış ve çini hamuru, sarımsı kül rengindedir. Düz çiniler; kare, dikdörtgen, altıgen ve üçgen formlu olabilmektedir. Bursa Yeşil Türbe ve Camii (Bkz. Fotoğraf 15) , Konya Sahip Ata Camii mihrabını, tek renkli sırlı çinilere örnek olarak gösterebiliriz (Öney, 1988, 93; Bakırer, 1981: 267; Bakırer, 1993: 266).



Fotoğraf 15. Bursa Yeşil Türbe, (İç mekânında kullanılan, zemin ve yan duvarların, tek renkli sırlı çinilerle yapılmış detayı)

1.3.7. Sır Altı Tekniği

Çini bisküvi ürünler, astarlandıktan sonra, ilk pişirimleri gerçekleştirilir. Daha sonra üzeri astarlanan ürün, beyaz renge yakın bir görünüm kazanır. Bu işlemin amacı, ürünü oluşturan çamurun rengini gizlemektir. Sonra istenen desenin tahriri çekilir ve istenilen renklerde boyama yapılır. El dekoru biten malzeme, sırlanmak için hazırlanır, sırlanan tabak sırrı çekip kuruduktan sonra fırınlama işlemi gerçekleştirilir. Selçuklu ve Osmanlı dönemi klasik çini seramik tasarımlarında sık görülen teknik olmakla birlikte, günümüzde de en fazla kullanılan teknik sır altı tekniğidir (Bkz. Fotoğraf 16) (Kaçmaz, 2008: 53).



Fotoğraf 16. Anadolu Selçuklu Dönemi (Kubadabad Saray çinileri sır altı tekniği kaşı örneği)

16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı çini sanatında sadece sır altı tekniği kullanılmıştır. Sır altı tekniğinde iki ya da üç renk kullanarak yapılan mavi beyaz bezemeler, çini sanatında vazgeçilmesi mümkün olmayan bir değer olmuştur (Bayrak, 2006: 158).

1.3.8. Lüster-Perdah Tekniği

Çini sanatı denildiğinde, metalik renklerle elde edilen yanardönerli estetik formla geçmişe ışık tutan en önemli çini-seramik tekniği olarak nitelendirilmektedir. Sırlanmış ürün üzerine metalik renklerle el dekoru yapıldıktan sonra pişirilen, porselen ürün dokusu kadar pürüzsüz ve sağlam ürünlere uygulanan teknik olarak bilinir (Bkz. Fotoğraf 17).

Batı dillerindeki ‘lustre’, Türklerdeki karşılığıyla ‘perdah’, parlaklık ve parıltı gibi anlamlar taşımaktadır. Lüster; gümüş ve bakır oksidin kırmızı veya sarı toprak boyayla birlikte, sülfür karışımı ve sirke eklenmesi ile hazırlanır. Fırınlanmadan sonra toprak boya ve maden oksitlerinin çökeleği, çini üzerinde, yeşilimsi sarıdan, kırmızımsı kahverengiye kadar çeşitli tonlarda madeni parıltılı bir desen bırakır. Farklı maden oksit bileşimleri ile lüster tabakasının kalınlığı, değişik renk tonları ve parlaklıklar oluşturarak çininin yüzeyinde değişik etkiler meydana getirmektedir (Erdem, 2011: 11).



Fotoğraf 17. Anadolu Selçuklu Dönemi (Lüster tekniği kaşı örneği) Konya Kubadabad Sarayı

1.3.9. Tek Renkli Yıldızlı Çiniler

Bir sır üstü tekniğidir. Geçmiş dönem çini ve seramiklerinde genellikle, metalik renkler üçgen, altıgen ve kare levhalar üzerine uygulanmaktadır (Bkz. Fotoğraf 18). Bu teknik sırlanmış plakaların üzerine metalik renkler el dekoru yapıldıktan sonra düşük ısıda fırınlanır, fırın sıcaklığı düşük olmaz ise (altın yıldız) metalik renkler, yüksek ısıdan dolayı yanıp uçabilir (Sevim, 2007: 11).



Fotoğraf 18. Anadolu Selçuklu Dönemi (tek renk sırlı çiniler üzerine, altın yıldız uygulaması detayı) Konya Karatay Medresesi

Altın yıldızlı çiniler, Selçuklu devrinde ender olarak görülmüş, Beylikler ve Erken Osmanlı eserlerinde, Bursa Yeşil Camii ve Türbesi ile Edirne Şah Melek Camii'nde, genelde yapı içlerinde, düz duvarlarda kullanılmıştır. Altıgen ya da kare şekilli çini levhalar, yazı veya bitkisel motiflerle süslenmektedir. Ender olarak görülen bu dekor biçiminin bir örneği, Divriği Ulu Camii Türbesinde yer almaktadır. Ayrıca Konya Karatay Medresesi'nde duvarları kaplayan altıgen firuze levhalara, altın yıldızla yapılmış örnekler yer almaktadır (Erdem, 2011: 47).

1.3.10. Minai Tekniği

Minai tekniğinde sır altı ve sır üstü tekniklerinin bir arada kullanılmasıyla elde edilir. Bunun nedeni geç olgunlaşan ve çabuk uçan renklerin ayrı fırın değerlerinde pişirilmesidir (Öztürk, 2008: 20). Bu teknikte yedi renk kullanıldığı için, kaynaklarda

“Heft Reng” olarak da geçmektedir. Minai tekniği 12-13. yüzyılda İran’ın Rey, Kaşan ve Rakka gibi merkezlerde görülmektedir (Şahin, 1983: 30). İran’da, Büyük Selçukluların kullanma başladıkları tekniktir (Bkz. Fotoğraf 19).

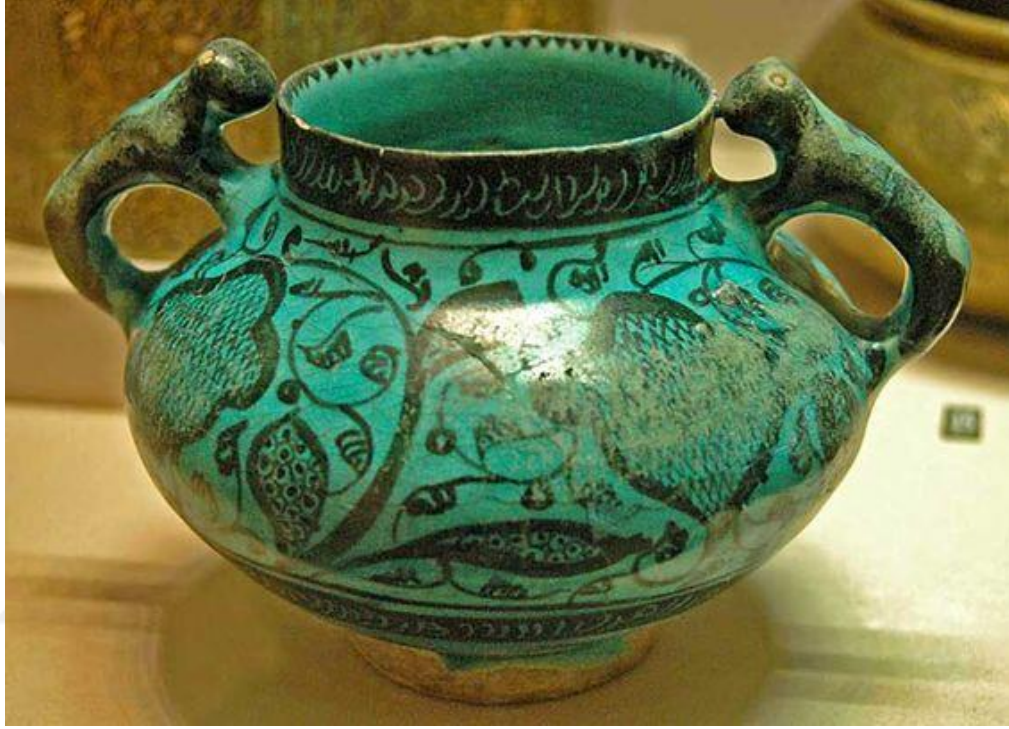
Başlangıcını, Büyük Selçuklularla tekniğin İran’dan Türklerle Anadolu’ya geldiğini göstermektedir. Selçukluların Anadolu’da minai tekniğini duvar çinisi ve seramik kaplar üzerinde uyguladıkları görülmektedir (Kaçmaz, 2008: 49). Minai tekniğinde genellikle; şeffaf, lacivert ve renkli sır ile firuze renginin kullanıldığını bilinmektedir. Seramik ve çininin hamurunda kıvam yoğunluğunu ve mukavemet yoğunluğunu elde etmek için, alkalili kireç kullanılmış ve sır altına ayrı renkler, sır üstüne sır üstü renkleri uygulanmıştır. Her zaman sır altına ısıya dayanıklı yani; mor, mavi, firuze ve yeşil renkler kullanılır. Fırınlama işleminden hemen sonra soğuyan ürün üzerine bu kez, ısıya az dayanıklı olan metalik renkler; kiremit kırmızısı, beyaz, kahverengi, siyah, altın yıldızlar uygulanır (Ateş & Hediye, 1996: 21). Minai teknikli çinilerde genellikle bezeme ve kompozisyon son derece zengin bir figüratif ve boyama estetiği ile tasarlanmıştır. Minai tekniği ile üretilmiş seramik ve çini malzemeler genellikle özel formlar üzerine uygulanmıştır (Türk Dünyası Mühendislik, 2012: 477). Altıgenlerin yanı sıra altı ve sekiz kollu yıldızlarla haç, baklava ve dört köşeli örneklerle de rastlamak mümkündür (Erdemir, 2001: 115).



Fotoğraf 19. Büyük Selçuklu Dönemi (Minai tekniği ile yapılmış, evani örneği)

1.3.11. Renkli Sır Tekniği

Hamurdan elde edilen levha şeklindeki form şekillendirilip pişirildikten sonra üzerine özel olarak hazırlanan sır malzemesi içine renk katılarak renkli sır olarak hazırlanır. Bu teknikle hazırlanan sırlama işlemine ‘renkli sır tekniği’ denilmektedir (Bkz. Fotoğraf 20).



Fotoğraf 20. Büyük Selçuklu Dönemi (Renkli sır tekniği ile yapılmış evani örneği)

Mimariye ihtişam ve güzellik kazandıran Çini Sanatı, mimari yapıların iç ve dış mekânlarında sıkça kullanılmıştır (Önal, 1996: 412). Renkli sırrın yapım teknikleri uygulama alanlarında farklılık göstermiştir ve her uygarlık bu sanatta farklı şekillerde uygulama ve yöntem geliştirmiştir. Örneğin İspanya’da renkli sırları aynı levha obje üzerinde ayırmak için, iki farklı renk arasına iplik çekilerek, bu ipliklerin fırında yanmasından sonra yerleri boş kalan alanın sırların renklerinin birbirine karışmasını engellemektedir. Bu tekniğe İspanyolca Cuerda Secca (kuru iplik) denilmektedir (Bayrak, 2006: 177).

1.3.12. Kabartmalı Çini Tekniği

Kabartmalı çini tekniği adından da anlaşılacağı gibi, kabarık şekilde tasarlanan çini tekniğidir. Çini hamuru yumuşakken üstüne kalıpla şekiller yerleştirilip hamurun baskı uygulanarak şekil alması sağlanır. Bu teknik genellikle kitabeler ve yazılar için kullanılmıştır. Bitkisel desenli örnekler de bulunmaktadır. Kabartma desenler, etrafı kesilerek de kullanılmaktadır. Kabartmalı çini tekniğinde genellikle; tek renk krem, firuze, lacivert, mor veya yeşil renklerle sırlanarak fırınlanmıştır (Küçükköroğlu, 2016: 813).

Astar, seramik ve çini malzemeye; sır altının pürüzsüz görünmesini, renklerin daha dengeli dağılımını ve boyama kolaylığı sağlamaktadır. Kabartma şeklinde tasarlanan çiniler, renkli lacivert sırıla sırlandıktan sonra zeminde canlı bir tezat meydana getirmektedir. İran Selçuklu çinilerinde sıkça rastladığımız bu teknik, Anadolu’da daha az olarak mimaride ve sandukalarda karşımıza çıkmaktadır (Öney, 1976: 11). Konya Alâeddin Camii avlusundaki II. Kılıçaslan Türbesi, Sahip Ata Türbesi ve Alâeddin Camiinin kitabesinde (Bkz. Fotoğraf 21), kabartma tekniğinde çiniler kullanılmıştır (Şimşir, 1990: 18).



Fotoğraf 21. Anadolu Selçuklu Dönemi (Kabartmalı çini tekniği ile yapılmış kitabe) Konya Alâeddin Camii

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. ESKİ AHLAT ŞEHİRİ KAZILARINDA ÇIKAN ÇİNİLER

Ahlat'ta ilk kazılar 1966 yılında Prof. Dr. Haluk Karamağaralı Başkanlığında başlamıştır. Bakanlar Kurulu'nun kararı ile 1985 yılında Prof. Dr. Haluk Karamağaralı Başkanlığınca başlayan kazı çalışmaları, 1992 yılına kadar aralıksız sürdürülmüştür. 2000 Yılında tekrar başlanan kazı çalışmaları, halen sürdürülmektedir (Bakanlar Kurulu Kararlı Türk Kazıları, 2006: 32).

Ahlat, sahip olduğu büyük sanat geleneği ile Kubbetü'l-İslam şehri olma ününe layık görülmüştür (Karamağaralı, 1992: 42). Ahlat günümüze değin ulaşan önemli sanat alanlarıyla geçmişe ışık tutar niteliktedir. Ahlat'ın mimari kalıntıları 4.5x11 km. lik bir alanı kaplamaktadır. 6 Mezarlığının bulunduğu Ahlat'ta 13. yy. da gerçekleşen deprem sonrasında, 12.000 hanenin Eski Kahire ye göç ettiği tarihi kanıtlarda geçmektedir. Ahlat'ın nüfusunun çokluğu ve şehrin büyüklüğü bu rakamlarla netlik kazanmaktadır (Karamağaralı, 1992: 42). Ayrıca, Ahlatlı sanatkarlar şaheserlerini sadece Ahlat bölgesiyle sınırlandırmamışlardır. Selçuklunun yaşadığı tüm topraklarda Ahlatlı sanatkarların izlerine rastlamak mümkündür (Parlak, Karamağaralı, & Ergüder, 2010: 129). Ahlat yetiştirdiği sanatkarlarla Anadolu da örnek teşkil edecek bir üne sahiptir. Anadolu'nun diğer şehirlerinde; Ahlat'ta yetişen sanatçılara örnek teşkil edecek başka bir şehir yoktur. Bu durum da yine Ahlatı diğer merkezlerden çok farklı ve özel kılmaktadır. Kazılar sonucunda çeşitli el sanatlarının nadide örneklerine rastlanmıştır. (Arda, 2011: 80). Ayrıca, “1974 yılı araştırmaları sırasında, Taht-ı Süleyman Mahallesi'nin doğuya bakan yamacında, tamamen toprak altında kalmış bir seramik fırını bulunmuştur” (Karamağaralı, 1978: 479). Bu fırınlar sağlam şekilde yapılmadığı için çabuk deforme olabilir. Bu nedenle birçok fırının bu sebeple yok olduğunu kanaatine varılmaktadır. Konya'nın Silke beldesinde “sahura” tipinde fırınlara rastlamak mümkündür (Allan & Qasim's, 1973: 111).

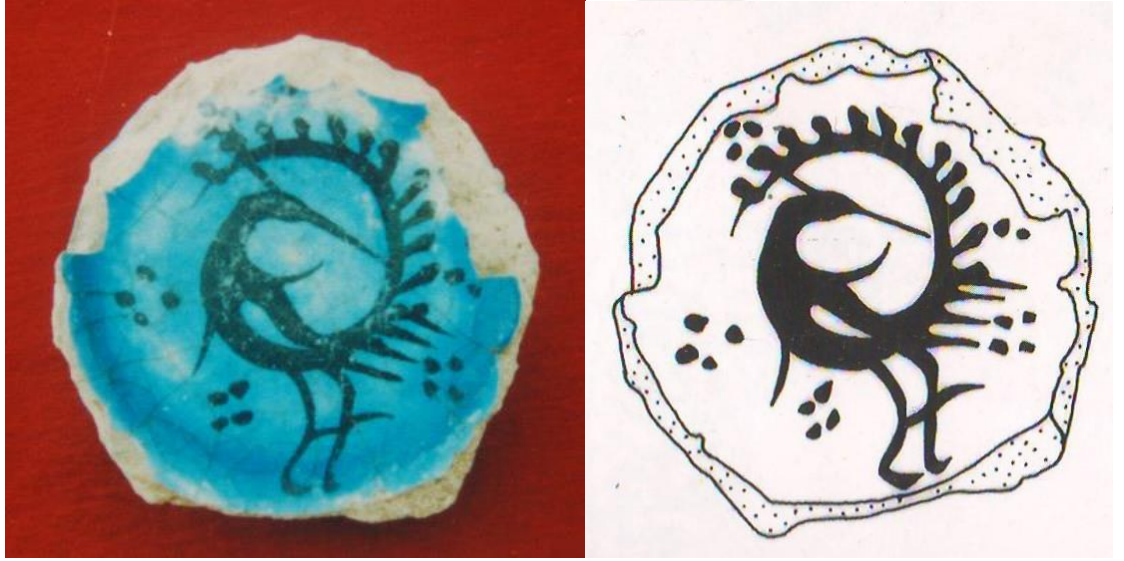
Ahlat kazıları sonucunda ortaya çıkan seramik fırının etrafında çok sayıda, bozuk ve kırık çini parçaları bulunmuştur. Bu kalıntılar buranın çini çöplüğü olduğu hakkında fikir vermektedir. Bu parçaların birçoğunu, sır altı, mavi beyaz ve Lüster tekniği ile yapılmış ürünler oluşturmaktadır. Ahlat kazıları sonucu ortaya çıkan seramik fırınları,

yoğun çini kalıntıları ve çini çöplüğünde bulunan çini çeşitliliği, Ahlat'ın büyük bir çini üretim merkezi olduğunu göstermektedir.

3.2. ESKİ AHLAT ŞEHRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN ÇİNİLER ÜZERİNDE BULUNAN FİGÜRLER

3.2.1. Hayvansal Figürler

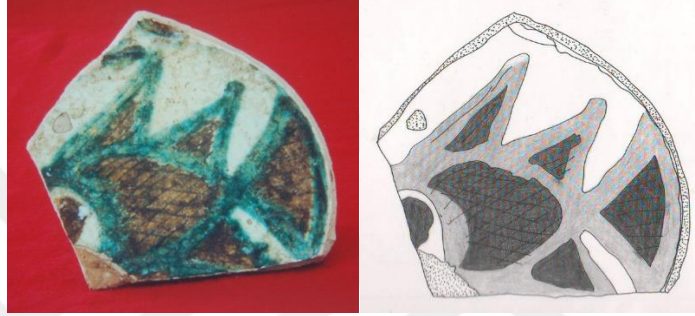
Ahlat Çinilerinde, hayvansal figürlerin çeşitliliği dikkat çekmektedir. Hayvansal her figür, genel itibari ile ana motif olarak ele alınarak tasarlanmıştır. Kazılarda çıkan çiniler üzerindeki figürlerin en çok dikkat çeken örnekleri, kaz, ördek, kuş, eşek, fil, at, ceylan, tavşan 'dır. Ahlat çinilerindeki figürler, genellikle kedigil hayvan figürlerinden oluşmaktadır (Bkz. Fotoğraf 22). Ayrıca sıkça kuş figürü ve balık figürlerine de rastlamak mümkündür (Karamağaralı, 1991: 53).



Fotoğraf 22. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan balıkçıl kuş figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağaralı, & Ergüder, 2010: 113)

Balık Figürü; Büyük Selçuklu dönemi, İran ve Anadolu çinilerinde kullanılan balık figürü, Moğol istilasından sonra artmıştır Ayrıca bu figürlerin etkisinin İlhanlılar ve Çin'den geldiği bilinmektedir (Karamağaralı, 2017: 391). Ahlat çinilerinde balık figürleri sıkça kullanılmıştır. Figürlerin çeşitliliği Ahlat çinilerine zenginlik katmaktadır. Balıkların stilize çizimlerinde kılçık ve kuyruk detayları dikkat çekmektedir (Bkz. Fotoğraf 23).

Balık Figürünün, “erken dönemlerde dinsel ayinlerde tanrılara bir armağan olarak sunulduğu” bilinmektedir. Asur silindir mühürleri üzerine, tanrılara sunulan balık bezemeleri işlenmiştir. Babil dönemi mühürlerinde ise balık figürünün kötü ifritlerin yanına işlenerek, koruyuculuğundan faydalanıldığına inanılmaktadır. Mezopotamya’da balık, daima iyiliği sembolize eden hayvan olarak görülmektedir. Balığın bilge oluşundan (Mezopotamya’da Su tanrısı Enki’nin hayvanıdır. Enki’nin bilge bir tanrı olmasından dolayı balık bilgeliğin simgelerindendir), onun koruyucu gücüne inanılmıştır.” (Gezgin, 2007: 42)



Fotoğraf 23. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan balık figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 97)

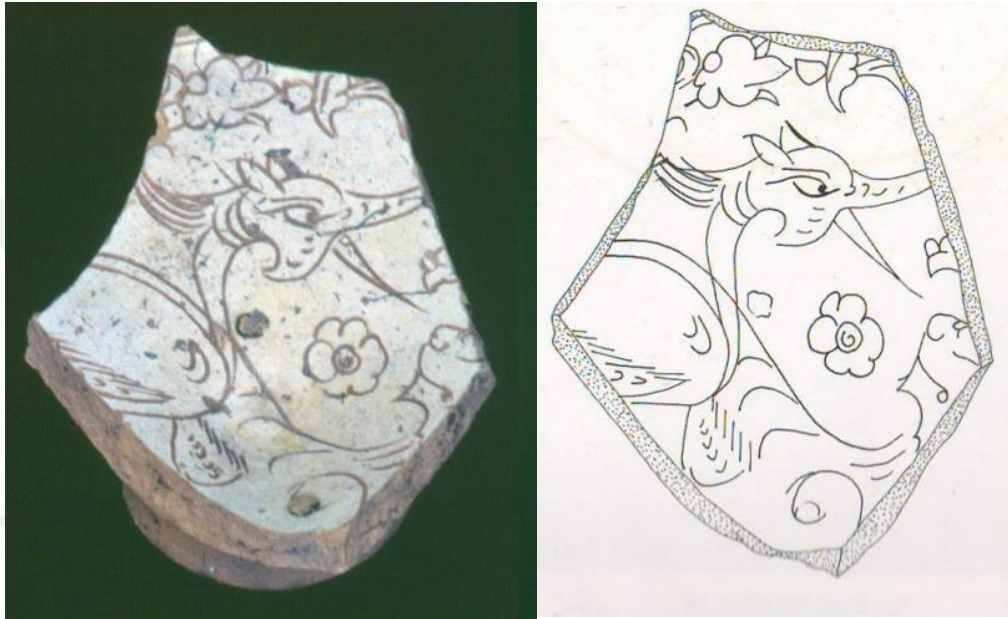
Ejder Figürü: Ahlat çinilerinde görülen ejder figürü, Selçuklu Mezarlığındaki mezar taşları üzerinde de karşımıza çıkmaktadır (Bkz. Fotoğraf 24). Ejder figürü, Ahlat’ın kültürel simgesi durumundadır. Figürün mezar taşlarında kullanılması, bu figürü diğer figürlerden farklı ve özel kılmaktadır. Ayrıca bu figür Ahlat Bastonları üzerinde de kullanılmaktadır. Yörenin kültürünü yansıtan özel bir öneme sahiptir.



Fotoğraf 24. Ahlat Selçuklu Mezarlığında bulunan mezar taşı üzerine işlenmiş Ejder motifi detayı

Birçok kültürde Ejder figürüne rastlanmakta, daha çok Uzak Doğu, Çin ve Hint sanatında sıkça kullanılmış figür olmasına rağmen, Türk sanatı için de önemli bir figürdür (Kavuncuoğlu, 2003: 77).

Selçuklu sanatında düğüm şeklinde görülen ejder, yılan gibi pullu gövdeli, ayaksız olabildiği gibi, sadece ön ayakları olan kanatlı ve kanatsız şekilde de işlenmişlerdir (Bkz. Fotoğraf 25). Kubadabad çinilerinde görülen motifler, bu özellikleri taşımaktadır. Bazı örneklerde çift baş yerine, karşılıklı duran iki ejder bulunmaktadır.



Fotoğraf 25. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan ejder figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 106)

Ejder motifleri karşılıklı simetrik olarak kullanılmış örneklerine Selçuklu sanatında sıkça rastlanmaktadır. Ejderlerin ağız kısımlarının karşılıklı birbirine bakmasıyla tasarlanan süslemelerde ay sembolü, yani baklava motifi oluşturmaktadır. Oluşan Ay figürü, karanlık sembolü olarak bilinmektedir. Bu tasarımda anlatılmak istenen konu, ejder çifti, ayı yutarak iyilik ve aydınlığı sembolize etmektedir. Aynı zamanda ejderhanın han ve saraylarda, içeriye kötülük, düşman ve hastalık girmesinin engellenmesi için kullanıldığı düşünülmektedir (Kavuncuoğlu, 2003: 77).

Kuş Figürü; Ahlat çinilerinde kullanılan kuş figürleri rumi motiflerinden bütünüyle farklıdır. Kuşların gözleri etrafında çizgiler, kuşkanatları ince ve çubuk şeklindedir (Bkz. Fotoğraf 26-27) (Karamağralı , 1978: 479). “Kubad-Abad çinilerinde stilize bir hayat ağacı etrafında karşılıklı veya sırt sırta kuşlar, düş dünyasını tamamlayan

ve sık sık tekrarlanan örnekleri oluşturmaktadır. Kuşların arasındaki ağaç tipleri çeşitlilik göstermektedir” (Erdem, 2011: 47).



Fotoğraf 26. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan kuş figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 119)



Fotoğraf 27. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan kuş figürlü evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 96)

3.2.2. İnsan Figürleri

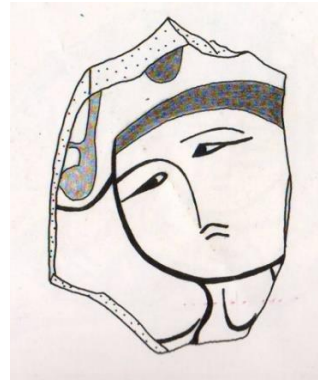
Ahlat kazılarında ortaya çıkarılan çinilerde, insan tasvirli seramik parçalarına sıkça rastlamak mümkündür (Bkz. Fotoğraf 28). Resmedilen insanların karakteristik özelliği, çekik gözlü ve tombul yanaklı olmasıdır. İnsan tasvirli kaplarda genellikle Sgraffiato ve Champlevé tekniği ile yapılmış çiniler dikkat çekicidir. “Ahlat - Adilceviz yolunda

bulunan ve Ahlat müzesinde yer alan ufak bir sgraffiato fragmanda görülen; üst kısmı kırık, şişman yanaklı insan başı, uzun çekik gözleri ile İran' da Selçuklu devri, çinilerinde rastlanan yüz tipini canlandırır. Figürün başı, bazı örneklerde olduğu gibi sarıklıdır. Ahlat kazıları çini fragmanlarında benzer yüzlere rastlanmıştır (Öney, 1982: 99).



Fotoğraf 28. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan insan tasvirli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 79)

İnsan tasvirlerinin kullanıldığı çiniler genellikle, sgraffito, lüster ve şeffaf sır altı tekniği ile yapılmıştır (Bkz. Fotoğraf 29). İnsan tasvirlerinin kullanıldığı çini formları ise; ibrik, vazo ve çukur ve normal kâse formlu tabaklarda görülür. Resmedilen insan tasvirlerindeki yüzler yuvarlak ve dolgun, kaşlar ince ve kavisli, gözler çekik ve kuyrukludur (Önder, 1973: 1).



Fotoğraf 29. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan insan tasvirli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 80.)

İnsan tasvirlerinde görülen yüz şekilleri Uygur, doğu Türklerinde ve Moğollarda görülmektedir. Tasvirlerin çoğu, başlıklı olarak resmedilmiştir. Başlıklar sarık şeklinde bol çizgilerden oluşmaktadır. Ayrıca çoğu figürün bazen çift yanağında, bazen tek yanağında benler kullanılmıştır (Bkz. Fotoğraf 30).



Fotoğraf 30. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan insan tasvirli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 78)

3.2.3. Bitkisel Motifler

Bitkisel motif denilince akla ilk gelen, bol çiçekli ve renkli bezemelerdir. Ahlat çinilerinde stilize edilmiş; rumi, palmet, hayat ağacı, kıvrım dallar ve yapraklar kullanılmıştır (Bkz. Fotoğraf 31). Kullanılan bezemelerde kıvrımların yoğunluğu, doluluk boşluk oranları ve renklerin desenlerle uyumu dikkat çekmektedir. Bitkisel motiflerde tekli yaprak formları, penç motifinin kıvrımlı formu ve devam eden kıvrımlı dalların noktalarla tamamlandığı motifler de bulunmaktadır (Bkz. Fotoğraf 32).



Fotoğraf 31. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan bitkisel motifli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 100)

Kıvrım dallar genellikle, figürler arasındaki boşlukları doldurmak için kullanılmıştır. Sivri yapraklar da yine aynı maksatla, boşlukları doldurup desende bütünlük sağlamak amacıyla kullanılmıştır.



Fotoğraf 32. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan bitkisel motifli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 125)

Kullanılan hayat ağacı, cenneti simgelediği için, kompozisyonun temelini oluşturan figür niteliği taşımaktadır. Figürlerin eline tutuşturulmuş veya tekli olarak resmedilen haşhaş motifleri de cenneti ve ölümsüzlüğü temsil etmektedir (Bkz. Fotoğraf 33).



Fotoğraf 33. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehir kazılarında ortaya çıkarılan bitkisel motifli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 102)

3.2.4. Yazı Motifleri

Ahlat seramiklerinde çeşitli teknik ve yazı formu kullanılarak resmedilmiş seramik kaplar bulunmaktadır. Genellikle kufi, sülüs yazı, kuş ve ruminin kufi yazı ile birlikte tasvir edildiği stilize formlara da rastlanmaktadır (Bkz. Fotoğraf 34).



Fotoğraf 34. Anadolu Selçuklu Dönemi (Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan yazı motifli evani örneği) (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 129)

Yazı formunun kullanıldığı seramik kaplar, genellikle derin kâse formunda iç yüzey veya yan kanar kısımlarına resmedilen kufi yazı şekillerinden oluşmaktadır. Kâse veya çukur tabakların içine uygulanan yazı formları bazen yazı olarak kullanılmamış, yazı formunda tasarlanmış, bezeme amaçlı resmedilmiştir. Çiniler üzerinde herhangi bir anlam içermeyen yazılarda kullanılmıştır.

3.3. ESKİ AHLAT ŞEHİRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKAN ÇİNİLERDE KULLANILAN TEKNİKLER

Kazılarda çıkan çinilerin yapım teknikleri, genellikle çarkta ve elde biçimlendirme olarak değerlendirilmektedir. Çini ürünün şekillendirme tekniği olarak da hamur halindeyken yapılan süsleme ve hamur biçimlendirme sonrası olarak değerlendirilir.

3.3.1. Yapım Teknikleri

Ahlat çinilerinin büyük bir kısmı torna ürünü olup çark izlerinin sıkça görüldüğü çinilerden oluşmaktadır. Çamurun tornada elle şekillendirilmesiyle formlarda, genellikle

çarkın dönüşüyle oluşan helezon çizgiler meydana gelmektedir. Bu çizgilere “çark izi” denilmektedir.

Ahlat seramik kaplarının emzik ve sap kısımlarında, elde biçimlendirilerek seramiğin gövdesine eklenen hayvan biçimli kulplar; elle şekillendirmeyeyle yapılan formlara örnek teşkil etmektedir. “Toplumların kendilerine has verilerini kullanıp bunların uygun bir biçimde tasarım sürecinde kaynak olarak değerlendirilmesi, sanatın kimliğinin oluşumunda bir yöntem olarak kullanılabilir” (Karagül, 2016: 133).

Bu kulplar genellikle dışa taşkın, şişkin karınlı, boyunlu kavanoz biçimli figürlerdir. Genellikle kullanılan figürler; panter ve kaplan formundadır (Gülaçtı, 2016: 118).

3.3.2. Süsleme Teknikleri

Ahlat seramiklerinde Büyük Selçuklu, Yakın Doğu ve Orta Asya’da görülen süsleme teknikleri kullanılmıştır. Seramiklerde kullanılan teknikler, Kubad-ı Abad Saray Çinileri ve İran çini seramiklerinde rastlanan fakat çeşitlilik anlamında; seramik araştırmalarına büyük bir yelpaze olacak kadar büyük öneme sahiptir. Kazıma, kesme, sır altı, sır üstü, lüster ve minai vb. tüm teknikler, Ahlat seramik çeşitliliğini oluşturan başlıca tekniklerdendir (Karamağaralı, 1991: 53).

3.4. AHLAT ESKİ ŞEHİRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN KAŞİLER

Ahlat müzesinde; evaniler kadar yoğun olmasa da, kaşi örnekleri de bulunmaktadır. Ürünler incelendiğinde bunların kalın gövdeye sahip, dış ve iç mekân çini örnekleri olduğu söylenebilir. Ahlat evanilerinde görülen teknik ve uygulama çeşitliliği, Ahlat kaşi örneklerinde de karşımıza çıkmaktadır. Kazılarda çıkan çini karolarda genellikle; açık turkuaz, firuze renklerinde sır kullanılmıştır (Bkz. Fotoğraf 35). Ayrıca karolar, renkli sır uygulamalı krem renkte hamurla şekillendirilmiştir. Çini karoların neredeyse tamamı, kazıdan çok parçalı olarak çıktığı için motiflerin formu ve kompozisyonu, tam olarak anlaşılmamaktadır. Motifler parçadan bütün olarak düşünüldüğünde, daha sağlıklı bir sonuç elde edilmektedir.



Fotoğraf 35. Anadolu Selçuklu Dönemi (Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan kabartmalı çini tekniği örneği)

Ahlat Müzesi'nde, çoklu parçalar detaylı incelendiğinde; Selçuklu yıldızı motifli kabartma desenli çini karolar, Ahlat çinilerinde kullanılan motiflere ışık tutmaktadır (Bkz. Fotoğraf 36).



Fotoğraf 36. Anadolu Selçuklu Dönemi (Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan kabartmalı çini tekniği örneği)

Ahlat Müzesi'nde ayrıca; yüzeyi desensiz, düz karo üzerine, açık turkuaz tek renkli sırlı çiniler de bulunmaktadır. Kabartma çini tekniğiyle yapılmış dal ve rumi geçişleriyle dikkat çeken turkuaz sırlı çiniler, sırsız tuğla ve çini mozaik tekniğine örnek verilebilecek çini karo örneklerine de rastlanmaktadır.

Çiniler üzerinde bulunan motifler, Ahlat Selçuklu mezar taşlarındaki üç boyutlu görünümlü, dal geçişli rumi desenleri ile karşımıza çıkmaktadır. Selçuklu yıldızı formu içine yerleştirilmiş bölmelerde, palmet motifleri yine Selçuklu meydan mezarlığındaki mezar taşları üzerindeki motiflerle benzerlik göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. ESKİ AHLAT ŞEHRİ KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN ÇİNİLER VE GÜNÜMÜZ UYGULAMALARI



Fotoğraf 37. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 93)

KATALOG NO: 1 (Bkz. Fotoğraf 37)

BULUNTU YERİ: Çifte Hamam Kazısı Civarı Yüzey Buluntusu.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına aittir.

FORM: Orta çaplı, orta yükseklikte ve hafif bombeli olan halka kaide aynı kalınlıkta devam etmektedir. Gövde formu tespit edilememektedir.

YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Sgraffito tekniğinde süslenmiş olup iki yüzü de astarlandıktan sonra, iç yüzey kazınarak desen çizilmiş ve kap fırınlanmıştır. Daha sonra ise içte, beyaza yakın açık yeşil sır üzerine adı geçen renkli sırlarla bezeme yapılmış, dışı ise doğrudan yeşil sırla kaplanıp ikinci defa fırınlanmıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, beyaza yakın açık yeşil zemin üzerine yeşilbaşlı, sarı gövdeli bir ördek işlenmiştir. Üst kısımdaki kahverengi motifin ne olduğu anlaşılamamaktadır. Kompozisyon, birbirine paralel iki daire ile çevrilmiştir.

Dışta süsleme görülmemekte ve zemin yeşil sırlıdır.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 1. Sekizgen formlu tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 1

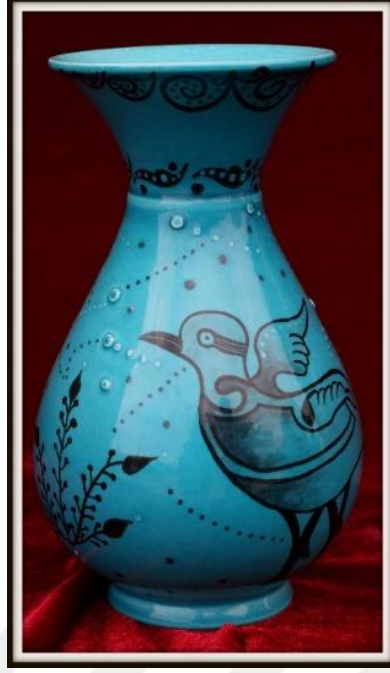
ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Sekiz köşeli düz tabak.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve sekizgen tabak kalıbına yerleştirildikten sonra etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün, kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilmektedir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan daha sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki, bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan ördek figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda kuş figürü ortada, kenarlarda yaprak motifleri alan boşluğuna eşit bir doluluk sağlayacak şekilde yerleştirilmiştir. Zeminde doluluk boşluk oranı düşünülerek nokta şeklinde kabartma boyaları kullanılmıştır. Tabaktaki figür ve motifler, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağı; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 2. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 2

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formulu, dar ağızlı vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir.



Fotoğraf 38. Alçı kalıp döküm işlemi

Hazırlanan çamur, dar ağızlı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek, döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır.



Fotoğraf 39. Alçı kalıp oluşturma işlemi

Piştirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Piştirimlerin ilki, bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkan çini parçalar üzerindeki ördek figürü Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Hazırlanan desen, vazanın kenarlarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazanın etrafı, Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve haşhaş motifleriyle bezenmiştir. Vazoda kullanılan figür ve motifler, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 3. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 3

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formulu, burgulu vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, burgulu vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080°C dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan ördek figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Hazırlanan desen vazunun dörtkenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazunun etrafında Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak motifi kullanılmıştır. Vazoda kullanılan figür ve motifler, siyah çini boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 4. Çini tabak- vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 4

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak- vazo

FORM: Dik formlu, vazo ve çukur rölyef tabak.

MALZEME: Çini toprağı, astar, mavi tahrir boyası, mavi kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çukur rölyef tabak kalıbına yerleştirilerek etrafı kesilip kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080 derecedir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir.

Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, dar ağızlı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak, 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan ördek figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda kuş figürü ortada, kenarlarda yaprak motifleri alan boşluğuna eşit bir doluluk sağlayacak şekilde yerleştirilmiştir. Zeminde doluluk boşluk oranı düşünülerek, nokta şeklinde açık mavi renkte kabartma boyaları kullanılmıştır. Tabağın desenleri, mavi tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağa; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.

Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan tavşan figürü Kubadabad saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün eksik kısımları tamamlanmış ve vazunun formuna uygun desenler oluşturulmuştur. Desen, vazunun iki kenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazunun etrafında Eski Ahlat Şehir kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve haşhaş motifi kullanılmıştır. Vazoda kullanılan motif ve figürler, mavi tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 5. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 5

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo

FORM: Dik formlu, geniş ağızlı vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, geniş ağızlı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan ördek figürü Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Hazırlanan desen vazonun iki kenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazonun etrafında Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak motifi kullanılmıştır. Vazoda kullanılan figür ve motifler, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; Sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 6. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 6

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, gözyaşı çini vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, çini boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, Gözyaşı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan ördek figürü Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Hazırlanan desen vazunun kenarlarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazunun etrafında Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve penç motifi kullanılmıştır. Vazonun üzerindeki motif ve figürler, yeşil çini boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 7. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 7

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, gözyaşı çini vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, çini boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, gözyaşı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Kubadabad saray çinilerinde bulunan ördek figürü vazunun kenarlarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazunun boş kalan kısımlarında, Kubadabad çinileri üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve rumi benzeri motifler kullanılmıştır. Vazonun desenleri mavi tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 40. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 55)

KATALOG NO: 2 (Bkz. Fotoğraf 40)

BULUNTU YERİ: Zaviye Kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına aittir.

FORM: Çok alçak ve çok küçük çaplı bir kaideye sahip olan kabın formu belirlenmemektedir.

YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Şeffaf sıraltına renkli boyama tekniğinde süslenmiştir. İç yüzü astarlandıktan sonra fırınlanan kaba, siyah kobalt mavisi ve kırmızı boya ile süsleme yapılmış, daha sonra iki yüzü de hafif yeşilimsi şeffaf sırla kaplanıp ikinci kez fırınlanmıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, stilize bir dala konmuş iki kuş (güvercin) figürü görülmektedir. Güvercinler dalın iki tarafında karşılıklı olarak yer almaktadır. Ortadaki dal, stilize bir hayat ağacını, yanlardaki kuşlar ise ağacı bekleyen çift hayvanı temsil etmektedir. Bu stilize motifte ortada kırmızı, kuşlarda da kobalt mavisi kullanılmıştır. Bu ana motif biri düz, diğer ikisi birbirine çiziklerle bağlı, paralel iki madalyon içine alınmıştır.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 8. Burgu formu çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 8

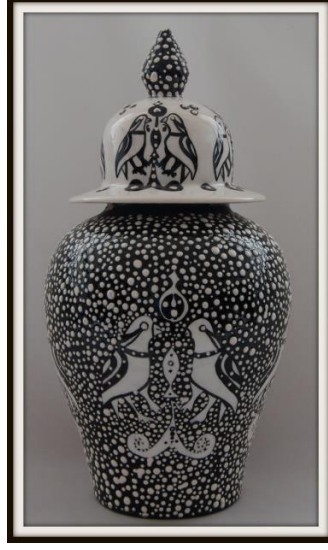
ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formu, burgulu vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, burgulu vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan kuş figürü Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Tamamlanan figür, vazunun dört kenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Vazonun boş kalan kısımları; Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak motifleriyle bezenmiştir. Vazonun üzerine uygulanan figür ve motifler, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 9. Şah Kavanoz

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 9

ÜRÜN TANIMI: Şah kavanoz.

FORM: Dik formulu, şah kavanoz.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, Şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, şah kavanoz kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan kuş figürü Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün eksik kısımları tamamlanmış ve vazunun formuna uygun, desen oluşturulmuştur. Desen vazunun dörtkenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Figürler dışındaki zemin tamamen siyah çini boyasıyla boyanmıştır. Zemin boyası üzerine beyaz kabartma boyası ile nokta şeklinde bezemeler yapılmıştır. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 10. Çini Tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 10

ÜRÜN TANIMI: Çini Tabak.

FORM: Rölyef çini tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, siyah kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir, rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan kuş figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda kuş figürü ortada, kenarlarda dal ve helezon yaprak motifleri, boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde yerleştirilmiştir. Zeminde doluluk boşluk oranı düşünülerek nokta şeklinde siyah kabartma boyaları kullanılmıştır. Tabağın desenleri, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağı; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 11. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 11

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Rölyef çini tabak.

MALZEME: Seramik toprağı, astar, siyah tahrir boyası, çini boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir, rölyef seramik tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Motif ve figür kazıma işlemi yapıldıktan sonra, ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra Bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi boya dekorundan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 1050 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki kuş figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda kuş figürü ortada, kenarlarda ise helezon rumi motifleri alan boşluğuna eşit bir doluluk sağlayacak şekilde sgraffito tekniği ile kazınmıştır. Tabağa kazınan desenler, siyah tahrir boyasıyla doldurulmuştur. Çini tabağa; sır altı- sgraffito tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 12. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 12

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Düz formlu çini tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, siyah kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve düz formlu tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki kuş figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün, eksik kısımları tamamlanmıştır. Kuş figürü iki kenarda, dal ve helezon yaprak motifleriyle kompoze edilmiştir. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 13. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 13

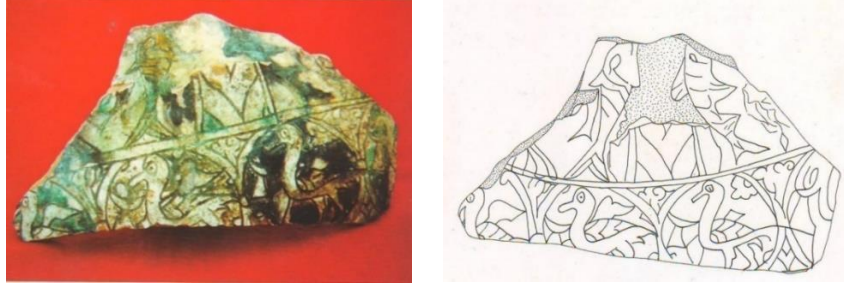
ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Düz formlu çini tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, siyah kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve düz formlu tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki kuş figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda kuş figürü ortada, kenarlarda ise Ahlat şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan, bitkisel motifler kullanılmıştır. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Motif ve figürler koyu yeşil çini boyasıyla boyanmıştır. Çini tabağa; sır altı tekniği, açık şişe yeşili sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 41. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 98)

KATALOG NO: 3(Bkz. Fotoğraf 41)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Gövde kısmına aittir.

FORM: Dışbükey gövdenin dışında kulp bulunmaktadır. Kaidenin ve ağzın formu tesbit edilememektedir.

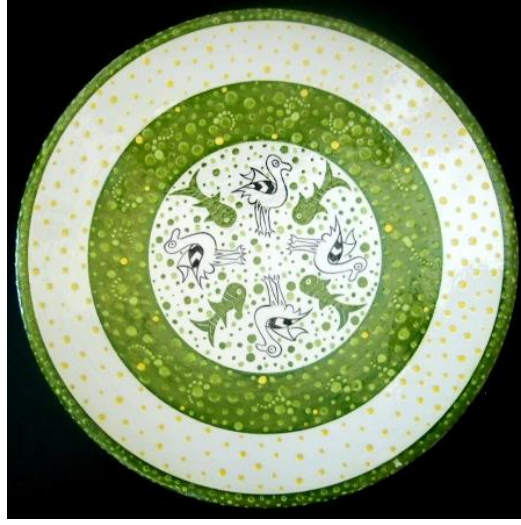
YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır. Dış yüzde belli aralıklarla görülen kabaların, “barbutin” tekniğinde olduğu gibi sonra-dan üzerine yapıştırıldığı anlaşılmaktadır. Kulpu elde yapıp eklenmiştir.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Sgraffito tekniğinde iki yüzü de astarlandıktan sonra dış yüze kazınarak desen çizilmiş ve kap fırınlanmıştır. Daha sonra dış yüze adı geçen renkli sırlarla bezeme yapılmış, içi ise yeşil sırla kaplanıp ikinci defa fırınlanmıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Dışta, kulpun başlangıç noktasının, biri üstünde, diğeri altında olmak üzere iki kompozisyon biri kulpun bir yanında, diğeri öbür yanında, dikine yerleştirilmiş iki balık figürü vardır. Balıkların yanlarında ise damla biçiminde birer kabara olup üzerlerindeki desen anlaşılamamaktadır. Balıkların biri sarı, diğeri kahverengi sırla boyanmıştır. Alttaki kompozisyonda madalyanlar içinde kazlar resmedilmiştir. Kazlar açık yeşil-krem, madalyanlar dönüşümlü olarak yeşil, sarı ve kahverengidir. Madalyonların aralarındaki üçgenimsi başlıklarda bitkisel bezeme vardır. Kulpta ise geometrik, iç içe geçmiş “V” harflerini andıran bir örgü yer almaktadır. Tümünde zemin açık yeşil-kremdir.

İçi, süslemesiz, yeşil sırlıdır.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 14. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 14

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Düz formlu çini tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, yeşil kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve düz formlu tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki kuş ve balık figürü ortada, kenarlarda ise yeşil kabartma boyaları kullanılarak süsleme yapılmıştır. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Motif ve figürler açık şişe yeşili çini boyasıyla, boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 15. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 15

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Düz formlu çini tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, yeşil kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve düz çukur formu tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra, sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü ortada, kenarlarda ise kuş ve siyah tahrir boyası kullanılarak rumi formu yapraklar yapılmıştır. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Motif ve figürler siyah tahrir çini boyasıyla, boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 16. Çini Tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 16

ÜRÜN TANIMI: Çini Tabak.

FORM: Rölyef çini tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, yeşil kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve rölyef formlu tabak kalıbına yerleştirilir, etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlanır, sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki kuş ve balık figürü ortada, kenarlarda ise yeşil kabartma boyaı kullanılarak kompoze yapılmıştır. Tabağın desenleri, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Motif ve figürler ve tabak kenar bordürleri, açık şişe yeşili çini boyasıyla, boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 17. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 17

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Çukur rölyef çini tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, yeşil kabartma boyası, renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çukur rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlanır sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü ortada, kenarlarda ise yeşil kabartma boyaları ve farklı formda balık figürleriyle kompoze edilmiştir. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Motif ve figürler ve tabağın bordür kısmı, siyah çini boyasıyla, boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 42. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 113)

KATALOG NO: 4 (Bkz. Fotoğraf 42)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına aittir.

FORM: Orta büyüklükte çaplı, kısa ve alt kısmı bombeli olan kaidenin cidarları aşağı doğru incelmektedir. Kabın formu belirlenmemektedir.

YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Firuze sıraltına siyah boyama tekniğinde süslenmiştir. Birinci fırınlamadan sonra siyahla bezeme yapılmış, daha sonra iki yüzü de firuze şeffaf sırla kaplanıp ikinci kez fırınlanmıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, bir balıkçıl kuşu resmedilmiştir. Kuyruğu ile bir daire çizen kuş, geriye dönmüş gagasıyla kuyruğunu temizlemektedir. Kanatları ve kuyruğu çok stilize edilmiştir. Etrafına çepeçevre ve belli aralıklarla dörder nokta konularak, bir kompozisyon oluşturul-maya çalışılmıştır. Dışının süslemesi hakkında fikir sahibi olamıyoruz, ancak görülebildiği kadarıyla firuze şeffaf sırla kaplanmıştır.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 18. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 18

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, aşurelik vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, aşurelik vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balıkçıl kuşu figürü aşureliğin dörtkenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazoun etrafında Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak motifleri kullanılmıştır. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 19. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 19

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Çukur düz tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, yeşil kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çukur düz tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balıkçıl kuş figürü ortada, kenarlarda ise bitkisel dallar kullanılmıştır. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Motif ve figürler siyah tahrir çini boyasıyla, boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 20. Çini kavanoz

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 20

ÜRÜN TANIMI: Çini kavanoz.

FORM: Küre kavanoz.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, kavanoz kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konulur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balıkçıl kuşu figürü kavanoza uygulanmıştır. Figür vazunun iki kenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazunun etrafında Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve haşhaş motifi kullanılmıştır. Vazunun desenleri, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; Sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 21. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 21

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, köşeli vazo

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, köşeli vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra, sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balıkçıl kuş figürü köşeli vazo formuna uygun şekilde yerleştirilmiştir. Desen yerleştirilme işleminden sonra, vazanın etrafında ki boş kalan kısımlara, Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve helezon dallar kullanılmıştır. Vazoda kullanılan figür ve motifler, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 22. Çini kâse

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 22

ÜRÜN TANIMI: Çini kâse

FORM: Çukur kâse

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çukur kâse kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra, sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balıkçıl kuşu ve balık figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda balıkçıl kuş figürü ortada kenarlarda yaprak motifleri ve balık figürü alan boşluğuna eşit bir doluluk sağlayacak şekilde yerleştirilmiştir. Zeminde doluluk boşluk oranı düşünülerek nokta şeklinde kabartma boyaları kullanılmıştır. Kâse de kullanılan figürler, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini kâseye; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 23. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 23

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, açık şişe yeşili renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balıkçıl kuşu, ve balık figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda balıkçıl kuş figürü ortada kenarlarda balık figürü alan boşluğuna eşit bir doluluk sağlayacak şekilde birbirine bakar pozisyonda yerleştirilmiştir. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağı; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 43. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 92)

KATALOG NO: 5 (Bkz. Fotoğraf 43)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına aittir.

FORM: Küçük çaplı, yüksek ve hafif bombeli olan kaide aşağı doğru incelerek devam etmektedir. Kâse olduğu anlaşılan kabın formu tam olarak tespit edilememektedir.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Sgraffito tekniğinde süslenmiştir. İki yüzü de astarlandıktan sonra iç yüze kazınarak desen çizilmiş ve kap fırınlanmıştır. Daha sonra iki yüzü de yeşil sırla kaplanıp ikinci defa fırınlanmıştır. Zamanla sır bozulmuştur; parlaklığını yitirerek sırsız yeşil boya görünümü almıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, bir filin başı ve gövdesinin ön yarısı görülmektedir. Gözünün iri ve çekik olması, bilhassa kaşının olması, Doğu Türkleri–Moğol tipini hatırlat-maktadır. İç yüzün tamamı yeşil sırla kaplanmıştır.

Dış, süslemesiz ve içi gibi yeşil sırla kaplıdır.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 24. Çini pano

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 24

ÜRÜN TANIMI: Çini pano.

FORM: Düz çini karo

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, firuze renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çini karo kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki fil figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda fil figürü Yıldız formunun ortasına yerleştirilmiştir. Kenarlarda dal şeklinde motifler kullanılmıştır. Karo desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini karoya; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 25. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 25

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, burgulu vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, burgulu vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki fil ve kuş figürü Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanarak vazo formuna uygun desen oluşturulmuştur. Desen vazoun dörtkenarına ortalananarak yerleştirilmiştir. Yine vazoun etrafında bitkisel yaprak motifi kullanılmıştır. Vazoun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 26. Çini pano

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 26

ÜRÜN TANIMI: Çini pano.

FORM: Düz çini karo

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çini karo kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki fil figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda fil figürü Yıldız formunun ortasına yerleştirilmiştir. Kenarlarda Ahlat çinileri üzerinde bulunan bitkisel ve geometrik motifler kullanılmıştır. Karo desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini karoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 27. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 27

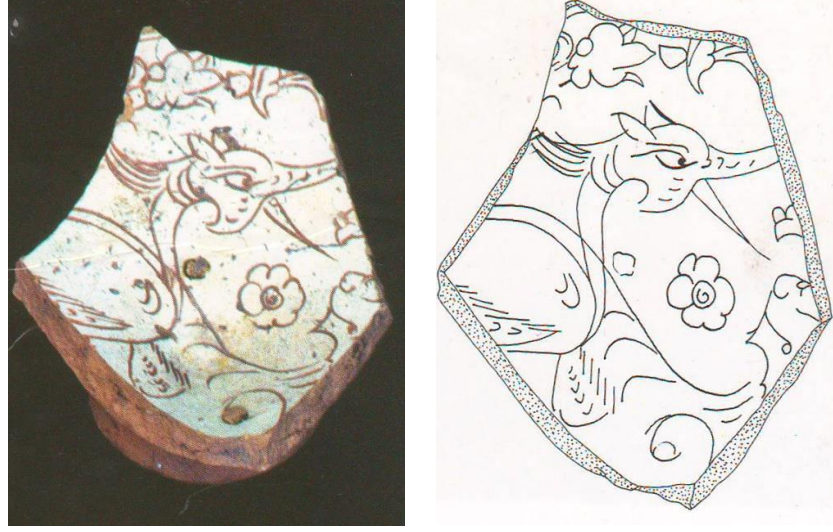
ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki fil figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda fil figürü ortada kenarlarda boşluğuna eşit bir doluluk sağlayacak şekilde noktalar konulmuştur. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 44. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 106)

KATALOG NO: 6 (Bkz. Fotoğraf 44)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına ait olup gövdenin de bir kısmını içermektedir.

FORM: Orta çaplı ve yüksek hafif bombeli kaide aynı kalınlıkta dışa açılarak devam etmektedir. Kâse olduğu anlaşılan kabın gövdesi hafifçe dışbükeydir. Ağıza yakın kısımda kenar içeri doğru dönmektedir. Ağız kenarı belirlenmemektedir.

YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ: İki yüzü de astarlandıktan sonra iç yüzü ne sgraffito tekniğinde desen çizilmiş ve kap fırınlanmıştır. Ancak daha sonra renkli sırlarla süsleme yapılmadan bırakılmıştır. Sgraffito kısımlarında bile boya kalıntılarının görülmemesi hiç bir iz bırakmadan bütün sırlarının dökülmüş olması ile değil, ancak, herhangi bir sebeple sırlanmasından vazgeçilmiş olması ile açıklanabilir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, kuş gövdeli, kanatlarını açmış bir ejder figürü görülmektedir. Başının üst kısmında karışık bitkisel motifler yer almaktadır. Başı ile gövdesi arasındaki kısımda ise doldurma motifi olarak bir çiçek vardır. Başın üst kısmındaki bitkisel motiflerin –ki bu bir kuşak olabilir– üzerinde, bütün kompozisyonu çevreleyen veya kabın tüm kompozisyonunu enine olarak ikiye böldüğü düşünülen, birbirine paralel iki dairenin çok küçük bir kısmı görülmektedir. Dışında süsleme görülmemektedir.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 28. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 28

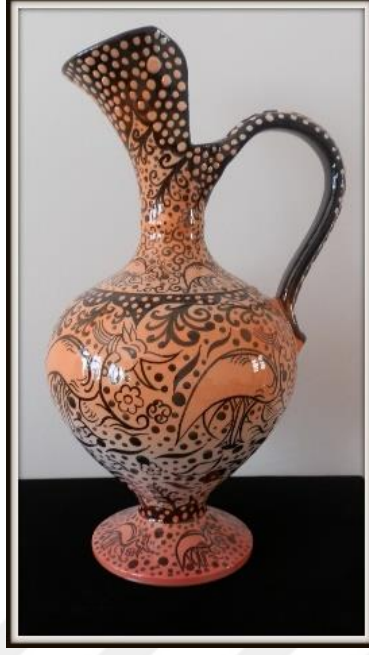
ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki ejder figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırma yapılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda ejder figürü ortada, kenarlarda boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde ejder figürü ve bitkisel motif ve kabartma boyasıyla noktalar konulmuştur. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağı; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 29. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 29

ÜRÜN TANIMI: Çini Vazo.

FORM: Dik formlu, aslanağzı vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turuncu boya, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, aslanağzı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki ejder figürü aslanağzı vazoonun kenarlarına ortalananarak yerleştirilmiştir. Yine vazoonun etrafına, Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve helezon dallar yerleştirilmiştir. Vazoonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 30. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 30

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Yıldız tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, sarı kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve yıldız tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra, sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki ejder figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak, figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda ejder figürü ortada, kenarlarda boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde kabartma boyasıyla süsleme yapılmıştır. Tabağın desenleri, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 31. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 31

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, köşeli vazo

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, köşeli vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlanır sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki ejder figürü; köşeli vazo formuna uygun olarak, vazunun dört kenarına yerleştirilmiştir. Yine vazunun etrafına, Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yapraklar, dallar ve kabartma boyası ile noktalar atılmıştır. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 45. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 97)

KATALOG NO: 7 (Bkz. Fotoğraf 45)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına aittir.

FORM: Büyük çaplı ve alçak olan kaide bombesizdir. Kaide kenarının kalınlığı değişmemektedir. Gövde formu tespit edilememektedir.

YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Sgraffito tekniğinde süslenmiştir. İki yüzü de astarlandıktan sonra iç yüzü kazınarak desen çizilmiş ve kap fırınlanmıştır. Daha sonra iki yüzü de adı geçen renkli sırlarla bezeme yapıp ikinci defa fırınlanmıştır. Kazımalar elle hissedilmeyecek kadar hafiftir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, geniş dibin tamamını kaplayan büyük bir balık görülmektedir. Baş, gövde yüzgeçler ve kuyruğun kenarları yeşille enli olarak konturlanmış; içleri ise kahverengi ile sırlanmıştır. Kahverengi kısımlarda baklavalılar oluşturacak şekilde birbirini kesen sgraffito çizgiler yer almaktadır. Bu kısımlar balığın pullarını ifade etmektedir. Gözü de yine kahverengi yapılmıştır. Dışta, sır görülen küçük kısımdan bezeme olduğu anlaşılmakta, ancak ne olduğu konusunda fikir sahibi olunamamaktadır.

TARİHLENDİRME: 13. Yy. ikinci yarısı – 14. yy. ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 32. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 32

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, mavi tahrir boyası, sarı kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü ortada, kenarlarda boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde kabartma boyasıyla süsleme yapılmıştır. Tabağın desenleri mavi tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir ve balık figür zemini mavi boyayla boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 33. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 33

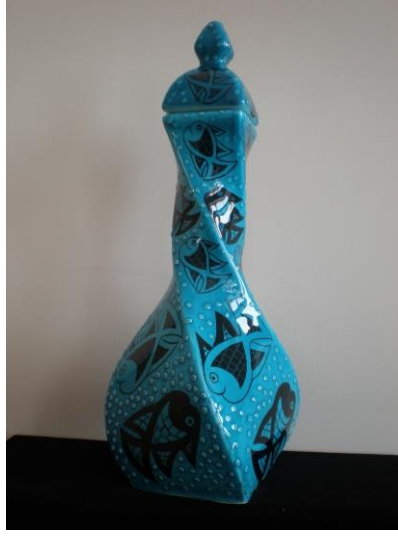
ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, burgulu vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, burgulu vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü vazoun dörtkenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazoun etrafında bitkisel yaprak motifleri ve dallar kullanılmıştır. Vazoun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 34. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 34

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, burgulu vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, burgulu vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü vazonun dörtkenarına ortalanarak, sıralı bir şekilde yerleştirilmiştir. Yine vazonun kenar kısımlarına, figürlerin etrafını doldurmak amaçlı, kabartma boylarıyla noktalar atılmıştır. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 35. Çini ibrik

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 35

ÜRÜN TANIMI: Çini ibrik.

FORM: Dik formlu, ibrik.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz kabartma boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, ibrik kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlanır sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü ibriğin tombik alanlarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazoun etrafında bitkisel yaprak motifleri ve noktalar kullanılmıştır. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 36. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 36

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, dar ağızlı vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, mavi tahrir boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, dar ağızlı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü vazoonun şişkin alanlarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazoonun etrafında alan boşluğunu dolduracak şekilde baloncuk formlu noktalar kullanılmıştır. Vazoonun desenleri mavi tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 37. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 37

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Çukur rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, yeşil çini boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çukur rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü ortada, kenarlarda boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde balık figürleri, noktalar ve dallarla süsleme yapılmıştır. Tabağın desenleri yeşil çini boyasıyla tahrirlenmiş ve boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 38. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 38

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, zem mavi çini boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra Bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü ortada, kenarlarda boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde kabartma boyasıyla süsleme yapılmıştır. Tabağın figürleri zem mavi çini boyasıyla tahrirlenmiş ve boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 39. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 39

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, yeşil çini boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki balık figürü ortada, kenarlarda boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde bordür ve cetvel çekilmiştir. Tabağın figürleri yeşil çini boyasıyla tahrirlenmiş ve boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 46. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 78)

KATALOG NO: 8 (Bkz. Fotoğraf 46)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına aittir.

FORM: Orta çaplı, orta yükseklikte ve bombeli olan kaide aynı kalınlıkta devam etmektedir. Kâse olduğu anlaşılan kabın formu tam olarak belirlenememektedir.

YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Sgraffito tekniğinde süslenmiştir. İç yüze astarlandıktan sonra kazınarak desen çizilmiş ve kap fırınlanmıştır. Daha sonra içte yeşilimsi şeffaf sırın üzerine adı geçen renkli sırlarla süsleme yapılmış; dışı ise koyu yeşil sırla kaplanıp, ikinci kere fırınlanmıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, kadın başlı kuş gövdeli bir siren figürünün çenesi ve boynu ile gövdesinin üst yarısı ve uçları hariç iki kanadı görünmektedir. Yüz, boyun ve kanadının bir bölümü, zemin rengi olan beyaz, boynundaki halka ve gövdesi sarı, kahverengi, kanatları mor renkli sırla boyanmıştır. Kanatların arasında, yarısı görünen yıldıza benzer doldurma motifi de sarı olup onun biraz uzağında üçayak izi veya imalat hatası olabilecek yeşil bir benek vardır.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 40. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 40

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, köşeli vazo

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, köşeli vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü köşeli vazonun dört kenarına ortalananak yerleştirilmiştir. Yine vazonun etrafında, Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve helezon dallar kullanılmıştır. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 41. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 41

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Çukur rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, mavi tahrir boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çukur rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü ortada, kenarlarda boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde haliç işi süslemesi yapılmıştır. Tabağın desenleri mavi tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir ve figürün zemini mavi boyayla boyanmıştır. Çini tabağı; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 42. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 42

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Düz tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve düz tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü ortada, kenarlarda boşluğa eşit bir doluluk sağlayacak şekilde haşhaş ve rumi motifleri kullanılmıştır. Tabağın desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağı; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 43. Çini şah kavanoz

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 43

ÜRÜN TANIMI: Çini şah kavanoz.

FORM: Dik formlu, şah kavanoz.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, sarı, açık mavi, sarı çini boyası Şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, şah kavanoz kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerinde bulunan insan figürü vazunun etrafına farklı renk çini boyaıyla vazunun birçok yerine ortalananak yerleştirilmiştir ve vazunun etrafı seçilen renklerle noktalar atılarak bezenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 44. Çini matara

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 44

ÜRÜN TANIMI: Çini matara.

FORM: Dik formlu, matara.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, matara kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü; matara etrafına ortalananak yerleştirilmiştir ve etrafındaki boşluklarda bitkisel motifler kullanılmıştır. Çini mataraya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 47. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 112).

KATALOG NO: 9 (Bkz. Fotoğraf 47)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına aittir.

FORM: Derin bir kâse olduğu anlaşılan kabın cidarları, dibin biraz yukarısında bir köşe ile düz olarak dışa açılmakta ve yükselmektedir. Formu tam olarak belirlenememektedir.

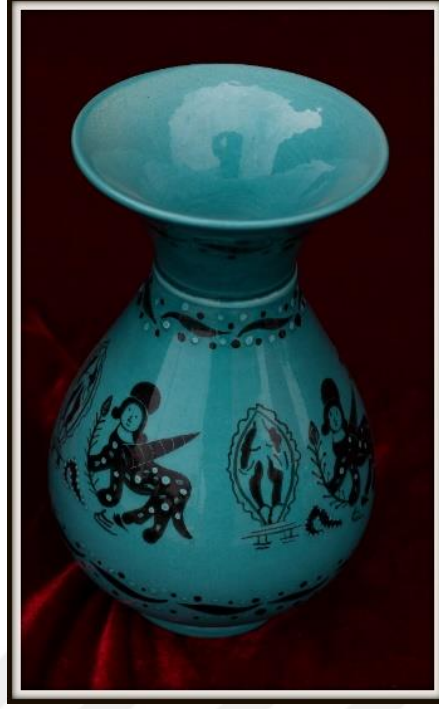
YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Firuze sıraltına siyah boyama tekniğinde süslenmiştir. İki yüzü de astarlandıktan sonra fırınlanan kaba içte ve dışta siyah boya ile süsleme yapılmış daha sonra iki yüzü de firuze şeffaf sırla kaplanıp ikinci kez fırınlanmıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, haşhaş dalına benzer bir dala basan, kadın başlı, aslan gövdeli, kanatlı bir sfenksin ön yarısı görülmektedir. Figürün önünde ise şemse motifine benzeyen bir madalyon vardır; ancak madalyonun içindeki süsleme anlaşılamamaktadır. Dip kısmına geçilen yerde, siyah bir kuşak, kuşağın üzerinde de ne olduğu tam anlaşılmayan birtakım motifler bulunmaktadır.

Dışta, parçanın üst kısmında birbirini kesen iki daire parçasının meydana getirdiği bademe benzer motifin yan yana sıralanmasıyla geometrik bir kompozisyonun oluşturulduğu anlaşılmaktadır; fakat motifin yarısı görülebilmektedir.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 45. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 45

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, dar ağızlı vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, dar ağızlı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konulur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki pars figürü vazoonun şişkin alanlarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Vazoonun üzerindeki figürler, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 46. Çini matara

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 46

ÜRÜN TANIMI: Çini matara

FORM: Dik formlu, matara.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, matara kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki pars figürü matara etrafına çini tahrir boylarıyla vazoun birçok yerine ortalanarak yerleştirilmiştir. Vazoun etrafında boşluklara uygun olarak bitkisel motifler kullanılmıştır. Çini mataraya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 47. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 47

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, gözyaşı çini vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, çini boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, gözyaşı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Kubadabad saray çinilerinde bulunan pars figürü vazunun etrafına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazunun etrafında bitkisel yaprak ve yuvarlak desenler kullanılmıştır. Vazonun desenleri yeşil ve mavi tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 48. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 48

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formulu, aslanağzı vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, bordo, lila renkli çini boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, aslanağzı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki pars figürü aslanağzı vazonun kenarlarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Yine vazonun etrafına, eski Ahlat şehri kazılarında çıkmış çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve dallar yerleştirilmiştir. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 49. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 49

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki pars figürü tabağın orta kısmına yerleştirilmiştir. Tabak kenarlarında ki bordür kısımlarında, rumi ve helezon dallar kullanılmıştır. Tabakta kullanılan figür ve motifler, siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini tabağa; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 50. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 50

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Sekizgen tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, sarı çini kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve sekizgen tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki pars figürü tabağın orta kısmına yerleştirilmiştir. Tabağın kenar zemini siyah çini boyasıyla boyanmış ve üzeri sarı kabartma boyasıyla süslenmiştir. Çini tabağa; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 51. Çini pano

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 51

ÜRÜN TANIMI: Çini pano.

FORM: Düz çini karo

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz, mavi kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çini karo kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki pars figürü, Kubadabad Saray çinileriyle karşılaştırılarak figürün eksik kısımları tamamlanmıştır. Kompozisyonda pars figürü yıldız formunun ortasına yerleştirilmiştir. Kenarlarda ise, Ahlat çinileri üzerinde bulunan bitkisel ve geometrik motifler kullanılmıştır. Karo desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini karoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 52. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 52

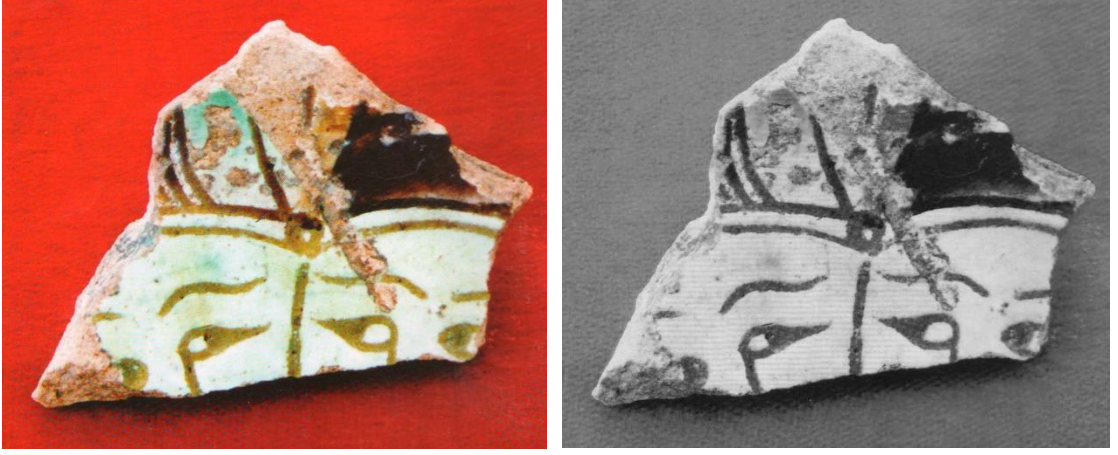
ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, köşeli vazo

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, köşeli vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılmaktadır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki pars figürü köşeli vazo formuna uygun şekilde yerleştirilerek bezenmiştir. Figür, vazunun dörtkenarına ortalanarak yerleştirilmiştir. Vazonun etrafında, eski Ahlat şehir kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel yaprak ve helezon dallar kullanılmıştır. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 48. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 81)

KATALOG NO: 10 (Bkz. Fotoğraf 48)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Dip kısmına aittir.

FORM: Kabın formu belirlenememektedir.

YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ Sgraffito tekniğinde süslenmiştir. İki yüzü de astarlandıktan sonra kazınarak desen çizilmiş ve kap fırınlanmıştır. Daha sonra iki yüzde de yeşilimsi şeffaf sırnın üzerine adı geçen renkli sırlarla bezeme yapıp, ikinci defa fırınlanmıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, birbirine bitişik iki yüzün, kaş, göz ve burunlarının bir kısmı ile başlıklarının bir bölümü görünmektedir. Figürler çekik gözlü, Doğu Türkleri-Moğol tipindedir. Yüzlerde yeşilimsi beyaz başlıklar-da yeşil, sarı ve kahverengi kullanılmıştır.

Dışta, bir merkezden çıkıp ağıza doğru açılarak giden şeritlerden oluşan, radyal kompozisyon vardır. Şeritler, yine sgraffito tekniği ile konturlanmış ve dönüşümlü olarak yeşil-sarı ve kahverengi ile boyanmıştır.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 53. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 53

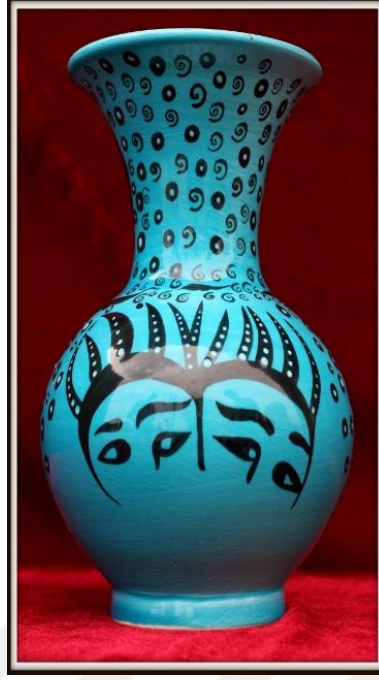
ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Çukur rölyef tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, mavi tahrir boyası, beyaz çini kabartma boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve çukur rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılmaktadır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü tabağın orta kısmına yerleştirilmiştir. Tabağın kenar bordür zemini mavi çini tahrir boyasıyla boyanmış ve üzeri beyaz çini kabartma boyasıyla süslenmiştir. Çini tabağa; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 54. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 54

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, geniş ağızlı vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, Geniş ağızlı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra Bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılmaktadır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü vazoun etrafına eşit aralıklarla yerleştirilmiştir ve vazoun etrafında boş kalan alanlara, eski ahlat şehir kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel motifler kullanılmıştır. Vazoun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Fotoğraf 49. (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 80)

KATALOG NO: 11 (Bkz. Fotoğraf 49)

BULUNTU YERİ: Zaviye kazısı.

PARÇA ADEDİ: 1 parçadır.

TANIM: Evani kap parçası. Gövde kısmına aittir.

FORM: Hafifçe dışbükey olduğu anlaşılan kabın formu belirlenmemektedir.

YAPIM TEKNİĞİ: Çarkta yapılmıştır.

SÜSLEME TEKNİĞİ: Sgraffito ve geniş oyma teknikleriyle bezenmiştir. İki yüzü de astarlandıktan sonra iç yüze kazınarak ve geniş yüzeyler oyularak desen çizilmiş ve kap fırınlanmıştır. Daha sonra içte yeşilimsi şeffaf sıran üzerine adı geçen renkli sırlarla bezeme yapılmış, dışı ise doğrudan yeşil sırla kaplanıp ikinci defa fırınlanmıştır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: İçte, başlığından anlaşıldığı üzere bir prens başı görülmektedir. Şapkasının alt kısmı ve üst kısmında yeşil sır; şapkanın yan taraftaki geniş oyma kısmında yüz hatlarını belirtmekte kullanılan zeytin yeşili, şapkanın bütününde ve yüzde açık yeşil, boynun kenarında kahverengi, figürün arkasındaki yüzeyler sarı sır kullanılmıştır. Yüzün oldukça toplu ve yuvarlak, gözlerin ise çok çekik olması Doğu Türk tipleri arasında vurgulayıcı bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

TARİHLENDİRME: 13. yy.ın ikinci yarısı – 14. yy.ın ilk yarısına tarihlendirilebilir (Karamağralı N. , 1991).



Ürün Fotoğraf 55. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 55

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Sekizgen çini tabak

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, beyaz çini kabartma boyası, renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirilir ve sekizgen tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılmaktadır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü tabağın orta kısmına yerleştirilmiştir. Tabağın kenar bordürü siyah tahrir boyasıyla helezon dallarla süslenmiştir. Çini tabağa; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 56. Çini demlik

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 56

ÜRÜN TANIMI: Çini demlik.

FORM: Dik formlu, demlik.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, turkuaz renkli sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, demlik kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılmaktadır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çini parçalar üzerindeki insan figürü demliğin etrafına eşit aralıklarla yerleştirilmiştir ve demliğin etrafındaki boş kalan alanlara, eski ahlat şehir kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel motifler kullanılmıştır. Demliğin desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini demliğe; sır altı tekniği, renkli sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 57. Çini vazo

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 57

ÜRÜN TANIMI: Çini vazo.

FORM: Dik formlu, gözyaşı vazo.

MALZEME: Çini toprağı, astar, siyah tahrir boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile harmanlanarak akışkan bir çamur haline getirilir. Hazırlanan çamur, gözyaşı vazo kalıbına maşrapa yardımıyla dökülerek döküm işlemi yapılır. Kalıptan çıkarılan ürün, kurutma rafına konur, ürün kuruduktan sonra bisküvi pişirimi yapılır. Pişirim derecesi 1080'dir. Fırından çıkan bisküvi dekorlandıktan sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında tekrar pişirilir. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi, diğeri ise sır pişirimi için yapılmaktadır.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerindeki insan figürü vazunun etrafına eşit aralıklarla yerleştirilmiştir ve vazunun boş kalan alanlarında, eski ahlat şehir kazılarında çıkarılan çiniler üzerinde bulunan bitkisel motifler kullanılmıştır. Vazonun desenleri siyah tahrir boyasıyla tahrirlenmiştir. Çini vazoya; sır altı tekniğı, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.



Ürün Fotoğraf 58. Çini tabak

GÜNÜMÜZ YORUMU

ÜRÜN NO: 58

ÜRÜN TANIMI: Çini tabak.

FORM: Çukur rölyef çini tabak.

MALZEME: Çini toprağı, astar, turkuaz, siyah, tahrir boyası, şeffaf sır.

YAPIM TEKNİĞİ: Çini toprağı, su ile yoğurularak hamur haline getirilir. Hazırlanan çini çamuru, çamur açma makinesi yardımıyla düzleştirildikten sonra çukur rölyef tabak kalıbına yerleştirilir ve etrafı kesilerek bisküvi formu verilir. Bu işlemin ardından bisküvi ürün kurutma rafında kurutulur. Ürün kuruduktan sonra Bisküvi pişirimi için fırına yerleştirilir. Bisküvi ürünler 1080 derecede pişirilir. Fırından çıkarılan bisküvi dekorlama işleminden sonra sırlama işlemi yapılır, sırlanan tabak 915 derecelik çini seramik fırınında sır pişirimi için tekrar fırınlanmaktadır. Pişirimlerin ilki bisküvi pişirimi diğeri ise sır pişirimi için yapılmaktadır. Çini-seramikler ortalama 24 saat pişirim ve soğutma işleminden geçmektedir.

MOTİF VE KOMPOZİSYON: : Eski Ahlat Şehri kazılarında çıkarılan çiniler üzerindeki insan figürü tabağın orta kısmına yerleştirilmiştir. Tabağın kenar bordürü turkuaz çini boyasıyla rumi motifli bitkisel motiflerle süslenmiştir. Çini tabağa; sır altı tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

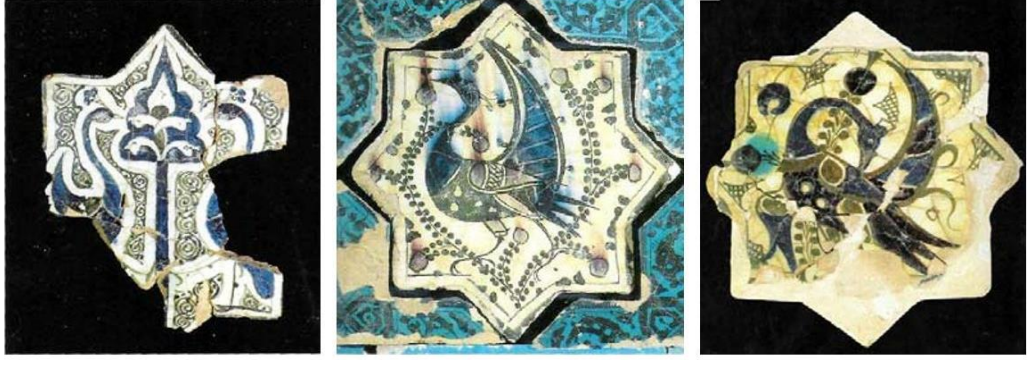
5.1. KARŞILAŞTIRMA-DEĞERLENDİRME

Türklerde Çini Sanatı; Uygurlarla başlamış olup; daha sonra Karahanlılar, Gazneli, Selçuklu ve İlhanlılar döneminde gelişerek ve Anadolu'ya kadar uzanmıştır. Yine bu sanat; Emevilerin etkisiyle Suriye'ye ve Afrika'dan İspanya'ya kadar bütün Avrupa'ya yayılmıştır. Türkler çini imalatına, Orta Asya'da başlamışlardır. İran'da bulunan Kaşhan şehri sebebiyle Kaşi diye adlandırılan çinilere ilişkin bu şehirde, Turfan, Aşkar ve Kuça bölgelerinde yapılan kazılarda bulunan fırın artıkları ve parça çiniler, Türklerin çok eski devirlerde, 8. yüzyıldan önce çiniyi bir sanat dalı olarak ele aldıklarını gösteren verileri barındırmaktadır (Yastı, 2011: 3; Öney, 1994: 277; Creswell, 1994: 159; Çam, 1994: 277).

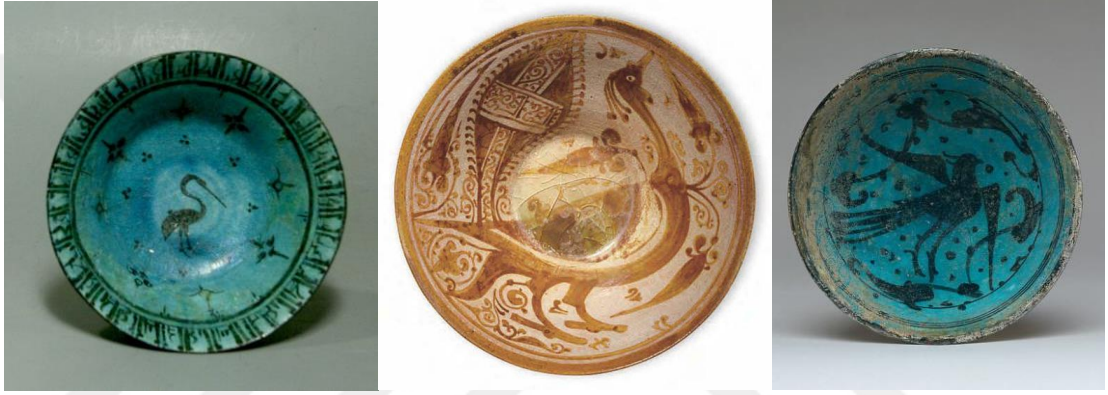
9. yüzyılda; Samarra kenti ile Mezopotamya'da gelişen Orta Asya step kültürü ve sanat anlayışı, Batı Türkistan'dan İran'a, İran'dan Selçukluya kadar güçlenerek İslam sanatına yeni bir anlam kazandırmıştır. İlk kez Abbasilerin lüster tekniğinde yapılan çinileriyle İslam çini programına yerleşen, "Orta Asya göçebe ve Türk tarzında, bağdaş kurarak oturan, kaftanlı, kolları tirazlı, börk tipi başlıklı soyut hükümdar motifi veya saray soylusu, Selçuklu çinilerinin konu programında, ana temadır.

Selçuklu sanatında; sultan, taht sahnesi, saray eğlenceleri, av, spor, savaş, doğaüstü gücüne inanılan siren, sfenks, grifon, çift başlı kartal figürleri; içki, dans, raks, çalgı, sürekli avı, polo oyunu, aşk sahneleri Selçuklu çinilerinde sıkça işlenen konulardır (Atıl, 1973: 25).

İran'dan Mezopotamya'ya, Suriye'den, Anadolu'ya kadar; 11-13. yüzyıl Erken İslam sanatlarının her dalında benzer figür ve konulara rastlanmaktadır (Bkz. Fotoğraf 50- 51-52).



Fotoğraf 50. Anadolu Selçuklu dönemi, (Konya Beyşehir Kubadabad Sarayı çinilerinde bulunan kuş figürleri)



Fotoğraf 51. 12. - 13. yüzyıl başı, Büyük Selçuklu dönemi (İran çinilerinde bulunan, kuş figürleri) Kaşan, İran



Fotoğraf 52. Anadolu Selçuklu Dönemi, (Eski Ahlat Şehir kazılarında ortaya çıkarılan kuş figürlü evani örnekleri)

Büyük Selçuklu dönemi çinilerinde kullanılan figürlerde, Moğol akınları sonucunda, yanıp kül olan minyatürlerin yerine, bize Selçuklu yaşantısını, geleneklerini, saray yaşantısını, örf ve ananelerini(adetlerini), inanç tarzını, giyim kuşam ve eğlence şekilleri hakkında bilgi vermektedir. Büyük Selçuklu dönemi çinileri üzerindeki figürler, lüster, minai, sgraffito (kazıma), sıraltı, tek renk sır tekniğiyle bezenmiştir.

Büyük Selçuklu döneminde; İran’da Rey, Kaşhan, Curcan, Save; Suriye’de Rakka kentlerinde bulunan fırınlarda üretilen çiniler, Anadolu’da da Konya, Kayseri, Akşehir, Antalya, Alanya saraylarının duvarlarını bezeyen çiniler hep aynı konu programının çeşitlemelerini sunar (Bkz. Fotoğraf 53) (Öney, 2004: 62).



Fotoğraf 53. Büyük Selçuklu Dönemi, 12. yüzyıl (İran lüster kaşisi ve Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesinde sergilenmekte olan Selçuklu eseri Kubadabad Sarayı kaşı örneği)

Büyük Selçuklu döneminde İran’da minai, lüster veya sıraltı tekniğinde üretilmiş lüks çiniler, soylu ve zenginlerin köşklerinde, sultan saraylarında saray yaşantısının resmedildiği kadın figürleri, Anadolu’da Selçuklu saraylarındaki duvar çinilerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu tasvirlerin en güzel örnekleri Kubadabad Sarayı’nda bulunan çiniler üzerine işlenmiştir. Rüçhan Arık’ın çeşitli makaleleri ve kitapları ile tanıdığımız Kubadabad çinilerindeki kadınlar, sanki İran’daki seramiklerden sarayın duvar çinilerine atlamış gibidir. (Öney, 2008: 55)

Suriye’den gelen ustaların Büyük Selçuklu ve Rakka üslûbunu Anadolu’ya taşıdığı düşünülmektedir. Bu alanda en zengin örneklere; Kalehisar, Alanya, Samsat, Harran, Diyarbakır, Ahlat ve Sultan Alaeddin Keykubad’ın yazlık sarayı Kubadabad Kazısında çıkan çinilerde görülmektedir (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 146).

Kubadabad Sarayının duvarlarını süsleyen yıldız-haç kompozisyonunda yerleştirilmiş, lüster ve sıraltı tekniğinde işlenmiş çiniler bir arada değerlendirildiğinde, Büyük Selçuklu çinilerinden tanıdığımız konulara benzer programla karşılaşırız. İran Selçuklu örneklerinde konular bütünüyle tek çini üzerinde verilirken, Anadolu’da her bir yıldız çinide ayrı ayrı sultan, saray kadını, hizmetkâr, sfenks, siren, tavus, aslan, çift başlı kartal, kuş, tilki, tavşan, kurt gibi çeşitli av hayvanları, avcı kuş resimleri yer almaktadır. (Bkz. Fotoğraf 54-55). Yıldızları birbirine bağlayan haç biçimli çiniler rumilerle bezenmiştir.



Fotoğraf 54. Büyük Selçuklu Dönemi, 12. yüzyıl (lüster tekniğiyle yapılmış kaşı örnekleri), Freer ve Sackler Sanat Galerisi, Washington. 1260-1300. Kaşan/İran.



Fotoğraf 55. Anadolu Selçuklu dönemi, (sfenks kuş, insan tasvir ve motifleri) Karatay Medresesi, Konya.

Yıldız çiniler beyaz zemin üzerine sıraltı mavi, lacivert, siyah, mor, yeşil renklerle veya altın tonlarında lüster tekniğinde işlenmiştir. Haçlar ise firuze sır altına siyahla veya patlıcan moru sır üzerine lüster ile bezenmiştir (Bkz. Fotoğraf 56).



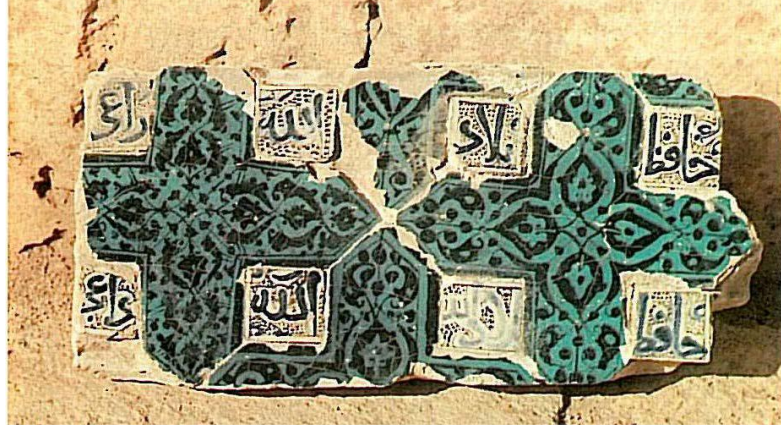
Fotoğraf 56. Büyük Selçuklu Dönemi (1260-1300) Kaşhan/İran. (Artı şeklindeki karo üzerine firuze sır altına siyahla bezenmiş lüster teknikli kaşı örneği) Freer ve Sackler Sanat Galerisi, Washington

Bugün Konya Karatay Müzesi'nde sergilenen ve yapıya masal atmosferi katan çiniler, Büyük Selçuklu çinilerindeki figür repertuarının, mimariye aksettirilmiş şeklidir.

Sultan Alaeddin Keykubad'ın ünlü yazlık sarayını süsleyen çinilerin benzerleri, kazısı tamamlanmamış veya henüz yapılamamış diğer Selçuklu saraylarında da görülmektedir (Bkz. Fotoğraf 57-58-59) (Öney, 1976: 41; Öney, 1978: 94).



Fotoğraf 57. Anadolu Selçuklu Dönemi, (Selçuklu Eseri Kubadabad Sarayı Lüster Tekniği Çini örneği), Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi



Fotoğraf 58. 13. yüzyıl ilk yarısı, Anadolu Selçuklu Dönemi, (Antalya Sarayı'ndan sıraltı tekniğinde işlenmiş çiniler) Antalya İplikçi Camii Müzesi



Fotoğraf 59. Anadolu Selçuklu Dönemi (Konya Alaeddin Sarayı'ndan minai tekniğinde işlenmiş çinide şahinle avlanan avcı figürü) İstanbul Çinili Köşk Müzesi.

İran Selçuklu çinilerinden Anadolu'ya kadar uzanan figürler, farklılıklara rağmen benzer anlatımlar ve birebiriyle benzer üsluplar içerir. Son yıllarda yapılan kazılarda bulunan zengin saray çinilerinin benzer üslubu bu konuya ışık tutmaktadır.

Teknik, renk, kalite, hatta çoğu zaman desen bakımından bölge ve devir farklılığı göstermeyen sgraffito çinilerini tarihlemek ve bölgelendirmek zordur; fakat buluntu yeri, figür ve stil özellikleri, bazen de yazılar bölgelendirme konusunda yardımcı olmaktadır. Tesadüfen veya kazı sonucu bulunan sgraffito tekniğinde yapılmış çinilerin teknik, desen ve malzeme açısından Ahlat ta bulunan örnekleri ile, İran (Büyük Selçuklu) örneklerinin benzerliği dikkat çekicidir. (Bkz. Fotoğraf 60). Buluntularda genellikle, stilize bitkisel, geometrik şekiller, kuş ve balık figürleri, bazen de nesih ve kûfi yazılar görülür. İnsan, siren ve sfenks figürlü sgraffito çinileri oldukça enderdir. Anadolu örneklerinde genellikle kırmızımsı, fazla sert olmayan bir çini hamuru ve beyaz astar görülür.



Fotoğraf 60. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat sgraffito tekniği ile yapılmış çini örnekleri.

Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun, daha çok İran bölgesinde geliştirdiği çini üretim ve gelişim merkezi olması hasebiyle, Ahlat'ın ise, Anadolu'nun giriş kapısı ve ilk yerleştiği merkez konumunda yer alması, kazılar sonucunda tespit edilen seramik fırınlarının eskiden çini üretim merkezi olduğuna dair fikir vermektedir. Sırasıyla İran'dan Ahlat'a; Ahlat'tan Konya'ya uzanan çini merkezleri, bu güzergahla gelişip devam etmekte, desenler ve çini formları yakın benzerlik göstermektedir (Bkz. Fotoğraf 61). Bu evanilerin hediyelik eşya olarak Anadolu'ya gelmiş olma ihtimali de göz ardı edilmemelidir.



Fotoğraf 61. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya, Sır altı tekniği, renkli ve şeffaf sır uygulamalı, çini örnekleri.

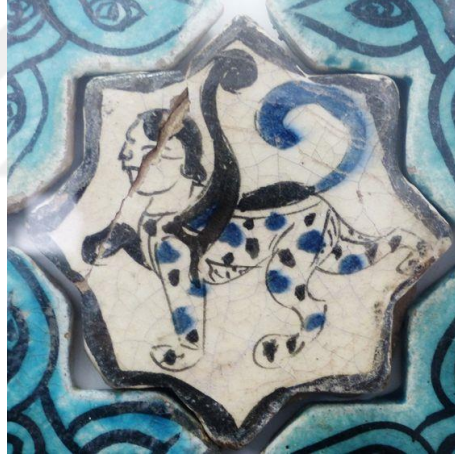
Ayrıca, Kubadabad Sarayı, İran ve Ahlat çinilerinde ender rastlanan, hayvansal figürler görülmektedir. Bu figürler, tasarım ve teknik açıdan hiç değişmemiş, aynı estetikliğini, birçok bölgede sürdürmüştür (Bkz. Fotoğraf 62-63-64).



Fotoğraf 62. Büyük Selçuklu dönemi, (İran'ın Rey kentinde üretilmiş, minai teknikli evani örneği)



Fotoğraf 63. Anadolu Selçuklu Dönemi, Eski Ahlat Şehri kazılarında ortaya çıkarılan pars figürlü, sır altı tekniği renkli sır uygulamalı evani örneği (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 112)



Fotoğraf 64. Anadolu Selçuklu Dönemi, Kubadabad Sarayı lüster tekniği ile üretilmiş kaşı örneği

Büyük Selçuklu dönemi, İran çinileri başta olmak üzere; Adıyaman Samsat ve Eski Kâhta (Bugtin Kocahisar), Alacahöyük yakınında Kalehisar, Mersin Yümüktepe, Elâzığ yakınında Korucutepe ve İçme Höyük, Antakya, Tarsus, Al -Mina (St. Simeon), Beyşehir Kubadabad Sarayı ve Ahlat kazılarında bol olarak sgraffiato ve Champlevé, lüster tekniği, minai ve sıraltı tekniği ile üretilmiş çiniler üzerinde, yıldız içinde ayrı ayrı sultan, saray kadını, hizmetkâr, sfenks, siren, tavus, arslan, çift başlı kartal, kuş, tilki, tavşan, kurt gibi çeşitli av hayvanları, avcı kuş resimleri yer almaktadır (Bkz. Fotoğraf 65). Yıldızları birbirine bağlayan artı şeklindeki çini karolar; rumi ,bitkisel dal ve motiflerle bezenmiştir.

İran ve Anadolu'daki yıldız çinilerinde genellikle; beyaz zemin üzerine sıraltı mavi, lacivert, siyah, mor, yeşil renklerle veya altın tonlarında lüster tekniğinde işlenmiştir (Öney, 1982: 71; Bakirer, 1968: 70).



Fotoğraf 65. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya, pars, kuş, sfenks, güneş figürlü kaşi örnekleri



Fotoğraf 66. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya, lüster tekniği, çini örnekleri

Yukarıdaki farklı bölgelere ait insan tasvirli çiniler irdelendiğinde, hepsinde çekik gözlü, bağdaş kurarak oturan insan tasvirleri görülmektedir. Tasvirlerdeki insanların baş kısımlarında, sarık ve örtüler resmedilmiştir. İnsan tasvirlerindeki kıyafetler, helezon dallarla bezenmiştir ve kıyafetler noktalar kullanılarak zenginleştirilmiştir. Çini örneklerinin hepsinde lüster tekniği kullanılmıştır. Metalik boya rengi tüm çinilerde benzerdir (Bkz. Fotoğraf 66). Çinilerin kompozisyonları, doluluk boşluk oranları hesap edilerek tasarlanmıştır. Kompozisyonlarda, ibrikleri çevreleyen insan tasvirleri, belirli bir sınır içerisine alınarak, eşit olarak yerleştirilmiştir. Bağdaş kurarak oturan tasvirler, ellerinde bitkisel motif tutar şekilde resmedilmişlerdir.



Fotoğraf 67. Büyük Selçuklu Dönemi; İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya, Sır altı tekniği, şeffaf ve renkli sır uygulamalı, çini örnekleri

Yukarıda bahsedilen fotoğraflarda, Büyük Selçuklu Dönemi İran, Anadolu Selçuklular Dönemi Ahlat evanileri ve Konya Kubadabad Sarayı kaşileri üzerinde hayvansal figürleri ve uygulanan teknikler irdelendiğinde benzerlikler aşikar görülmektedir. Çinilere, sır altı tekniği ve renkli sır uygulaması yapılmıştır. Örneklerde yer alan hayvansal figürler, siyah çini boyasıyla boyandıktan sonra, şeffaf ve turkuaz renk sırla sırlanmıştır (Bkz. Fotoğraf 67), Evanilere uygulanan figür ve motiflerin kompozisyon şekilleri de benzerdir. Figürler, evani formu tabak veya karo üzerine ortalanarak ve etrafına bitkisel motifler veya noktalar kullanılarak tasarlanmıştır. Çiniler üzerine uygulanan figürler, doğadaki estetik duruş ve zarafetini hiç kaybetmeden, olduğu gibi resmedilmiştir. Kuş figürleri, etrafına üç veya dört nokta şeklinde atılan süslemeler, çini kap üzerinde doluluk boşluk oranı hesap edilerek kullanılmıştır ve çiniye ayrı bir hareket katmıştır. Bu noktalar bazen çok küçük şekilde, yoğun olarak, bazen de çok seyrek ve büyük noktalar şeklinde kullanılmıştır.



Fotoğraf 68. Büyük Selçuklu Dönemi İran, Anadolu Selçuklu Dönemi Ahlat ve Konya, sgraffito tekniği, çini örnekleri

Yukarıdaki fotoğraflarda; Büyük Selçuklu Dönemi İran, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya Kubadabad Sarayı evanileri üzerinde yer alan geometriksel motif ve tekniklerin benzer olduğu görülmektedir. Bu motifler bazen evani tabakların

merkezinde, bazende tabağın kenar bordüründe kullanılmıştır. Çinilere, sgraffito tekniği, şeffaf sır uygulaması yapılmıştır (Bkz. Fotoğraf 68). Büyük Selçuklu İran ve Selçuklu Dönemi Ahlat evanilerinde bulunan motifler, çini tabağa kazındıktan sonra, kazınan alanlar siyah oksit boyasıyla doldurularak, hardal sarısı ve şişe yeşili renklerine boyandıktan sonra, şeffaf sırla sırlanmıştır. Konya Kubadabad evanisi kazınan alanlar siyah oksit boyasıyla doldurularak sırlanmıştır. Çinilerde kullanılan motiflerin kompoze şekilleri de benzerdir.



Fotoğraf 69. Büyük Selçuklu Dönemi İran, Anadolu Selçuklu Dönemi Ahlat ve Konya Kubadabad Sarayı yazı motifli çini örnekleri

Yukarıdaki fotoğraflarda; Büyük Selçuklu Dönemi İran kaşisi, Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat evanisi ve Konya Kubadabad Sarayı kaşileri üzerinde bulunan, yazı motifleri irdelendiğinde, kullanılan yazı motiflerinin uygulanma amaçlarının benzer olduğu görülmektedir (Bkz. Fotoğraf 69). Yazı formunun kullanıldığı evanilerde, genellikle derin kâse formundakilerin, iç yüzey veya yan kenar kısımları kûfi yazı şekillerinden oluşmaktadır. Kaşilerde kullanılan yazılar, karonun merkezi kabul edilen alanlara ve karonun etrafını çevreleyecek şekilde yerleştirilmiştir. Çiniler üzerine herhangi bir anlam içermeyen yazılar da kullanılmıştır. Kâse, çukur tabak, karoların içine ve kenarlarına uygulanan yazı formları, bazen yazı olarak kullanılmamış, tamamen bezeme amaçlı resmedilmiştir.

Büyük Selçuklu Dönemi ve devamı niteliğinde Anadolu Selçuklu Dönemi; Ahlat ve Konya Kubadabad Sarayı çinileri form, malzeme teknik ve renk açısından incelendiğinde; evani ve kaşi formlarının ve malzeme hamurunun, kiremit renginin açık, normal ve parlak turuncu, beyazın ise çiğ beyazdan krem rengine çalan tonları ile, deve tüyü renginin koyu ve açık tonların üzerine tek renkli sır, şeffaf ve firuze sıraltına siyah ve renkli bezemeli olduğu görülür. Süsleme teknikleri irdelendiğinde; sıraltı, sırüstü,

lüster, minai, kazıma ve oyma tekniklerinin ortak olduğu görülmektedir. Renk özellikleri ise; bakır, manganez, kobalt, antimon, kalay gibi çeşitli maden oksitlerinden elde edilen pigmentler sırla karıştırılarak renkli sır olarak kullanılmıştır. Sıraltı süslemelerde, siyah kobalt mavisi yeşil ve kırmızı renk görülürken; yeşil kahverengi, sarı, firuze ve mor her iki şekilde de kullanılmıştır. Çiniler üzerinde kullanılan figür, motif ve tasvirlerin kullanım amaçları, uygulanma şekilleri ve kompozisyonlar da benzerdir. Geçmişten günümüze ulaşan örneklerin aynı özelliklere sahip olması, Türk Sanatlarımızın köklülüğünün ve devamlılığının ispatıdır.



SONUÇ

Bu tez çalışmasında; Türk sanatında önemli bir yeri olan, Selçuklu dönemi çinileri, figür, motif, malzeme ve teknik özelliklerine göre incelenmiştir. Türkler, coğrafyalarını genişletme esnasında karşılaştırdıkları medeniyetlerin, sanat ve kültürlerinden etkilenmelerine rağmen, kendilerine has bir üslup geliştirmeyi başarmışlardır. Figürlerin çeşitliliği ve renklerin ahengi, çeşitli uygulama teknikleri ile birleşerek Selçuklu figürlü çini süslemelerini oluşturduğu kanaatine varılmış ve Selçuklu sanatçılarının, figürleri estetik bir stilizasyon yöntemine göre resmettikleri görülmüştür.

Yapılan inceleme sonucunda; Anadolu Selçuklu çinilerine ait figürlü kompozisyonların, hayvan figürlerinin ve mitolojik yaratıkların, aralıklı olarak Avrasya hayvan üslubunu, insan figürlerinin ise yüz hatları bakımından, Uygur resim sanatı özelliklerini yansıttığı kanaatine varılmıştır. Ayrıca Selçuklu dönemi sanatçıları tarafından bezenen çinilerde figürlerin, masalımsı bir anlatımı mevcuttur. Çiniler üzerine işlenen her figür irdelendiğinde, dönemin olaylarına, yaşantı tarzına, güç ve ihtişamına vurgu yapar nitelikte olduğu görülmektedir.

Bu tez çalışmasında, Büyük Selçuklu Dönemi İran çinilerinin devamı olan ve Türk Sanatında önemli bir yere sahip olan Ahlat çinileri; figür, yapım teknikleri uygulama alanlarına göre incelenmiştir. Büyük Selçuklu döneminde, Rey, Kaşhan ve Konya Kubadabad Sarayı'nda üretilen çiniler üzerindeki figür ve motifler, kazılar neticesinde ortaya çıkarılan Ahlat çinileriyle karşılaştırılarak, sır altı tekniği, şeffaf ve renkli sırli, ördek figürlü; 2 adet tabak ve 6 adet vazo, dalın iki tarafında karşılıklı duran kuş figürlü; şeffaf ve renkli sırli 4 adet tabak ve 2 adet vazo, balık ve kaz figür kompozisyonlu; şeffaf ve renkli sırli, 4 adet tabak, kuş figürlü; 1 adet kase, 2 adet tabak, 2 adet vazo ve 1 adet kavanoz, fil figürlü; 1 adet sıraltı tekniği şeffaf sırli tabak, 2 adet sıraltı tekniği, şeffaf sırli, pano, 1 adet sıraltı tekniği, renkli sırli burgulu vazo, ejder figürlü; sıraltı tekniği, şeffaf ve renkli sırli 2 adet tabak, 2 adet vazo, balık figürlü; sıraltı tekniği, şeffaf ve renkli sırli 4 adet tabak, vazo, insan tasvirli, sıraltı tekniği 5 adet tabak ve şeffaf ve renkli sırli 7 adet vazo, sıraltı tekniği, şeffaf ve renkli sırli, kanatlı bir sfenks figürlü; 2 adet tabak, 5 adet vazo, 1 adet pano, üretilmiştir.

Ahlat kazılarında ortaya çıkarılan çini parçalarının yeniden yorumlanması, geçmiş ile gelecek arasında köprü olması bakımından önemlidir. Ahlat'ta bulunan çini atölyelerinin varlığı ve yapılan tez çalışması neticesinde bilimsel olarak çinilerin ortaya

ıkarılması, unutulmaya yüz tutmuş sanatların yaşatılması ve yöreye kazandırılması açısından, son derece önemlidir.



KAYNAKÇA

- Anonim. (1952). *Selçuk-Name. Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III*. Ankara: Uzluk Yayınları.
- Arık, O. (2007). *Anadolu Selçuklu Toplum Hayatında Çini*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Arık, R., & Arık, O. (2007). *Selçuklu ve Beylikler Devri Çinilerinde Malzeme, Teknik ve Fırınlara Dair Bazı Tespitler. Anadolu Toprağının Hazinesi Çini, Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri*. İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları.
- Aslanapa, O. (1965). *Anadoluda Türk Çini Keramik Sanatı*. İstanbul: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Aslanapa, O. (1969). "İznik Kazılarında Ele Geçen Keramikler ve Çini Fırınları". *Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri Dergisi*, II, 62-73. İstanbul.
- Aslanapa, O. (1993). *İslam Öncesi Sanat, Mimari, Çini, Keramik, Minyatür*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayınları.
- Aslanapa, O. (2012). *Türk Dünyası Mühendislik, Mimarlık ve Şehircilik Abideleri*, Ankara: Türk Dünyası Mühendisler ve Mimarlar Birliği Yayınları.
- Aşan, M. B. (1993). "Van Yöresi Üzerine Yapılan Tarih Aşamaları ve Bazı Düşünceler". *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, (87), 147-161.
- Atalay, M. (1983). *Kütahya Çinicilik Sanayinin İncelenmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Atasoy, N. (1970-71). "Selçuklu Kıyafetleri Üzerine Bir Deneme". *Sanat Tarihi Yıllığı Dergisi*, IV, 111-151.
- Ateş, A. (1983,). *Seramik Teknolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Ateş, G., & K.Hediye. (1996). *Türk Çini Sanatı Teknikleri Ve Mozaik Tekniğinde Üretilen Çinilerin Günümüz Dekorasyonunda Kullanımı Üzerine Öneriler*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Avşar, M. E. (2013). "Ortaçağ İslam Kazımalı-akıtmalı Seramikler ve Taklit Teorisi". *Akademik Bakış Dergisi*, 2 (4), 1-13.
- Avşar, M., & İskenderzade, L. (2008). "Seramik Sanatında Yeni Arayışlar, Lüster Tekniği ve 9-13. Yy. İslam Dönemi Lüster Seramiği". Seres, 2007-Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri Bildiriler Kitabı, Eskişehir.
- Azap, E. Y. (2017). *Bitlis Salnamesi*. İstanbul: Betav Yayınları
- Bahrami, M. (1944-45). *Transaction of the Orient Ceramic Society*. London: British Orient Ceramic Society.
- Bakır, S. T. (1999). *Osmanlı Eserleri, İznik Çinileri ve Gülbenyan Koleksiyonu*. Ankara: T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bakırer, Ö. (1968). "The Medieval Glazed Pottery". *Journal of the Near Eastern Studies*. The Excavations at Korucutepe, 33, 70.
- Bakırer, Ö. (1981). *Selçuklu Öncesi ve Selçuklu Dönemi Anadolu Mimarisinde Tuğla Kullanımı* (Cilt 2). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Bakırer, Ö. (1993). *Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı, Anadolu Selçuklu Beylikler ve Osmanlı Mimarisinde Taş ve Tuğla İşçiliği*. Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Bayrak, E. (2006). *Kütahya Çinilerinin Teknik Ve Desen Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Beyazıt, M., & Işık, İ. (2012). "Geçmişten Günümüze Çini Sanatı ve Kütahya Çiniciliği". *Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 892-893.
- Bitlis İl Yıllığı*. (1967).
- Cesim Çelebi, V. (2001). *Yaşayan Kültür Ahlat*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Creswell, K. A. (1994). "The Lawfulness of Painting in Early Islam," *Ars Islamica*, 218-25 (Cilt XI-XII). Michigan.
- Çam, N. (1994). "İslamın Sanata ve Mimariye Bakışı", *Vakıflar Dergisi*, 24, 277-289
- Demiriz, Y. (1996). *Osmanlı Mimarisinde Çininin Konumu. Çini Yazıları Prof. Dr. Şerare Yetkin Anısına*. İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları.

- Doğan, T., Çelik, M., Kürüm, M., & Akbulut, N. (2016). "V.Uluslararası Türk Sanatı,Tarihi ve Folkloru Kongresi". *Prof.Dr.Yusuf Küçükdağ Armağanı Bildirileri*, (s. 50). Komrat/Moldova
- Elmastaş, N. (2001). "Ahlat Yöresinin Turizm Potansiyeli". *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1, 153-182.
- Erdem, M. (2011). *Kubad-Abad Saray Çinilerindeki Hayvan Motiflerinin İkonografisi, Simgesel Anlamı ve Günümüz Seramiğinde Yorumları*.(Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Ana Sanat Dalı.
- Erdemir, Y. (2001). *Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi*. Konya: Konya Valiliği ve İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Erdemir, Y. (2002). *Sırçalı Medrese Mezar Anıtları Müzesi*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Ergüder, A. A. (2013). "Ahlat'ta Kurulan Çini ve Takı Atolyeleri". *I.Uluslararası Ahlat-Avrasya Kültür ve Sanat Sempozyumu Bildirileri*, 626. İstanbul: Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi.
- Erkan Ölmez, S. Ö. (2012). *Sanat Tarihi II*. İstanbul: Devlet Kitapları Yayınları.
- Erman, D. O. (2009). *Seramik Sanatında Kuş Figürü Üzerine Kişisel Uygulamalar*. (Yayımlanmış Sanatta Yeterlik Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı.
- Ganbarova, G. (2013)., "Orta Çağ Ahlat ve Nahçıvan Türbelerinin Ortak ve Farklı Yönleri". *I.Uluslararası Ahlat- Avrasya Kültür ve Sanat Sempozyumu Bildirileri*, 14598, s. 206-207. İstanbul: Belli Eğitim KültürTarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi.
- Gezgin, D. (2007). *Hayvan Mitosları*. İstanbul: Sel Yayınları.
- Gökçe, E., & Gökçe, C. (2016). "İznik Seramiklerinin 19.Yüzyıl Avrupa Seramiklerine Etkisi", *V. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi, Sanat Etkinlikleri Bildirileri*, 465. Komrat/Moldova: Prof. Dr. Yusuf Küçükdağ Armağanı.

- Göknıl, A. (2011). "Eski Ahlat Şehri 2007 Kazısı Seramiklerinin İstatistiksel Değerlendirilmesi". *IV.Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyum Bildirileri* (s. 80-82). Ankara: Ahlat Kültür Sanat ve Çevre Vakfı, Ahlat Belediyesi ve Bitlis Eren Üniversitesi.
- Gülaçtı, N. (2016). *V.Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri Bildirileri*, 118-119, Komrat/MOLDOVA: Prof.Dr.Yusuf Küçükdağ Armağanı.
- Güner, Y. (1984). "Nemrut Yanardağ'ının Jeolojisi, Jeomorfolojisi ve Volkanizmasının Evrimi". *Jeomorfoloji Dergisi*, (12), 23-65.
- Hamevî, E. A.-H. (2013). "Mu'cemü'l-Büldân". (I-V Cilt 43). Beyrut.
- Honingmann, E. (1070). *Bizans Devletinin Doğu Sınırı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- İskenderzade, L. (2005). *Anadolu Selçuklu Saray Çinilerinde İnsan Figürü*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Kaçmaz, H. (2008). *Cumhuriyetten Günümüze Kütahya Çini Sanatı, Bazı Atölyeler İle Ustaların Çini ve Seramik Sanatına Katkıları*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karagül, M. K. (2016). "Seramikte Gelenekselin, Çağdaş Etkisine Bir Örnek: At Biçimli Geleneksel Çanakkale Seramiklerinin biçim ve sırlarına yeni önermeler", Prof. Dr. Yusuf Küçükdağ Armağanı. (133-136). Komrat/Moldova
- Karamağaralı, B. (1978). "A Ceramic Oven Discovere in Ahlat", *Fifth İnternetional Congress of Turkish Art*. 479-494. Budapeşte 1978.
- Karamağaralı, B. (1992). *Ahlat Mezar taşları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karamağaralı, B. Y. (2017, mart 17). Ahlat Seramik Ekolü. 391-462. [dergiler.ankara.edu.tr: http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/69/1746/18585.pdf](http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/69/1746/18585.pdf) adresinden alındı
- Karamağaralı, N. (1991). *Ahlat Kazılarında Çıkan Seramikler*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karamağaralı, N. (2006). *Kazı ve Yüzey Araştırmaları Faaliyetleri*. Bitlis: Bakanlar Kurulu Kararlı Türk Kazıları.
- Kavuncuoğlu, P. A. (2003). *Selçuklu Dönemi Konya ve Yöresi Çini ve Seramiklerindeki Sembolik Motiflerin Günümüz Kültür ve Sanat Eğitimindeki Yeri ve Önemi*.(Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Seramik Eğitimi Anabilim Dalı.
- Kılıç, D. A. (2011). "Kübbetü'l İslam Ahlat". (s. 272-273). Ankara: IV Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu.
- Kuş, A., Divarçı, İ., & Şimşek, F. (2007). *Bir Zamanlar Konya Fotoğraf Albümü*, Konya: Konya Valiliği Yayınları.
- Küçükköroğlu, K. (2016). *VI. Uluslararası Türk Sanatı,Tarihi ve Folkloru Kongresi/ Sanat Etkinlikleri*. (s. 813-814). Konya: Tahir Akyürek Armağanı.
- Mutlu, H. S. (2007). Zamanın Çarkında Anadolu'da Seramik, Anadolu Sanat. *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi* (18), 18-71.
- Nalbantoğlu, İ. (1994). *Anadolunun Kapısı Türkiye'nin Tapusu Ahlat*. Ankara: Ahlat Kültür Vakfı Yayınları.
- Orak, H. (1946). *Türkiye Klavuzu*. Ankara: İbrahim Horoz Basımevi.
- Otto-Dorn, K. -R. (1970). *Die Menschliche Figurendarstellung auf Fliesen von Kobadabad*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Önal, H. (1996). *Anadolu Selçuklu Türbeleri*". Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Önder, M. (1973). "Selçuklu devri kadın başlıkları". *Türk etnografya Dergisi*, XIII, 1-8.
- Öney, G. (1976, Haziran). "Büyük Selçuklu Devri Minarelerinde Süsleme". *Kültür ve Sanat Dergisi*(4), 11.
- Öney, G. (1976). *Türk Çini Sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Öney, G. (1977). *Büyük Selçuklu Devri Minarelerinde Süsleme*. 6-11. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öney, G. (1978). *Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

- Öney, G. (1978). *İslam Süsleme ve El Sanatlarına Türklerin Katkısı*. İstanbul: Yapı Kredi Bankası Yayınları.
- Öney, G. (1982). "1978-79 ve 1981 Yılı Samsat Kazılarında Bulunan İslam Devri Buluntularıyla İlgili ilk Haber". (A. S. Dergisi, Dü.) *Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi*, 71-85.
- Öney, G. (1982). Bir Grup Selçuklu Seramiğinde İnsan Tasviri. *Sanat Tarihi Dergisi*, 99-100.
- Öney, G. (1987). "Erken Dönem (12-13.yy.) Anadolu Türk-İslam Seramiği". *Antika Dergisi*, 16-22.
- Öney, G. (1988). *Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları*. İzmir: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öney, G. (1992). *Çini Seramik Sanatı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öney, G. (1994). Anadolu Selçuklularında Heykel, Figürlü Kabartma ve Kaynakları Hakkında Notlar. *Selçuklu Arştırmalar Dergisi*, 277-289.
- Öney, G. (1995). *Çini ve Seramik*. İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öney, G. (2004). *Büyük Selçuklu Seramik Sanatında Resim Programı ve Gelişen Figür Üslubu*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Öney, G. (2007). *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Öney, G. (2008). Tarihten Yansımalarla Büyük Selçuklu Seramiklerinde Kadın. *Sanat Tarihi(XVII/I)*, 55-75.
- Öney, G., & Çobanlı, Z. (2007). *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*. İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Özgünel, C. (2012). "Kültürümüzde Toprak, Toprağın Ateşle Dansı". *Acta Turcica Tematik Türkoloji Dergisi(1)*, 6-20.
- Özlük, N. (2008). "Selçuki ve Osmanlı Çinileri İşçiliği". *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 301-314.

- Öztürk, M. (2008). *Konya Ve Çevresinde Anadolu Selçuklu Dönemi Çinilerinde Kullanılan Bitkisel Motiflerin Dili Ve Resim Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Parlak, T., Karamağralı, N., & Ergüder, A. A. (2010). *Ahilik Işığında Ahlat Kaymakamlığı ve belediye Başkanlığı , Selçuklu Seramik, Çini ve Takı Atolyeleri*. Erzurum: Zafer Ofset Yayınları.
- Pinterest. (2018). <https://tr.pinterest.com/pin/489555421971999592/> adresinden alındı
- Pinterest. (2018). <https://tr.pinterest.com/pin/528469337495188729/> adresinden alındı
- Saraçoğlu, H. (1989). *Doğu Anadolu Bölgesi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Sevim, S. S. (2007). *Seramik Dekorlar ve Uygulama Teknikleri*. İstanbul: Yorum Sanat Yayınları.
- Sevim, S. S. (2016). "Seramik Sanatında Geleneksel Çini Motiflerinin Çağdaş Yorumu ve Eskişehir Seramik Parkı Örneği". *Seramik Sanatında Dün ve Bugün* (s. 7). İstanbul: Pera Müzesi.
- Sözen, M. (1988). *Arts in the age of Sinan*. Ankara: Ministry of Culture and Tourism of the Turkish Republic.
- Sümer, F. (1970). "Anadolu'da Moğollar". *Selçuklu Araştırmalar Dergisi*, 139-140.
- Sümer, F. (1989). *Ahlat*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Süslü, Ö. (1989). *Tasvirilere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları .
- Şahin, E. T. (1994). *Çini Sanatı*. İstanbul: Serhat Yayınları.
- Şahin, F. (1981). "Kütahya Çini Keramik Sanatı ve Tarihinin Yeni Buluntular Açısından Değerlendirilmesi". *Sanat Tarihi Dergisi*, 272-273.
- Şahin, F. (1983). *Seramik Sözlüğü*. İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.
- Şen, G. (2010). *Seramik ve Cam Materyallerin Sanat Objelerinde Birlikte Kullanım Olanaklarının Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi) Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı.

- Şimşek, F., Kuş, A., & Divarcı, İ. (2007). *Konya'daki Selçuklu Çini Örnekleri*. İstanbul: Yeni Şehir Kitapevi Yayınları.
- Şimşir, Z. (1990). *Konya Selçuklu Medreseleri Çinilerinde Kullanılan Motifler*. (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekin, R. (2000). *Ahlat Tarihi*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Üçcan, N. (2002). *Kültür Mirasımız*. Ankara: Şeker Bank Kültür Yayınları.
- Ülgen, H. (1990). *Anadoluda Şehirlerin Gelişimi*. (A. Yuvalı, Çev.) Milli Kültür Yayınları.
- Vakfı, T. K. (2016). *Türk Sanatları "Seramik"*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Watson, O. (1994). *Documentary Mina'i and Abu Zaid's Bowl. The Art of the Saljuqs in Iran and Anatolia*. California: Islamic Art and Architecture.
- Watson, O. (2004). *Ceramics From Islamic Lands: a Catalogue of the al-Sabah Collection*. London: Kuwait National Museum, The Al-Sabah Collection.
- Yastı, Ş. Y. (2011). *Konya Kubad Abad Çinilerinin Arkeometrik Karakterizasyonu ve Benzer Çinilerin Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Maden Mühendisliği Anabilim Dalı.
- Yenal, Ü. (2010). *Ata Yadigarı Ahlât*. Ankara: Ahlât Kaymakamlığı Yayınları.
- Yetkin, S. (1984). *İslam Ülkelerinde Sanat*. İstanbul: Cem Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.canercangul.com/1149/yakutiye-medresesi-minaresi-erzurum/> (09.10.2019) adresinden alındı

<http://www.eserdoktoru.com/selcuklulardan-bize-miras-kalan-bir-teknik-luster.html> (05.08.2019) adresinden alındı

<http://www.gazetevatan.com/zeynel-bey-turbesi-tasiniyor-karar-verildi-999803-yasam/> (12.11.2019) adresinden alındı

<http://www.ilkresim.com/pic/248/Alaeddin-Camii> (11.09.2019) adresinden alındı

<http://www.merhabahaber.com/null> (10.10.2019) adresinden alındı

<http://www.turkeytourguide.com/turkeytourdestinations/bursa.html> (04.05.2019) adresinden alındı

<https://tr.pinterest.com/pin/528469337494130886/?lp=true> (09.05.2018). adresinden alındı

<https://tr.pinterest.com/pin/528469337494130886/?lp=true> (11.09.2019) adresinden alındı

<https://tr.pinterest.com/pin/528469337494142419/> (10.10.2019) adresinden alındı

<https://travel.sygic.com/tr/poi/tac-mahal-poi:20469> (10.10.2019) adresinden alındı

https://www.tripadvisor.com.tr/LocationPhotoDirectLink-g298014-d2477457-i118811565-Karatay_Medresesi_Museum-Konya.html (12.11.2019) adresinden alındı

<https://yoldaolmak.com/mescid-i-cuma-camii-isfahan.html> (10.09.2019) adresinden alındı

EKLER

EK 1. AHLAT ÇİNİ ATOLYESİNİN KURULUMU VE TEZ KONUSUNUN BELİRLENME SÜRECİ

Ahlat Çini Atölyeleri; Bitlis Eren Üniversitesi, Ahlat Meslek Yüksekokulu'nda, başkanlığını Prof. Dr. Nakış Karamağaralı'nın yaptığı panele konuşmacı olarak katılan Doç. Dr. Tahsin Parlak ve açılış konuşmasını yapan Ahlat Kaymakamı Bilal Şentürk; *'Ahlat ile ilgili ne kadar bilgi ve belge bulabilirsek tanıtımını yapar, Gelecek için Ahlat ilçesini Dünya'ya tanıtmak konusunda da üzerimize düşeni fazlasıyla yaparız diyerek sözü; Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Başkanı Şerafettin Yılmaz' a bıraktı. Yılmaz; Ahlat İlçesinin insanlara emanet edilmesi gereken önemli yerleşim merkezlerinden biri olduğunu ve geçmişi Tunç Devrine kadar uzanan Ahlat ilçesinde, o günden bu güne kadar elimize ulaşan birçok eserin bulunduğunu vurgulayarak böyle bir hazineye sahip olmanın Ahlat'lılar için büyük bir onur olduğunu vurguladı''* (Parlak, Karamağaralı, & Ergüder, 2010). Panel sonrası panelistler, Ahlat için neler yapılabilir diye fikir alışverişinde bulunduktan sonra, Ahlat Eski Şehri kazılarında çıkarılan çiniler ve çiniler üzerinde bulunan figürlerin aslına uygun olarak yeni form ve desenlerinin yapması ve bunların hediyelik eşyaya daha da önemlisi sanatsal bir ürün haline dönüştürülmesi vurgulanmıştır. Bu konuşmanın ardından atölyelerin açılması için gerekli olan makine ekipmanının temin edilmesi, maddi kaynağın oluşturulması ve atölyelerin ağustos ayında faaliyete geçirilmesi, kararı alınmıştır (Bkz. Fotoğraf 70-71).



Fotoğraf 70. Ahlat-2010 (Ahlat çini atölyelerinin kurulum aşaması, fizibilite çalışması)

Bu kararın ardından, Ahlat Çini Atölyeleri 2010 yılının ağustos ayında faaliyete geçmiştir ve makine ekipmanı ile sarf malzemeler temin edilmiştir.



Fotoğraf 71. Ahlat-2010 (Proje ekibi Ahlat Gezisi)

Ahlat Çini atölyelerinin, faaliyete geçmesinden hemen sonra, Ahlat Kaymakamlığı, Ahlat Belediyesi, Ahlat Halk Eğitim Müdürlüğü ve Bitlis İşkur Müdürlüğü'nün başlatmış olduğu "Ahlat çinileri yeniden hayat buluyor." projesiyle, Ahlat'ta yaşayan ev hanımları, engelli ve gençlere iş imkanı sağlamıştır (Bkz. Fotoğraf 72).



Fotoğraf 72. Ahlat-2010 (Ahlat çini atölyeleri, ön değerlendirme toplantısı)

Atölyeler Sodes Projeleri kapsamında dört yıl süreyle devam etmiştir. Fakat Atölyelerin sürdürülebilirliği proje desteğiyle çok fazla istenilen düzeye ulaşmamıştır. Bu nedenle çalışmaların bilimsel ortamda sürdürülmesi ve atölyelerin daha aktif olması ve başarı sağlayabilmesi için farklı alternatifler düşünülmüştür.

Ahlat Kaymakamı Bilal ŞENTÜRK ve Ahlat Belediye Başkanı A. Mümtaz ÇOBAN ve Ahlat Meslek Yüksekokulu Müdürü Öğr. Gör. Harun KOÇAK'la birlikte; Bitlis Eren Üniversitesi Rektörü, Prof. Dr. Mahmut DOĞRU'nun atölyeleri ziyarete geldiği gezi sonrasında yapılan görüşmelerde, atölyelerin sürdürülebilirliği hakkında konuşmalar yapılmış, üniversite bünyesinde devam etmesinin bilime büyük bir kazanç sağlayacağı fikri doğmuş; gerekli olan fiziki ve teknik altyapıların hazırlanması için bir rapor hazırlanarak üniversiteye sunulmuştur. Böylece, 2011 yılında, Yükseköğretim Kurulu; Bitlis Eren Üniversitesi, Ahlat Meslek Yüksekokulu bünyesinde, El Sanatları Bölümü adı altında Geleneksel El Sanatları, Kuyumculuk ve Takı Tasarımı ile Mimari Dekoratif Sanatlar programları açılmış ve Güzel Sanatlar Fakültesinin zemini hazırlanmıştır.

Programlar açıldıktan sonra atölyeler, Meslek Yüksekokulunda aktif hale gelmiştir. Atölyeler açıldıktan sonra yeni makine ekipmanlar ve sarf malzemeler temin edilmiş daha detaylı ve bilimsel çalışmaların yapılacağı deneysel laboratuvar ortamı kurulmuştur.

Atölyelerin üniversiteye devredilmesinden hemen sonra bilimsel çalışmalara ağırlık verilmiştir. Ahlat çinileri üzerine yapılan araştırma ve uygulamaların bilimsel bir nitelik kazanması için; Ahlat çinileri proje sorumlusu olan Doç. Dr. A. Aslıhan EROĞLU tarafından, atölyelerin kurulumundan bugüne kadarki çalışmaların bilime sağladığı katkıyı vurgulamak, Eski Ahlat çinilerini ele almak ve yaşatmak amacıyla “Eski Ahlat Şehri Kazılarında Ortaya Çıkarılan 13.-14. Yüzyıllara ait Çinilerin İncelenmesi ve Günümüz Yorumu” başlığı adı altında tez konusu belirlenmiştir.

Ahlat Müze Müdürlüğü'yle yapılan resmi yazışmalar sonucunda, gerekli olan izinler alınarak müze envanterinde bulunan çiniler üzerlerinde bulunan motif ve figürler tek tek incelenmiş ve fotoğrafları çekilmiştir.

Çekilen fotoğraflar eskiz kâğıdına aktarıldıktan sonra, figür ve motiflerin eksik kısımları İran ve Kubadabad Sarayı çini motif ve figürleriyle karşılaştırma yapılarak figür ve motiflerin, eksik kısımları aslına uygun şekilde yeniden çizilmiştir (Bkz. Fotoğraf 73).



Fotoğraf 73. Ahlat-2010 (Çini karo üzerine, Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figür ve motifleri, çizim aşaması)

Çizilen figür ve motifler, yeni kompozisyonlarla; tabak, vazo ve karolar üzerine uygulanmıştır (Bkz. Fotoğraf 74-75).



Fotoğraf 74. Ahlat-2010 (Çini karo üzerine, Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figür ve motifleri, tahrirleme aşaması)

Kazılarda çıkarılan çinilerin, kazıdan çok parçalı olarak çıkması, çiniler üzerindeki figür ve motifleri yorumlamayı zorlaştırmaktadır. Bu olumsuzluğun İran çinileri ve Kubadabad Sarayı çinilerindeki figür benzerliğiyle giderilebilirliği çok önemli bir ayrıntıdır.



Fotoğraf 75. Ahlat-2010 (Çini karo üzerine, Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figür ve motifleri, tahrirleme aşaması)

Figür ve motiflerin günümüze kazandırılmasının yanı sıra, Ahlat Eski Şehir kazılarında çıkarılan evanilerin benzerleri de aslına uygun olarak şekillendirilmiş ve bu kaplar alçı kalıp modelleri oluşturularak çini çamurlarıyla döküm tekniği kullanılarak, çoğaltılmıştır. Oluşturulan modeller kurutma işleminden sonra seramik fırınlarında, bisküvi pişirimi yapılarak dekorlama işlemine hazır hale getirilmiştir. Bu kapların en önemlilerinden biri kazıdan çok az bir kısmı kırık olarak çıkarılan lüster ibriktir (Bkz. Fotoğraf 76).



Fotoğraf 76. (Ahlat-2010) Lüster ibrik (Parlak, Karamağralı, & Ergüder, 2010: 125)

Bu ibrik, Ahlat evanilerinin lüster tekniğine örnek gösterilebilecek en önemlilerinden biridir (Bkz. Fotoğraf 77-78-79-80).



Günümüz Yorumu
Fotoğraf 77. Dökümden yeni çıkarılmış ibrik

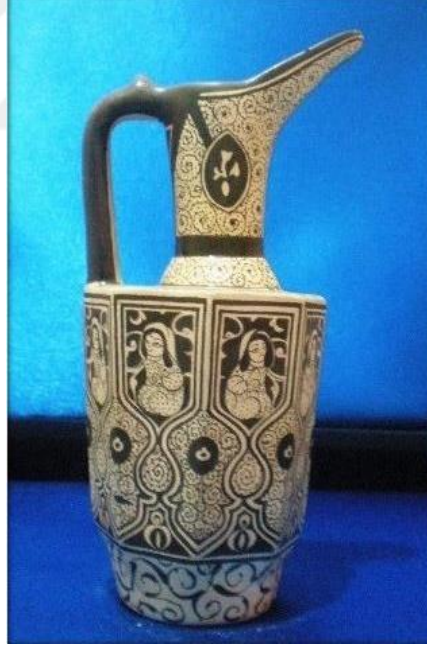


Günümüz Yorumu
Fotoğraf 78. Ahlat-2010, Lüster ibriğin boyama aşaması detayı



Günümüz Yorumu

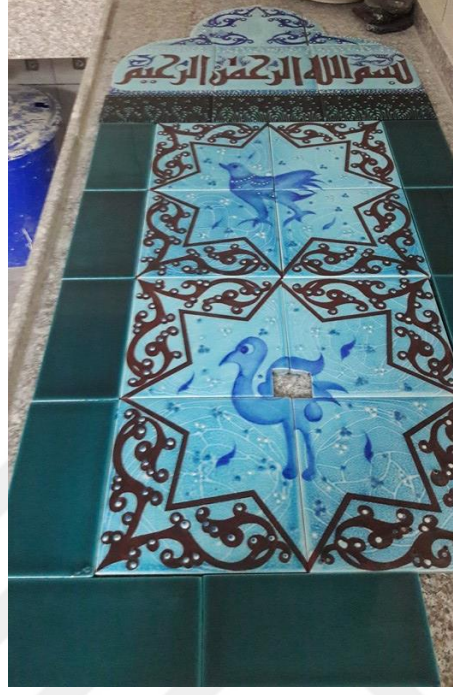
Fotoğraf 79. Ahlat-2010, Lüster ibrik tahrirleme işlemi detayı,



Fotoğraf 80. Ahlat-2018 (Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan lüster teknikli ibriğin günümüz yorumu)

Ahlat Çinilerine sanatsal bir değer katmak amacıyla, Ahlat Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği, Bitlis Eren Üniversitesi ve Ahlat Belediyesi bünyesinde, Başbakanlık Tanıtım Fonu desteği alınarak “Çini Sanatımız Yeniden Mimaride” Projesiyle ve Ahlat’ın merkezi konumlarına, çini panolarla bezeli, taş oyması çeşmeler

yapılmıştır. (Bkz. Fotoğraf 81). Çeşmelerin tasarımları Selçuklu ve Osmanlı dönemi çeşmelerinden, esinlenilerek tasarlanmıştır, fakat dönemin mimari ve çini röprodüksiyonu değildir (Bkz. Fotoğraf 82).



Günümüz Yorumu

Fotoğraf 81. Ahlat-2018 (Abasli Bulağı Çeşmesi üzerine uygulanan Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figürler kullanılarak tasarlanmış çini pano)



Günümüz Yorumu

Fotoğraf 82. Ahlat-2018 (Ahlat Hükümet Konağı bahçe girişine inşa edilen, Ahlat Taş oyması, çinili çeşme)

Ahlat Kültür Merkezi nne yapılan çeşmenin taş kısmına, Ahlat müzesinde sergilenen, Lüster ibrik formunda taş oyması kullanılmıştır. Çeşmenin taş kısmında İbriğın kullanılmasının amacı; Ahlat Müzesinde unutulmaya yüz tutmuş evanileri yöre halkına tanıtmak ve Ahlat inilerinin varlığını vurgulamaktır (Bkz. Fotoğraf 83-84).



Günümüz Yorumu

Fotoğraf 83. Ahlat-2018 (Ahlat kültür merkezi bahçe girişine inş edil en, Ahlat Taş oyması, inili eşme)



Günümüz Yorumu

Fotoğraf 84. Ahlat-2018 (Ahlat kültür merkezi bahçe girişine inş edil en, Ahlat Taş oyması, inili eşme)

eşmelerde Ahlat taşı kullanılmıştır ve taşlar üzerine yapılan oymalarda, Ahlatın sahip olduğu motif çeşitliliğinden yararlanılmıştır. eşmelerde kullanılan ini panolar ise,

Eski Ahlat şehri kazılarında ortaya çıkarılan çiniler üzerinde bulunan figürler kullanılmıştır (Bkz. Fotoğraf 85). Ahlat taşına uygulanan desenlerin, yöreye uygun figür ve motiflerle tasarlanması, taş üzerine oyularak işlenmesi, çinilerin el dekoru ile yapılması, kullanılan malzemelerin nesiller sonrasına dayanabilecek kadar sağlam malzemelerle yapılmış olması, ortaya konulan çalışmanın uzun süreli ve büyük özveri sonucu ortaya çıktığının göstergesidir.



Günümüz Yorumu

Fotoğraf 85. Ahlat-2018 (Ahlat kültür merkezi önüne yapılan çeşmeye uygulanan Ahlat Eski Şehri kazılarında ortaya çıkarılan evaniler üzerinde bulunan figürlerle tasarlanmış çini pano)

EK 2. İZİN YAZISI

T.C.
BİTLİS VALİLİĞİ
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Ahlat Müzesi Müdürlüğü

Sayı : 415440089.155.03/270528
Konu : Bilimsel Müze Araştırmaları

15.03.2018

Sayın Meryem KAPLAN
Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı
ERZURUM

- İlgi:** a) 10/08/1984 tarih ve 18485 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak Araştırma, Sondaj ve Kazılar Hakkında Yönetmelik.
b) 26 /01/1984 tarih ve 18293 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Müzelerle Müzelere Bağlı Birimlerde ve Ören yerlerindeki Kültür Varlıklarının Film ve Fotoğraflarının Çekilmesi Mulaj ve Kopyalarının Çıkarılması Hakkında Yönetmelik.
c) Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 27/03/2001 tarih ve 2487 sayılı yazısı.
d) Bakanlığımız, Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü'nün 20/04/2009 tarih ve B. 16.1.DÖS.0.05.00.00/75250 sayılı yazısı.
e) Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 06/05/2010 tarih ve 95218 sayılı yazısı eki Bakanlık Makamının 06/05/2010 tarih ve 95217 sayılı onayı.
f) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 27.02.2018 tarih ve E-1800072878 sayılı yazısı.

" Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı Yüksek Lisans programı 13060201006 numaralı öğrencisi Meryem KAPLAN'ın "Eski Ahlat Şehri Kazılarında Çıkarılan Çini Seramiklerinin İncelenmesi ve Günümüz Yorumları, " konulu tez çalışmasıyla ilgili olarak;

- Çalışmanın ilgi (a), (b), (c) (d) ve (e)'de kayıtlı yazı, genelge ve yönetmelikler kapsamında gerçekleştirilmesi,
Çalışmanın başlayacağı tarihin Müze Müdürlüğü'ne 15 gün önceden bildirilmesi ve randevu alınarak çalışılması,
- Çalışılacak eserlerin kazı malzemesi olması durumunda kazı başkanından yazılı izin alınması ve müzeye ibraz edilmesi,
Müze Müdürlüğü'nün belirleyeceği şartlara uyulması ve gerekli güvenlik önlemlerine riayet edilmesi,
Müze Müdürlüğü'nce uygun görülen eserler üzerinde çalışılması ve teşhir düzeninin bozulmaması, koşullarıyla, 2018 yılında araştırma yapılması ve fotoğraf çekilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Çalışmanın tamamlanmasının ardından hazırlanacak araştırma metni, çizim, fotoğraf vb. belgeyi içeren, mümkünse CD ortamına aktarılmış çalışma raporu ile ileride yayımlanması halinde kitap ve ayrı basımların Müze Müdürlüğü'ne gönderilmesi gerekmektedir.

Söz konusu çalışmanın tamamlanamaması ve 2019 yılında da araştırmaya devam edilmesinin istenmesi halinde, öngörülen çalışma tarihinden 3 ay önce olmak üzere, 31 Aralık tarihine kadar araştırmacının mensubu bulunduğu bilimsel kurum veya kuruluş vasıtasıyla talepte bulunması hususunda bilgi ve gereğini rica ederim.


Mikail ERCEK

Müze Müdürü V.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Meryem KAPLAN
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	SEMPOZYUM, YARIŞMALAR SERGİLER Uluslararası, SERGİLER/Üniversitelerin düzenlediği sergiler /, 19.04.2016-22.04.2016, KARMA SERGİ, Selçuk Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Uluslararası, SERGİLER/Karma sergiler /, 12.05.2016-14.05.2016, VI. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri, Konya Kültür Merkezi, (No: 89718) Ulusal, SERGİLER/Üniversitelerin düzenlediği sergiler /, 02.05.2016-08.05.2016, TEMAŞA-İ SANAT Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı Lisansüstü Öğrencileri Sergisi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, (No: 96034) Uluslararası, SERGİLER/Üniversitelerin düzenlediği sergiler /, 02.05.2016-06.05.2016, Selçuklu' dan Bugüne Geometri, Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü Selçuklu/KONYA, (No: 89717) Ulusal, SERGİLER/ Kişisel Sergiler /Meryem Uguz Kaplan-Nihat Kaplan Geleneksel Sanatları- Sergisi BİTLİS Ulusal, SERGİLER/2011 Bitlis Tanıtım Fuarı, MALATYA Ulusal, SERGİLER/2012 22. Uluslararası Tüyp Sanat Fuarı/ İSTANBUL Ulusal, SERGİLER/2013 Feshane Bitlis Tanıtım Günleri, İSTANBUL 2014 Viyana “Ahlat Seramikleri” sergisi (Meryem-Nihat KAPLAN) AVUSTURYA 2014 10.Uluslararası Geleneksel Sanatçılar Buluşması Pendik İSTANBUL 2015 Bitlis Eren Üniversitesi 5. Kariyer Günleri Sergi (Meryem-Nihat kaplan) 2015 Cumhuriyet Kültür Ve Sanat Etkinlikleri Karma Sergi, ANTALYA

	Tasarımlar Kaymakam Çeşmesi, Ahlat Kaymakamlığı, Sanatsal Tasarım (Bina, Çevre, Eser, Yayın, Mekan, Obje), Rumi motifleriyle bezeli, tesbih imamesi formlu çeşmemiz, el dekorlu Ahlat çini örnekleri ve ahlat taş oyması yapılarak tasarlanmış özel bir eserdir.01.04.2016 -13.05.2016 Halime Sultan Çeşmesi, Ahlat Kaymakamlığı, Sanatsal Tasarım (Bina, Çevre, Eser, Yayın, Mekan, Obje), 05.06.2016 -08.08.2016 Aksakallılar Çeşmesi, Ahlat Kaymakamlığı, Sanatsal Tasarım (Bina, Çevre, Eser, Yayın, Mekan, Obje), 07.06.2016 -11.11.2016
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	Ahlat Çinileri Hayat Buluyor Projesi Çini Sanatımız Yeniden Mimaride Başbakanlık Projesi
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	16.11.2018